

T.C.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

KAMPÜSLERDE FİZİKSEL DEĞİŞİM ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA: SELÇUK ÜNİVERSİTESİ ALAEDDİN KEYKUBAT KAMPÜSÜ ÖRNEĞİ

Zafer KUYRUKÇU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mimarlık Anabilim Dalı

Kasım-2012
KONYA
Her Hakkı Saklıdır

TEZ BİLDİRİMİ

Bu tezdeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

DECLARATION PAGE

I hereby declare that all information in this document has been obtained and presented in accordance with academic rules and ethical conduct. I also declare that, as required by these rules and conduct, I have fully cited and referenced all material and results that are not original to this work.

İmza

Zafer KUYRUKÇU

Tarih:

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KAMPÜSLERDE FİZİKSEL DEĞİŞİM ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA: SELÇUK ÜNİVERSİTESİ ALAEDDİN KEYKUBAT KAMPÜSÜ ÖRNEĞİ

Zafer KUYRUKÇU

Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü
Mimarlık Anabilim Dalı

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Mehmet UYSAL

2012, 129 Sayfa

Jüri
Yrd. Doç. Dr. Mehmet UYSAL
Prof. Dr. Ahmet ALKAN
Yrd. Doç. Dr. Hasan BEGEÇ

Bir kent gibi çok hızlı değişen ve gelişen bir yapıya sahip üniversite kampüslerinin, çok uzun yıllar hizmet vermesi beklenmektedir. Bu nedenle üniversite kampüsleri büyüme ve değişim ihtiyaçlarını karşılayabilecek niteliklere sahip olmalıdır. Aynı zamanda günümüzün hızla gelişen şartlarına binaların uyum sağlayabilmesi ancak onların bir takım özelliklerle donatılmasıyla mümkündür.

Bu tez kapsamında üniversite kampüslerinde süreç içinde oluşan değişimler, değişimlere neden olan faktörler ve değişimlerin kampüsün organizasyonel yapısına ve bina fiziksel yapısına yansıması araştırılmış ve bütün bu unsurlar Selçuk Üniversitesi Alaeddin Keykubat Kampüsü'nde ve Mühendislik-Mimarlık Fakültesi'nde yapılan gözlem ve tespit çalışması ile örneklenip değerlendirilmiştir.

Konuyu sistematik olarak irdelemek için yönlendirici kavramların ortaya konması gereği düşünülmüştür. Bu bağlamda öncelikle üniversite kavramı ve üniversitelerin başlangıçtan günümüze kadar tarihsel gelişimi ana hatları ile incelenmiştir. Zaman içinde çeşitli büyüme ve değişimlere uğrayacak üniversite kampüslerinin planlanması ve tasarımına ilişkin kavramlar açıklanmaya çalışılmıştır. Üniversite kampüs tasarımında düşünülmesi gereken ya da kampüslerde var olması gereken en önemli özelliklerden birinin büyüme ve değişim olması nedeniyle kampüslerde büyüme ve değişim konuları üzerinde durulmuştur.

Örneklem alanı olarak seçilen Alaeddin Keykubat Kampüsü'nde yapılan çalışmada rektörlerin görev yaptığı dönemler boyunca kampüsün değişim planları çıkartılmış, fonksiyon bölgelerine göre analizler yapılmış ve Mühendislik-Mimarlık Fakültesi'nde 1981-2011 yılları arasında oluşan değişimlerin son durumu saptanarak planlara işlenmiş ve binanın fiziksel yapısına yansıyan değişim tipleri belirlenerek bir değerlendirmeye gidilmiştir. Bu değerlendirmeler sonucu yaygın yerleşme modeli uygulanan Alaeddin Keykubat Kampüsü'nde gerekli dokusal karakter ve kampüs imajı oluşmadığı, mekansal bütünlüğe uzun bir süreç (30 yıl) sonunda varıldığı, iç ulaşım ağının çözümünde taşıt ve tramvay kullanımının zorunlu hale geldiği, otopark alanları ile yurt kapasitesinin yeterli olmadığı saptanmıştır. Mühendislik-Mimarlık Fakültesi'nde ise fiziksel değişimlerin binanın genellikle zemin katında yoğunlaştığı, bu değişimlerin bina içinde sirkülasyon alanlarının daralmasına neden olduğu ve fakültede eğitim-öğretim gören öğrenci sayısının artmasının fiziksel olarak bina kabuğuna yansıdığı ve projeye aykırı blokların eklenmesine neden olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Fiziksel değişim, kampüs, kampüslerde büyüme ve değişim, üniversite

ABSTRACT

MS THESIS

A RESEARCH ON PHYSICAL CHANGES IN THE CAMPUSES: EXAMPLE OF ALAEDDIN KEYKUBAT CAMPUS OF SELCUK UNIVERSITY

Zafer KUYRUKÇU

THE GRADUATE SCHOOL OF NATURAL AND APPLIED SCIENCE OF SELÇUK UNIVERSITY
THE DEGREE OF MASTER OF SCIENCE IN ARCHITECTURE

Advisor: Asst. Prof. Dr. Mehmet UYSAL

2012, 129 Pages

Jury
Asst. Prof. Dr. Mehmet UYSAL
Prof. Dr. Ahmet ALKAN
Asst. Prof Dr. Hasan BEGEÇ

The university campuses having a quickly changing and developing structure like a city are expected to serve for a long time. Therefore, the university campuses should be qualified as meeting growth and change requirements. Simultaneously, the compliance of the buildings to the quickly developing conditions of today is only possible for equipping them with some features.

Within this thesis, the changes occurred in the university campuses within the process, the factors leading to these changes, and the reflection of these changes on the organizational structure of the campuses and on the physical structure of the buildings were researched; and all these factors were evaluated by sampling with observation and detection study done in Aleaddin Keykubat Campus of Selçuk University and in the Faculty of Engineering-Architecture.

In order to examining the subject systematically, directing concepts were thought to be presented necessarily. Within this context, the university concept and historical development of universities from the beginning to nowadays were examined. The concepts about planning and designing of the university campuses to grow and change in time were tried to be explained. Since the growth and change is one of the most important factors which should be thought in university campus design or should be in campuses, the subjects of growth and change in campuses have been emphasized.

In the study made in Aleaddin Keykubat Campus chosen as sampling area, change plans of the campus during the serving periods of the rectors were revealed, analysis were made according to function regions, and the last situations of the changes occurred between 1981-2011 in the Faculty of Engineering-Architecture were detected and noted in the plans, and an evaluation was made by determining change types reflecting on physical condition of the building. As a result of these evaluations, it was detected that necessary textural character and campus image were not created, spatial integrity was reached at the end of a long period (30 years), using vehicles and trolleys for the solution of internal transportation network was become compulsory; parking area and dormitory capacity were not sufficient in the Aleaddin Keykubat Campus in which widespread accommodation model was used. In the Faculty of Engineering-Architecture it was detected that physical change was intensified generally at the ground floor of the building, this change led to narrowing in the circulation areas in the building; and the increase in the number of students educated and trained in the faculty reflected on the building envelope physically and caused addition of blocks against the projects.

Keywords: Campus, growth and change in campuses, physical change, univercity

ÖNSÖZ

Kampüslerde Fiziksel Değişim Üzerine Bir Araştırma: Selçuk Üniversitesi Alaeddin Keykubat Kampüsü konulu Yüksek Lisans çalışmam boyunca çok değerli katkılarını esirgemeyen danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Mehmet UYSAL'a, çalışmanın tamamlanması aşamasında destek veren ve yönlendiren değerli hocam Prof. Dr. Ahmet ALKAN'a, tecrübesini ve bilgisini esirgemeyen Sayın Yrd. Doç. Dr. Hasan BEGEÇ'e çok teşekkür ederim.

Alan çalışmalarımda bana yardımcı olan Muammer CANKURT'a, çalışmam süresince her zaman desteğini hissettiğim ve bana güç veren sevgili eşim ve ailesine teşekkür ederim.

Zafer KUYRUKÇU
KONYA-2012

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **iv**

ABSTRACT ..... **v**

ÖNSÖZ ..... **vi**

İÇİNDEKİLER ..... **vii**

SİMGELER VE KISALTMALAR ..... **ix**

1. GİRİŞ **1**

1.1. Çalışmanın Amacı ve Önemi 1

2. KAYNAK ARAŞTIRMASI **3**

3. MATERYAL ve METOD **6**

3.1. Çalışmanın Materyali 6
3.2. Çalışmanın Metodu 6

4. ÜNİVERSİTE KAVRAMI VE ÜNİVERSİTELERİN TARİHSEL GELİŞİMİ **8**

4.1. Üniversite Kavramı 8
4.2. Dünya'da Üniversitelerin Tarihsel Gelişimi 8
4.3. Türkiye'de Üniversitelerin Tarihsel Gelişimi 11
4.4. Kent Dışı Üniversitelerin (Kampüsler) Gelişimi 16
4.4.1. Üniversite kampüslerinde yer alan işlevler 22
4.4.2. Üniversite kampüslerinde yer alan işlevlerin bölgelere ayrılması 24
4.4.3. Kampüs yerleşme biçimleri 28

5. KAMPÜS PLANLAMASI VE TASARIMINA İLİŞKİN KAVRAMLAR **31**

5.1. Kampüslerin Yer Seçimi 31
5.1.1. Kampüsün bulunduğu arazi ile ilişkisi 31
5.1.2. Kampüsün bulunduğu çevre ile ilişkisi 32
5.1.3. Kampüs alanının fiziksel özellikleri 32
5.2. Ulaşım Kavramı 33
5.2.1. Kampüs içi ulaşım kavramı 33
5.2.2. Kampüs çevre ulaşım kavramı 36
5.3. Kampüs Büyüklüğü ve Yoğunluğu 37
5.4. Kampüslerde Büyüme ve Değişim 40
5.4.1. Üniversite kampüslerinde büyüme ve değişmeyi etkileyen faktörler 41
5.4.2. Kampüsün organizasyonel yapısında değişim 43
5.4.3. Binaların fiziksel yapısında değişim 44
5.4.4. Büyümenin ve değişimin düzenlenmesi 45

6. S.Ü. ALÂEDDİN KEYKUBAT KAMPÜSÜ'NDE ve MÜHENDİSLİK-MİMARLIK FAKÜLTESİ'NDE FİZİKSEL DEĞİŞİM ANALİZLERİ 47

6.1. Selçuk Üniversitesi'nin Tarihçesi.....47
6.2. S.Ü. Alâeddin Keykubat Kampüsü Genel Yerleşiminde Fiziksel Değişim Analizleri 49
6.2.1. S.Ü. Alâeddin Keykubat Kampüsü master plan çalışmaları 49
6.2.2. S.Ü. Alâeddin Keykubat Kampüsü'nde fiziksel değişim.....57
6.3. S.Ü. Mühendislik-Mimarlık Fakültesi'nde Fiziksel Değişim Analizleri.....79
6.3.1. S.Ü. Mühendislik-Mimarlık Fakültesi'nin tarihçesi 79
6.3.2. S.Ü. Mühendislik-Mimarlık Fakültesi'nin konumlandırılması 82
6.3.3. S.Ü. Mühendislik-Mimarlık Fakültesi'nde fiziksel değişim 84
6.4. Bulgular ve Değerlendirme 101
6.4.1. Alaeddin Keykubat Kampüsü'nün fiziksel değişiminin değerlendirilmesi 101
6.4.2. Mühendislik-Mimarlık Fakültesi'nin fiziksel değişiminin değerlendirilmesi 112

7. SONUÇLAR 118

KAYNAKLAR 121

EKLER 126

ÖZGEÇMİŞ.....129

SİMGELER VE KISALTMALAR

Kısaltmalar

S.Ü.	Selçuk Üniversitesi
K.T.Ü.	Karadeniz Teknik Üniversitesi
M.S.	Milattan Sonra
M.E.B.	Milli Eğitim Bakanlığı
Y.G.	Yüksek Gerilim
m	metre
m²	metrekare
A.V.M.	Alışveriş Merkezi
km	kilometre

1. GİRİŞ

Toplumdaki sosyo-kültürel, teknolojik, ekonomik gelişmelere paralel olarak, üniversite eğitimine süreç içinde artan bir talep oluşmakta ve bu talep artışı önceden yapılmış olan üniversiteleri, maksimum düzeyde öğrenciye eğitim vermeye zorlamaktadır. Bu durum, binaların mevcut fiziksel yapılarında da hissedilir derecede zorlamalara neden olmaktadır. Binalardaki bu büyüme ve değişim pek çok etkene bağlı olarak ortaya çıkmaktadır.

Bir üniversitenin planlamasında göz önünde tutulması gereken en önemli husus, tasarımın makro, mikro ve orantısız mikro büyümelere cevap verecek şekilde yapılmasıdır. Makro büyüme, ileride kurulabilecek yeni fakülte ve hizmet birimlerini; mikro büyüme, kurulması planlanmış fakülte ve hizmet birimlerinin kendi içlerindeki zamana, personele ve gelişecek ihtiyaçlara bağlı olarak büyümesini; orantısız mikro büyümeler ise öğrenci artış hızı, bilimdeki gelişmeler gibi bazı faktörlere bağlı olmadan gereksinme duyulabilecek büyümeleri ifade etmektedir.

Günümüz üniversite yapıları her ne kadar ihtiyaç programlarına ve ilk yatırım maliyetlerine göre belirli bir standartta biçimlenmek zorunda olsalar da, ileride ihtiyaçlarda olabilecek değişimler programlama aşamasında düşünülerek binalar esnek ve gelişebilir biçimde tasarlanmalıdır. Böylece esnekliği zorlayıcı durumlara veya plansız büyümelere başlangıçta çözüm getirilmiş olmaktadır.

1.1. Çalışmanın Amacı ve Önemi

Doğal ve yapay çevrenin kullanıcısı durumunda bulunan insanın zaman içinde geçirdiği gelişim, buna paralel olarak değişen ve artan ihtiyaçları, bulunduğu çevreye de yansımaktadır. Bunun sonucunda insan, yaşadığı çevreyi kendi değişen ihtiyacına cevap verecek şekilde değişmeye zorlamaktadır. Değişen gereksinimleri karşılamak amacıyla mevcut fonksiyonlarda oluşabilecek değişmeler, pek çok yönden artan ihtiyaçları karşılayabilmek amacıyla ortaya çıkan ilave mekân ihtiyacı binaların fiziksel yapısında oldukça belirgin biçimde hissedilmektedir.

Yeni kurulacak bir üniversite kampüsünün tümünün bir seferde inşa edilmesi hem gereksiz hem de ekonomik olmayan bir durumdur. Bu nedenle üniversiteler az sayıda bina ve öğrenciyle öğretime başlamakta, zaman içinde öğrenci sayısındaki artışa paralel olarak bina sayısı artmakta ve kampüs büyümektedir. Bundan da anlaşılacağı

gibi, kampüs aşama aşama inşa edilerek, sürekli büyüyecek şekilde planlanmalıdır. Kampüsün bu dinamik yapısı, büyüme ve değişme kavramlarını planlamanın en önemli kararlarından biri yapmaktadır. Bu nedenle üniversite kampüslerinde ve yapılarında bu planlamanın yapılması gerekmektedir.

Bu çalışmanın amacı; üniversite kampüslerinde zaman içinde ortaya çıkan birtakım ilave ihtiyaçların üniversite kampüslerinde ve binaların fiziksel yapısında oluşturduğu değişimlerin incelenmesi ve bunların Selçuk Üniversitesi Alâeddin Keykubat Kampüsü'nde ve Mühendislik-Mimarlık Fakültesi'nde yapılacak bir çalışma ile örneklenmesidir.

2. KAYNAK ARAŞTIRMASI

Ak S., 2007, Üniversite kampüslerinde tasarım kriterlerinin ve yerleşim sistemlerinin büyüme ve gelişme olanakları bağlamında değerlendirilmesi adlı Yüksek Lisans Tez çalışmasında; farklı yerleşim sistemlerine sahip, nüfus kriterlerine göre birbirine yakın özellikler taşıyan üniversite kampüsleri, yerleşim sistemleri, tasarım kriterleri ve büyüme-gelişme olanakları açısından incelenmiştir.

Araz A., 1990, K.T.Ü. kampüsü, eğitim binaları fiziksel değişimi üzerine bir inceleme (1976-1990) adlı Yüksek Lisans Tez çalışmasında; yüksek öğretim yapılarında oluşan değişimler, değişimlere neden olan faktörler ve değişimlerin bina fiziksel yapısına yansıması araştırılmış ve bu unsurlar Karadeniz Teknik Üniversitesi kampüsü eğitim birimlerinde yapılan çalışma ile örneklenmiştir.

Begeç H., 2002, Üniversitelerde kampüs yerleşme biçimleri adlı *Yapı Dergisinde (252)* yer alan çalışmasında; kampüs işlevleri ve planlama ilkeleri ile kampüs planlamalarında, kampüsün büyüme biçimini ve yönlerini belirleyen, kampüsün ana işlevleri arasındaki ilişkileri düzenleyen yerleşme biçimleri anlatılmaya çalışılmıştır.

Bilgin A., 2006, Doğu Akdeniz bölgesi ve çevresinde üniversite kampüs planlaması üzerine bir inceleme adlı Yüksek Lisans Tez çalışmasında; Doğu Akdeniz bölgesi ve çevresinde bulunan yedi kampüs üniversitesi; kapasite, ulaşım ağları, yerleşim ve büyüme modeli bakımından değerlendirilmiş ve bu kampüs üniversitelerinde bulunan planlama sorunları belirlenmeye çalışılmıştır.

Erçevik B., 2008, Üniversitelerde sosyal mekan kullanımlarının incelenmesi: kent üniversitesi, kent içi ve kent dışı kampüsler adlı Yüksek Lisans Tez çalışmasında; farklı üniversite kampüs sistemlerinde (kent üniversitesi, kent içi, kent dışı) öğrencilerin, sosyal ve kültürel etkinlik alanı kullanımları incelenmiş ve İstanbul'daki üç farklı kampüs sisteminde sosyal ve kültürel etkinlik alan kullanımları karşılaştırılarak değerlendirilmiştir.

Erkman U., 1990, Büyüme ve gelişme sorunları açısından üniversite kampüslerinde planlama ve tasarım sorunları adlı çalışmasında; çağdaş toplumlardaki hızlı toplumsal değişim, bilim dallarındaki gelişim ve teknolojik alandaki ilerlemelerin sonucu, değişen, gelişen ve büyüyen kampüslerin sorunları irdelenmekte ve Marmara Üniversitesi Halkalı Kampüsü planlaması ve avan proje tasarımları konusundaki çalışmaların sistematik bir derlemesi yapılmaktadır.

Günay D. ve Günay A., 2011, 1933' den günümüze yükseköğretimde niceliksel gelişmeler adlı *Bilim ve Yükseköğretim dergisinde* yer alan çalışmada; Cumhuriyet döneminde ilk üniversitenin kurulduğu 1933 yılından günümüze Türk yükseköğretiminde görülen sayısal gelişmeler gösterilmeye çalışılmıştır.

Gürün K. D. ve Çınar Ö., 2006, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi'nin Avşar yerleşke planının irdelenmesi adlı *KSÜ. Fen ve Mühendislik dergisinde* yer alan çalışmada; Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Avşar Yerleşkesi'nin üniversite yerleşke biçimleri içinde yeri saptanarak çağdaş üniversite yerleşke biçimleri bakımından gerekli irdelemesi yapılmıştır.

Karakaş B., 1999, Üniversite kampüslerinin fiziksel gelişim planı hazırlama süreci ve Bartın Orman Fakültesi'nin bu bağlamda değerlendirilmesi adlıYüksek Lisans Tez çalışmasında; Dünya ve Türkiye'den 10 adet üniversite; kapasite, yerleşim modeli, kampüs içi ulaşım ve büyüme sistemi açısından irdelenmiş ve Bartın Orman Fakültesi'nin doğal ve kültürel özellikleri analiz edilerek öneri gelişim planı hazırlanmıştır.

Önder S. ve Kara Z., 1998, Selçuk Üniversitesi Alaeddin Keykubat Kampüs alanı alan kullanımı ve planlaması üzerinde bir araştırma adlı *Selçuk Üniversitesi Araştırma Fonunda* yer alan çalışmada; Selçuk Üniversitesi'nin tarihçesi, S.Ü. Alaeddin Keykubat kampüsü master plan çalışmaları ve S.Ü. Alaeddin Keykubat Kampüsü'nün doğal yapısı anlatılmış ve kampüs alanının fiziki elemanları ve gelişme süreci; akademik, idari, barınma ve dinlenme bölgeleri ve ulaşım sistemi olmak üzere incelenmiştir.

Özer M., 2008, Üniversite kampüs alanlarının kentsel tasarım bağlamında değerlendirilmesi Süleyman Demirel Üniversitesi (Isparta) örneklemesi adlı Yüksek Lisans Tez çalışmasında; kampüs yerleşim sistemleri araştırılmış, kentsel tasarım ile arasındaki ilişki ortaya konulmuş ve sistem seçiminin nasıl yapılması gerektiği araştırılarak Süleyman Demirel Üniversitesi değerlendirilmiştir.

Öztürk N., 2009, Üniversite kampüs yapıları ve üniversite-kent ilişkisi adlı Yüksek Lisans Tez çalışmasında; üniversite-kent ilişkileri artırılması bağlamında üniversite kampüs yapıları ele alınmış ve yeni tasarlanan kampüslerin bu bağlamda, gelişen koşullara ve güncel gelişmelere yönelik bir oluşum göstermesi gerektiği, var olan kampüslerin ise gereksinimleri karşılayamadığı noktada gelişen koşullara adapte olabilmesi için revizyona gitmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Türeyen M., 2002, Yükseköğretim kurumları - kampuslar adlı kitabındaki çalışmanın ana hatlarını yedi bölüm kapsamında belirlemiştir. Birinci bölümünü yükseköğretim kavramı ve kurumlarının dünya genelindeki ve Türkiye özelindeki gelişimi oluşturmuştur. İkinci bölümde Türkiye'de yükseköğretim kurumlarının gelişiminde yasal gelişmelerin rolü ele alınmıştır. Üçüncü bölümde Türkiye'de üniversitelerin ve üniversite kampuslarının yer seçimine ilişkin temel ölçütlerle ilgili görüş ve ilkelerin bir taraması yapılmıştır. Dördüncü bölümde üniversitelerde gereksinim programlaması ile ilgili bazı görüşler dile getirilmiştir. Beşinci bölümde kampüs yerleşim biçimlenmelerine ilişkin çeşitli yaklaşım ve uygulamalar incelenmiştir. Altıncı bölümde kampus tasarımına ilişkin esaslarla ilgili öneriler yeniden formüle edilmiş ve yedinci bölümde müellifin kampus yerleşim planları ile ilgili bazı uygulamaları örneklenmiştir.

Yekrek, T., 1999, Üniversite kampüsleri yerleşim sistemlerinin fiziksel planlamayla olan ilişkisi ve önemi adlı Yüksek Lisans Tez çalışmasında; üniversite kampüsleri yerleşim sistemleri tanıtılmış, üniversite kampüslerinde fiziksel planlamayı etkileyen faktörler açıklanmış ve bu faktörler ile yerleşim sistemlerinin özellikleri arasındaki ilişkiler tespit edilmeye çalışılmıştır.

Yıldızoğlu Z., 2006, Üniversite yerleşkeleri fiziksel gelişim planlaması ve tasarımı: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Terzioğlu Yerleşkesi örneği adlı Yüksek Lisans Tez çalışmasında; üniversite yerleşkelerinin fiziksel planlama ve tasarım süreci, yerleşke yerleşim modelleri, üniversite yerleşkelerinde büyüme ve gelişme, yerleşke fiziksel planlama ve tasarımında bazı planlama ve tasarım ilkeleri ile Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Terzioğlu yerleşkesinin planlamasında ve tasarımında etkili olan genel özellikleri ve yerleşke alan kullanımları analiz edilmiştir.

Zengel, R., 2002, Kampüs planlamasında ulaşılabilirlik ölçütü açısından bir yaklaşım adlı *Yapı Dergisinde (252)* yer alan çalışmasında; ulaşılabilirlik kavramını anlatmış, yayaların yürüme mesafesini, küçük ölçekli çekim noktalarının tekrar etme sıklığını, ana işlev gruplarının tekrar etme sıklığını, fakülteler arası maksimum uzaklıkları görsel ifadeler ile açıklamıştır.

3. MATERYAL ve METOD

3.1. Çalışmanın Materyali

Çalışmanın ana materyalini, üniversite kampüsleri oluşturmaktadır. Örneklem alanı olarak Selçuk Üniversitesi Alaeddin Keykubat Kampüsü seçilmiş ve kampüsün organizasyonel yapısındaki fiziksel değişim incelenmiş, bölgelere göre değerlendirmesi yapılmış ve yerleşke ölçeğinden seçilen Mühendisik-Mimarlık Fakültesi'nin bina yapısındaki fiziksel değişimler araştırılmıştır.

Araştırmada kavramsal içeriğin oluşturulması amacıyla konuyu doğrudan ya da dolaylı olarak ele alan literatür incelemesi yapılarak yazılı kaynaklara ulaşılmıştır. Konu ile ilgili tezler, seminerler, kitaplar, dergiler, makaleler, bildiriler araştırılmış ve değerlendirilmiştir. Çalışmanın alan araştırması bölümünde kampüsün genel yerleşim planlarına ve eski fotoğraflara ulaşılmış, rektörlerin görev yaptığı dönemlerle bağlantılı olarak kampüsün vaziyet planları oluşturulmuş, raporlar değerlendirilmiş ve kampüsün kuruluş yıllarından itibaren görev yapan yetkililerle görüşülmüştür. Bina ölçeğinde ise Mühendisik-Mimarlık Fakültesi'nin 1981 yılında tasarlanan planları ve 1993 yılında revize edilen planları elde edilmiş ve fakülte üzerinde bir gözlem ve tespit çalışması yapılarak fakültenin 2011 yılı halihazır planları çıkarılmıştır. Ayrıca bu tez araştırmasında Selçuk Üniversitesi Alaeddin Keykubat yerleşim planları ve Mühendislik-Mimarlık Fakültesi kat planları çiziminde AUTOCAD yazılımı kullanılmıştır.

3.2. Çalışmanın Metodu

Kampüslerde fiziksel değişim üzerine bir araştırma: Selçuk Üniversitesi Alaeddin Keykubat Kampüsü örneği adlı çalışmada beş aşamalı bir metod izlenmiştir.

Birinci aşamada, Alaeddin Keykubat Kampüsü'nün tarihçesi ve masterplan çalışmaları anlatılmıştır. Üniversitenin öğrenci, akademik ve idari personel sayıları verilmiştir. Kampüsün yer seçim çalışmaları anlatılmış ve genel yerleşim planından bahsedilmiştir.

İkinci aşamada, Alaeddin Keykubat Kampüsü'nün değişim sürecinin akademik, idari, barınma, dinlenme ve rekreasyon bölgeleri ile bu bölgeleri birbirine bağlayan ulaşım sistemi olmak üzere beş grup altında incelenmesi, yapılaşmanın başladığı yıldan

itibaren kampüslerin planlamasında üst karar organı olan rektörlerin görev yaptığı dönemlerle bağlantılı olarak yapılmıştır.

Üçüncü aşamada, Mühendislik-Mimarlık Fakültesi'nin son 30 yıl içinde olan değişimlerin saptanabilmesi için Mühendislik-Mimarlık Fakültesi üzerinde bir gözlem ve tespit çalışması yapılmıştır. Bu değişimler, tüm kat planları düzleminde saptanarak değişik çizim teknikleri ve tonlamalarla 1981, 1993 ve 2011 olmak üzere 3 ayrı plan üzerinden mekansal analizler yapılmıştır.

Dördüncü aşamada, II. ve III. aşamada yapılan mekansal analizler sonucu elde edilen bulgular; Alaeddin Keykubat Kampüsü'nün bölgelere ve kampüs tasarımına ilişkin ölçütlere göre değerlendirilmesi ile Mühendislik-Mimarlık Fakültesi'nde 30 yıllık süreçte oluşan fiziksel değişimlerin değerlendirilmesi yapılmıştır.

Son aşamada, değerlendirmeler ışığında tespit edilen sonuçlar aktarılmıştır.

4. ÜNİVERSİTE KAVRAMI VE ÜNİVERSİTELERİN TARİHSEL GELİŞİMİ

4.1. Üniversite Kavramı

Üniversite sözcüğü, Latince universitas'tan (bütün, hep, hepsi) batı dillerine, Fransızca üniversite'den (toplum bütününe açık, bütün bilgilerin öğretildiği kurum) ise dilimize geçmiştir. Osmanlıca külliye (küll/bütün, genel'den), Arapça cami (toplayan, içeren) ile anlam benzerliği içermektedir. Latince universium (evren, bütün), universal (genel), universas (topluca) kelimelerinin türevi olan universitas sözcüğü, bağımsız tüzel kişiliğe sahip ve ortak çıkarları olan kişiler topluluğu (lonca) anlamına gelmektedir (Sönmezler, 1995).

Üniversite kavramı; eğitim, öğretim, araştırma yapılan ve üniversiteye bağlı diğer bölümlerin bulunduğu yapı yada yapıların tümü ile üniversitede eğitim yada yönetimle görevli kişileri kapsamaktadır (Yekrek, 1999).

Üniversite kavramı, bilim dalının öğretildiği, tartışıldığı, araştırıldığı ve elde edilen bulguların yayınlandığı bir ortamın ifadesidir. Bu tanımda belirtilen dört işlevden birinin eksikliği, o ortamı üniversite kavramının dışında bırakmaktadır (Derman, 1990).

Günümüzde **üniversite** sözcüğü, bünyesinde, değişik konularda, en yüksek seviyede araştırma ve öğretimin yapıldığı fakülte, yüksekokul ve enstitüleri barındıran, araştırmacıları ödüllendirme ve derecelendirme yetkisine sahip yükseköğretim kurumu anlamındadır. Üniversite sözcük anlamı aynı zamanda binaları, üyeleri ve çalışanları da içine almaktadır (Ak, 2007).

Türk Dil Kurumu sözlüğünde ise üniversite, genellikle "fen, edebiyat, hukuk, tıp, mühendislik gibi bilim dallarında eğitim ve araştırma yapan fakültelerden oluşan yüksek öğretim kurumu" anlamında kullanılmaktadır (Anonim, 2011a).

4.2. Dünya'da Üniversitelerin Tarihsel Gelişimi

Üniversite ve üniversite kavramının ne zaman ve nerede başladığı ile ilgili farklı görüşler bulunmaktadır. Bunlardan ilki, ilk yükseköğretimin köklerinin Eflatun'un Academia'sına, Aristo'nun Lyceum'una dayandığıdır. İkincisi, ilk öğrenim-öğretimin M.S. II. ve III. yüzyıllarda Roma'da hukuk öğretimi kurumlarında başladığıdır. Üçüncüsü, X. ve XI. yüzyıllarda İtalya'da kurulan ve skolâstik eğitim veren Bologna ve Salerno Üniversiteleri'nin ilk olduğu, bir diğer görüş ise; Ortaçağ Avrupa'sında modern

üniversite kavramını ve üniversite kurumlarını Bologna, Paris ve Oxford Üniversiteleri'nin başlattığıdır. Bu dönemde öğretim ve öğrenim eksikliğini gidermek amacıyla kurulan ilk üniversite örneklerinin Çin Manastırları ve İslam Medreseleri'nden esinlenerek oluşturulduğu ileri sürülmektedir (Bilgin, 2006).

11. yüzyıl sonları ve 12. yüzyıl başları zaman aralığında Batı üniversitelerinin modeli sayılan ilk üniversiteler kurulmuştur. İlk üniversiteler; Bologna ve Paris, gerek kurumsal yapıları, gerekse eğitim yapıları olarak iki ayrı şekilde meydana gelmiştir (Nitschke, 1970). Bu dönem içerisinde üniversite yönetim modeli olarak Bologna ve Paris Üniversitesi iki farklı yönetim sisteminin uygulandığı üniversitelerdir. Bu bakımdan ikisi de önemlidir.

• **Bologna Üniversitesi:** Avrupa'nın en eski üniversitesi olarak bilinen Bologna Üniversitesi, 1088 yılında kurulmuş olmakla beraber, mesleki eğitim görmek isteyen öğrenciler tarafından finanse edilmektedir (Gürüz ve ark., 1994).

• **Paris Üniversitesi:** 1150 yılında kurulan ve çekirdeğini Notre Dame Piskoposluk Okulu'nun oluşturduğu Paris Üniversitesi'nin amacı ruhban sınıfı yetiştirmekti ve Katolik Kilisesi tarafından finanse edilmekteydi. Bu nedenle Paris Üniversitesi, öğretmenlerin yönetiminde olan bir kurumdu (Gürüz ve ark., 1994).

Paris Üniversitesi'nden sonra kurulan Oxford Üniversitesi'nin kurumsal yapısı, Paris'ten göç eden öğretmenler tarafından oluşturulmuştur. Oxford (1167) ve Cambridge (1209) Üniversiteleri'nde, gerek işleyiş metotları, gerekse öğretim programları bakımından Paris Üniversitesi model alınmıştır (Aydemir, 1975). Ancak bu üniversiteler araştırmaya yönelik değil, mesleki insan gücü ihtiyacını karşılayan, meslek öğretim kurumları olarak Ortaçağ Avrupası'nda faaliyet göstermiştir (Turcan,1996).

Ortaçağ'da bilgi ve eğitim kişilere bir prestij sağlasa da dini baskılar yüzünden bilimsel araştırma yapılamamış ve öğrenim kuramsal bilgilere dayandırılmıştır (Özer, 2008). Başlangıçta genellikle kiliseye bağlı bir çevrede yer alan üniversitelerde öğrenciler manastır hayatı yaşamışlardır. 14. yüzyıl sonlarına doğru insanı temel alan dünya görüşünü yansıtan hümanizm akımının etkisi ve Avrupa'da Rönesans sürecinin başlaması ile kilisenin toplumsal yapı ve yönetim üzerindeki gücü ve baskısı giderek azalmış, bunun etkisi ile eğitimde dini konuların önemi azalarak, insanı ele alan tarih ve felsefe gibi konulara önem verilmiştir (Özer, 2008).

15. yüzyıla kadar üniversitenin üzerinde kilisenin etkin gücü bulunmaktadır. Ancak 1500-1800 yılları bu gücün üniversiteler üzerindeki etkin rolünün azaldığı ve hatta yerini laik devlete bıraktığı dönemdir. Artık öğretim programları din adamlarının

inisiyatifinden çıkmıştır. Bu değişim yeni kurulan Avrupa üniversitelerinde kolaylıkla sağlanırken, mevcut üniversitelerde, değişim karşıtlarının olmasından dolayı tartışmalara neden olmuştur (Turcan, 1996).

16. ve 17. yüzyılda tartışmalar genel olarak öğretim planları üzerine olmuştur (Gürüz, 1992). 16. yüzyıldan sonra öğretim planlarında meydana gelen değişiklikler ile beraber üniversitelerde devletin etkisi giderek artmış ve üniversitelere mali kaynak olarak öğrenci harçları da eklenmiştir. Ayrıca bu dönemde matbaanın da bulunmuş olması, Avrupa üniversitelerini yoğun bir şekilde etkilemiş ve eğitimin Avrupa'ya yayılmasını sağlamıştır. Dini eğitimden uzaklaşan üniversiteler, kendi içlerine kapanmış, bilim adamları bir sınıf oluşturmuş ve halka açılmamışlardır (Aydemir, 1975).

17. ve 18. yüzyılda yapılan büyük buluşlar, yeni bir dünya görüşü doğmasına sebep olmuştur. Bu dünya görüşü, nedenlerin araştırılmasının, deneyler ile doğrulanmasının, gerçeği öğrenmenin en doğru yoludur. Bütün bu değişimlerin sonucunda, 17. ve 18. yüzyılda Avrupa'da ve Yeni Dünya'da yaşanan bu döneme "Neden", "Rasyonalizm" ya da "Aydınlanma Çağı" adı verilmiştir (Sönmezler, 1995).

Bilimlerin gelişmesi, ayrı ayrı kollara bölünmesi ve her birinin kendine yeterli hale gelmesiyle birlikte yeni fakültelerin kurulması, çeşitli bölümlerin fakülteler içinden ayrılarak bağımsızlaşması 18. yüzyıl üniversitelerinde görülen en önemli gelişmelerdir. Bütün bu gelişmelerin sonucu üniversiteler çeşitli bilim dallarında kavramsal ve uygulamalı eğitim yapan kurumlar haline gelmişlerdir (Şuben, 1980).

19. yüzyılda Endüstri Devrimi ile üniversiteler değişime uğramış ve yüksek öğrenime olan ilgide bir artış olmuştur. Bunun sebepleri; önceden eğitim hakkına sahip olmayan gruplara ve farklı dini gruplara eğitim hakkının tanınması ve araştırmaların yeni bilim dallarını içermeye başlamasıdır (Şen, 1987). Sanayi devrimi sonrasında bilim ve teknolojideki gelişmeler, üniversite eğitiminde yeni düzenlemelerin yapılmasına zemin hazırlamış, fen ve mühendislik eğitimini zorunlu kılarak Avrupa'nın birçok yerinde teknik okullar açılmasına neden olmuştur (Sönmezler, 1995; Türeyen, 1999).

19. yüzyılın sonu ve 20. yüzyılın başından itibaren üniversitelerde temel ve uygulamalı araştırmalara, fen bilimlerine, mesleki eğitime ve özellikle mühendislik eğitimine verilen önem artmıştır (Yekrek, 1999). Bilimlerin gelişmesiyle çeşitli uzmanlık alanlarının ortaya çıkması, bilim dallarının ayrı birimler şeklinde kurumsallaşmasına neden olmuştur. Bunun doğal sonucu ise, üniversitelerin fiziksel yönden büyümeleri ve genişlemeleri şeklinde ortaya çıkmıştır (Erçevik, 2008).

Disiplinler arası ilişkilerin artması ve daha çok önem kazanması sonucu, genellikle bu dönemdeki üniversitelerin bir bütünleşme eğilimi gösterdikleri, kampüsleşmenin 1800'lerin üniversitelerine oranla daha belirgin hale geldiği, bunun bir şekilde kent üniversitelerinin sıkışıklık ve arsa yetersizliği sorunlarına alternatif çözüm olarak kabul edildiği görülmektedir (Türeyen, 2002).

II. Dünya Savaşı sonrası, üniversite eğitiminin önem kazanmasının yanında üniversiteler, geleneksel yapılarını çok aşan büyüme oranları, eğitim programlarının çeşitlenmesi ve karmaşıklaşması ile karşı karşıya kalmıştır (Sönmezler, 1995). 1940 yılından sonraki dönemde modern mimari ile gelişen ilerleme, umut, yenilikler konsepti kampüs tasarımları üzerinde etkili olmuştur. 1950'li yıllardan günümüze kadar olan süreçte ise kentlerin, parkların, konut alanlarının gelişimlerine benzer şekilde kampüslerde de değişiklikler meydana gelmiştir (Ayvacı, 2009).

4.3. Türkiye'de Üniversitelerin Tarihsel Gelişimi

Cumhuriyet öncesi dönemdeki yükseköğretim kurumlarının köklerini medreseler oluşturmuştur. Özellikle İslam dini esaslarına uygun bilgilerin öğretildiği medreselerin 10. yüzyılda oluşmaya başladığı, devletin ileri gelenleri ve zengin işadamlarının kurdukları birer vakıf kurumu olarak gelişimlerini sürdürdükleri bilinmektedir. Ancak 10. yüzyıl medreselerinde belirgin bir yapı modeli yoktur (Turcan, 1996).

Türeyen'e (1999) göre, özgün medrese yapıları, 11. yüzyıldan itibaren inşa edilmeye başlamıştır. Anadolu'daki ilk medreselerin ise 12. yüzyılın ortalarından itibaren yapılmaya başlandığı görülmektedir. Bu medreselere, Türk geleneğine uygun olarak çarşılar, hanlar, hamamlar ve çiftlikler, medreselere vakfedilerek, bu medreselerin ekonomik yönden varlıklarını ve eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdürmeleri sağlanmıştır.

İslam geleneğinde cami bir ibadet yeri olmasının yanı sıra, bir eğitim-öğretim kurumu işlevi de görmüştür. Bir başka deyişle bu kurum ibadet ve eğitim faaliyetlerinin yer aldığı cami-okul özelliğini taşımaktadır. Bununla birlikte, medreseler de bu cami-okullardan farklı olarak, kendi çizgileri doğrultusunda bir gelişim göstermiştir. İkisi arasındaki fark, medreselerde yer alan öğretimin camilerdekine oranla çok daha standart, sistematik ve koordine edilmiş bir şekilde uygulanmasıdır (Turcan, 1996).

Medreselerin asıl gelişimi Büyük Selçuklular döneminde, vezir Nizamülmülk'ün öncülüğünde başlamıştır. Kuruculuğunu Nizamülmülk'ün yaptığı Nizamiye

Medreseleri'nin ilki 1065'te Bağdat'ta öğretime açılmış, bunu İsfahan, Rey, Nişapur, Merv, Belh, Herat ve Basra Medreseleri izlemiştir (Sakaoğlu, 1991; Akt: Sönmezler, 2003).

Bu dönemin ardından, Anadolu'da 12. yüzyıldan itibaren geliştiğini gördüğümüz medreseler, plan tasarımı açısından birbirine benzemekle beraber, ortadaki avlunun açık ya da bir kubbeyle örtülü olmasına göre açık ve kapalı medrese diye ikiye ayrılmaktadır (Kuban, 1981; Akt: Turcan, 1996).

Osmanlı'nın imparatorluk dönemine gelindiğinde, İstanbul'un fethi medrese yapımının hızlanmasına sebep olmuş fakat medrese mimarisinde bir farklılık yaratılmamıştır. Ancak ilk oluşturulan vakıf medreselerine göre biraz daha kompleks çözümlere gidilerek çeşitlendirildiği, o dönemde külliyelerin oluştuğu gözlenmektedir. 10. ve 13. yüzyıllarda külliye yapımı, yaptıranların önde gelenlerinin siyasi oluşlarıyla paralel olarak siyasi ve sosyal gelişmelerin paralelinde devam etmiştir (Turcan,1996). Süleymaniye Külliyesi Osmanlı dönemi yükseköğretim düzeninin doruk noktasını oluşturmuştur (Sönmezler, 2003).

16. yüzyıla gelindiğinde, yeni bilimlerin -matematik, felsefe, fizik, kimya, tıp- okutulduğu medreselerin müfredatlarının değiştirilmesi ve Şer'i İlimler'in müfredatı oluşturmasıyla medreseler birer dini öğrenim kurumu haline dönüştürülmüştür. Bu değişim medreselerde bozulma ve gerilemeye sebep olmuş, 16. yüzyılın ortalarına gelindiğinde, yeni bilimlerin öğretimindeki boşluğu doldurmak ve devletin ihtiyaç duyduğu elemanları yetiştirmek amacıyla yeni eğitim kurumları oluşturma çabasına girilmiştir (Bilgin, 2006). 17. yüzyılda ise medreselerde pozitif ilimler etkisini kaybetmeye başlamıştır.

18. ve 19. yüzyıllara geldiğimizde ise medreselerin dışında pozitif ilimlerin okutulmasına hendeshane (1734), Mühendishane-i Bahri Hümayun (1774) ve Mühendishane-i Berri Hümayun (1793)'la başlanmıştır (Berkem, 2003). Bu dönemde açılan yükseköğretim kurumlarında amacın öğrencilere bir alanda uzmanlık kazandırmak veya bilimsel araştırma yapmak şeklinde açıklanamayacağı görülür. Açılan okullarda, dönemin yetişmiş insan gücü ihtiyacı en büyük öneme sahiptir. Bu amaçla kurulan okullardan biri de 1827'de de hekim yetiştirmek üzere kurulan Tıphane-i Amire'dir. O dönemde kurulan bir diğer yüksekokul ise 1859 yılında Tanzimat'ın yeni sistemini yönetecek eleman ihtiyacını karşılamak için kurulan Mektebi Mülkiye'dir. Bu dönemdeki yüksekokullarda dikkat çeken nokta, çoğunun belli bir zaman sonra kapatılmak zorunda kalınmasıdır. Buna karşın kuruluşuna gereken önemin verildiği ve

bunun için çaba sarf edildiği okulların ise daha kalıcı olduğu gözlenmiştir. Bu okullardan bazılarının kurulmasında, Avrupalı uzmanlardan istifade edilmiştir. Buna örnek olarak, Macar uzman Baron de Tott'un önerileri doğrultusunda kurulan Mühendishane-i Berri Hümayun verilebilir. Daha sonra bu okul İstanbul Teknik Üniversitesi'ne dönüştürülmüştür (Koçer, 1979).

Osmanlı döneminde modern anlamda ilk üniversite olan Darülfünun 1863'de İstanbul'da kurulmuştur. Farklı nedenlerle bir kaç kez kapatılıp, yeniden açılan Darülfünun'da eğitim, 1933 yılına kadar çeşitli aşamalardan geçerek sürmüştür. 1900'de yeniden açılan üniversitede (Darülfunun-ı Şahane) öğretim, Abdülhamit rejiminin çekinceleri içinde maarif vekili tarafından gönderilen müfettişler eşliğinde ve denetiminde edebiyat, dünya tarihi, felsefe ve siyaset konularının dışarıda bırakıldığı yüzeysel programlarla yürütülmüştür (Ergin, 1977). 1908'de I. Meşrutiyetin ilanıyla ismi Darülfunun-ı Osmanî olarak değişen üniversitede ders programları yeniden düzenlenerek zenginleştirilmiştir. Bu kurumun kendinden bekleneni verememesi nedeniyle, reform için rapor hazırlamak üzere, İsviçre'den Prof. Albert Malche getirilmiştir. Hazırlanan raporun şekillenmesi sonucunda, 31 Temmuz 1933'te Darülfünun kapatılarak, 1 Ağustos 1933'te İstanbul Üniversitesi açılmıştır. İstanbul Üniversitesi ile modern bir yükseköğretim yapısı oluşturulmaya çalışılmıştır.

Cumhuriyetin ilanıyla birlikte, medrese-mektep ikilemini ortadan kaldıran ve yabancı okulları hükümet denetimi altına alan Tevhid-i Tedrisat Kanunu (3 Mart 1924) çıkarılmıştır. Başta Ankara olmak üzere Anadolu'da yükseköğretim yayılmaya başlamıştır. Ankara'da ilk örnek yükseköğretim kurumları, 1925'de kurulan Hukuk Mektebi, 1926'da kurulan Gazi Eğitim Enstitüsü ve 1930'da kurulan Ziraat Enstitüsü olmuştur (Bilgin, 2006).

Türkiye'de Cumhuriyet'ten günümüze üç önemli üniversite reformu yapılmıştır. Bu reformların ilki 1933, ikincisi 1946 ve üçüncüsü 1981 reformudur. Hemen her üç reform hareketinde de üniversite ara-üst organları ile üniversite ve fakülte organlarının oluşumu ve görevleri üniversitenin demokratikliği ve özerkliğinin temel kriterleri olarak görülmüştür. 1933 ve 1981'de üniversite yöneticileri atama yolu ile getirilirken, 1946'da seçim yolu benimsenmiştir. Özetle söylemek gerekirse kararlarda 1933 Reformu kişilerin, 1946 Reformu kurulların, 1981 Reformu ise Yükseköğretim Kurulu yanında üniversite içindeki kişilerin etkin ve ağırlıkta olduğu bir yönetim biçimi getirmiştir (Arslan, 2005).

1933 Reformu ile (2252 sayılı Kanun) birlikte ülkemizde gerçek anlamda modern üniversitenin tarihi başlamıştır. 1933'te Cumhuriyet döneminin ilk üniversitesi olan İstanbul Üniversitesi kurulmuştur. 1944 yılında tek üniversiteden çok üniversiteli sisteme geçişin öncüsü özerk İstanbul Teknik Üniversitesi kurulmuş olup, bunu 1946'da Ankara'da daha önce kurulmuş olan mektep, fakülte ve enstitülerin birleştirilmesiyle kurulan Ankara Üniversitesi izlemiştir.

1946'da çıkarılan 4936 sayılı Kanunla üniversitelere "genel özerklik ve tüzel kişilik", fakültelere ise "bilim ve yönetim özerkliği" verilmiştir (Özer,2008). 1961 Anayasasına üniversite ile ilgili bir madde (Madde-120) konulmuştur. Böylece üniversite anayasaya girmiştir. 1971'de Anayasanın 120. Maddesinde değişiklik yapılmıştır. Üniversitede öğrenim ve öğretim özgürlüğü tehlikeye düştüğünde dış müdahaleye izin veren bir hüküm eklenmiştir. 1973'de 1750 sayılı "Üniversiteler Kanunu" çıkarılmıştır. Yükseköğretim Kurulu (YÖK) ilk kez bu kanunun 4. Maddesinde yer almıştır. Ancak daha sonra Anayasa Mahkemesi tarafından bu madde iptal edilmiştir (Günay ve Günay, 2011).

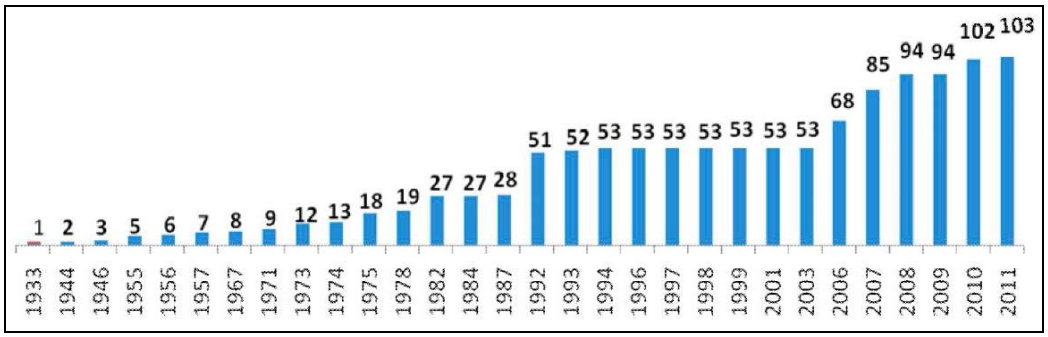
1974 yılında Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) kurularak üniversitelere merkezi sınavla öğrenci alınmaya başlanmıştır. Yükseköğretime artan talep karşısında, aynı yıl kurulan ve mektupla öğretim yapan YAYKUR ile ülkemizde örgün öğretim yanında açıköğretime veya daha doğru bir deyimle uzaktan öğretime de başlanmıştır (Özer, 2008).

1981'de bilimsel ve yönetsel anlamda özerkliği kaldıran Yükseköğretim Kanunu yürürlüğe girmiştir. Bu kanunla bütün akademik ve bunlara bağlı yüksekokullar üniversite durumuna getirilerek YÖK (Yüksek Öğretim Kurulu) adını taşıyan merkezi organın denetimine alınmıştır (Karakaş, 1999).

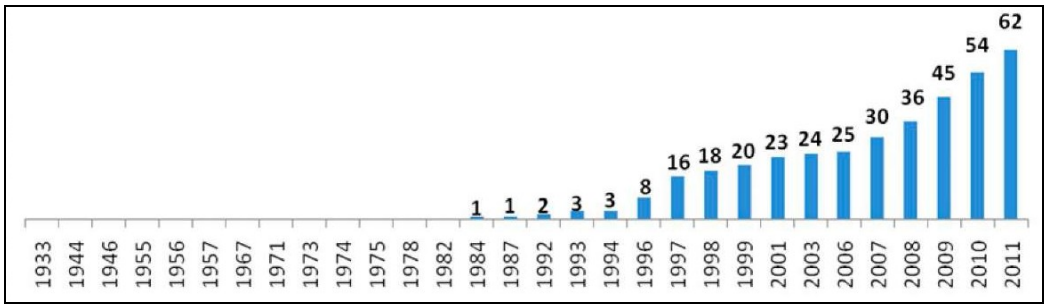
Türkiye'de İstanbul Üniversitesi'nin kurulduğu 1933 yılından 1982 yılına kadar üniversite sayılarında sürekli bir artış gözlenmiş ve 1982 öncesinde toplam üniversite sayısı 19'a ulaşmıştır. 1982 yılında 8 yeni devlet üniversitesi daha kurulmuş ve üniversite sayısı 27'ye yükselmiştir. 1984 yılında ilk vakıf üniversitesi olan Bilkent Üniversitesi kurulmuştur. 1987 yılı itibariyle 29 olan toplam üniversite sayısı 1992 yılında kurulan 24 yeni üniversiteyle (23 devlet üniversitesi ve 1 vakıf üniversitesi) 53'e yükselmiştir (Günay ve Günay, 2011).

1994 yılı itibariyle 53 olan devlet üniversiteleri sayısında 2006 yılına kadar hiçbir değişim olmazken; 1994 yılında 3 olan vakıf üniversitelerinin sayısı 2006 öncesinde 24'e ulaşmıştır. 2006 yılında 15 devlet ve 1 vakıf, 2007 yılında 17 devlet ve 5

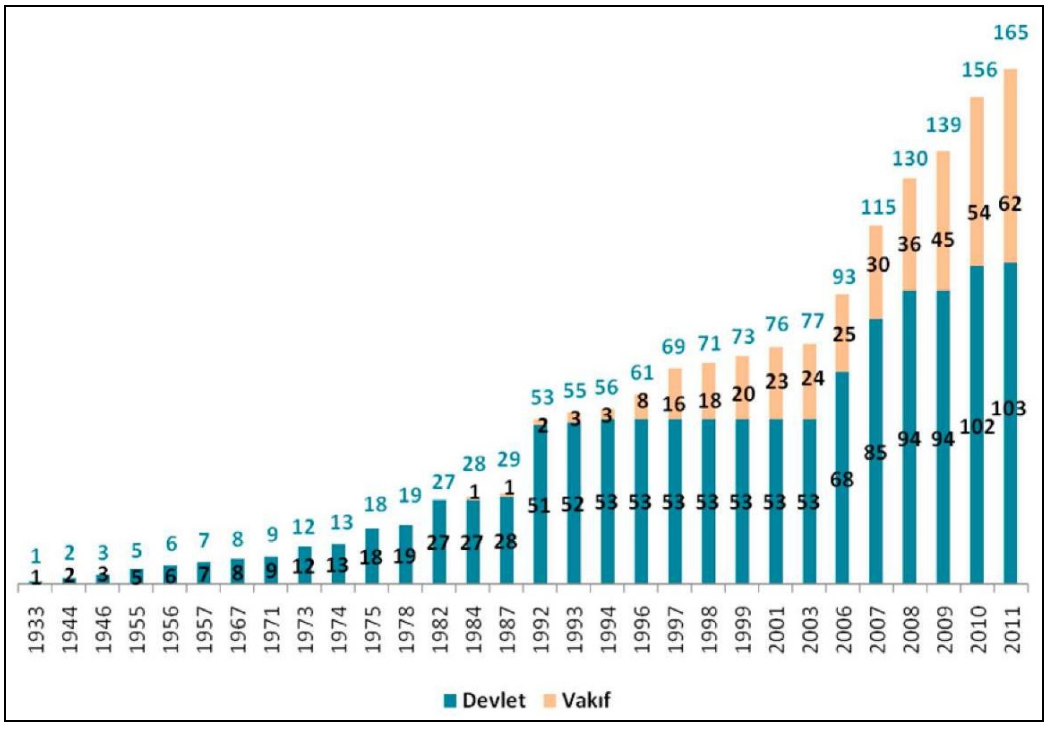
vakıf, 2008 yılında 9 devlet ve 6 vakıf, 2009 yılında 9 vakıf, 2010 yılında 8 devlet ve 9 vakıf ve 2011 yılında 1 devlet ve 8 vakıf üniversitesi kurulmuştur. Bir başka ifadeyle 2006 yılından günümüze kadar 50'si devlet ve 38'i vakıf olmak üzere toplam 88 yeni üniversite kurulmuştur (Günay ve Günay, 2011).

Şekil 4.1. Türkiye'de yıllara göre devlet üniversitelerin sayısı (Günay ve Günay, 2011)

Şekil 4.2. Türkiye'de yıllara göre vakıf üniversitelerin sayısı (Günay ve Günay, 2011)

Şekil 4.3. Türkiye'de yıllara göre toplam üniversite sayıları (Günay ve Günay, 2011)

Türkiye'de 2008 yılı itibariyle üniversite kurulmayan il bulunmamaktadır. Fakat 81 ilin sadece 15'inde birden fazla üniversite bulunmaktadır ve bu 15 ilde bulunan toplam üniversite sayısı 99'dur. Ayrıca İstanbul, Ankara ve İzmir'de bulunan üniversitelerin toplam sayısı 67'dir (Günay ve Günay, 2011).

Çizelge 4.1. Üniversite sayılarına göre illerin sıralaması (Günay ve Günay, 2011)

	İL	(D+V)*	Toplam Üniversite
1	İSTANBUL	9+33	42
2	ANKARA	5+11	16
3	İZMİR	4+5	9
4	KAYSERİ	2+2	4
5	KONYA	2+2	4
6	ANTALYA	1+2	3
7	BURSA	2+1	3
8	GAZİANTEP	1+2	3
9	MERSİN	1+2	3
10	ERZURUM	2+0	2
11	ESKİŞEHİR	2+0	2
12	KOCAELİ	2+0	2
13	ADANA	2+0	2
14	SAMSUN	1+1	2
15	TRABZON	1+1	2
	DİĞER İLLER	66+0	66

Ülkemizde 2000 sonrası sayıları hızla artan yükseköğretim kurumlarının, öğrenim-öğretim düzeyi de aynı hızla düşmekte olup 2011 yılı itibariyle ülkemizde 103 devlet üniversitesi, 62 vakıf üniversitesi, 7 vakıf meslek yüksekokulu ve 10 diğer eğitim kurumu olmak üzere toplam 182 yükseköğretim kurumu bulunmaktadır.

Çizelge 4.2. Türkiye'de yükseköğretim kurumlarının sayısı (ÖSYM, 2011)

Devlet Üniversitesi	103
Vakıf Üniversitesi	62
Vakıf Meslek Yüksekokulu	7
Diğer Eğitim Kurumları	10
Toplam	**182**

4.4. Kent Dışı Üniversitelerin (Kampüsler) Gelişimi

Toplumlar geliştikçe uzmanlık alanlarının artması ve disiplinler arası ilişkinin daha yoğun olması üniversitelerin bütün birimleriyle birlikte planlanmasını gerektirmiştir. Bunun için gerekli arsanın kent içinde bulunma olanağının az olması,

bulunsa bile arazi maliyetlerinin yüksek olması gibi nedenler üniversiteleri, kent dışındaki üniversite kampüslerine yöneltmiştir (Karakaş, 1999).

Kent dışı üniversiteler, esas olarak işlevleri eğitim-öğretim, araştırma ve uygulama olan, kullanıcıları için gerekli yaşam koşullarını (barınma, eğlence, alışveriş, spor, sağlık ve rekreasyon) sağlayan, kendi kendilerine yeterli üniversite kentleridir (Türeyen, 2002).

Türkçe'de yerleşke olarak adlandırılan kampüs; üniversite eğitim yapılarının, öğrenci yurtlarının, öğretim elemanlarına ait lojmanların, sosyal tesislerin ve bunlar dışında birimleri birbirine bağlayan caddelerin, yürüme yollarının, yeşil alanların, iç avluların, plazaların ve meydanların yer aldığı çok işlevli bir eğitim alanıdır (Turner,1995).

Dober (2000)'e göre ise; üniversite yerleşkeleri, fonksiyonel yapıları gereği farklı alan kullanımlarını iç içe ya da yan yana barındıran ve fiziksel açıdan büyüme eğiliminde olan eğitim dokularıdır. Çalışma, barınma, dinlenme ve ulaşım gibi kentsel fonksiyonları daha küçük ölçekte bünyelerinde barındırırlar.

Kampüs fikri, Roma çağının "Castrum" (kamp) larından etkilenilerek, "bir ortak düzen üzerinde tekrarlanan üniteler ve bunların gelişmesi düşünülerek, temel fikrin bozulmayacağı bir bütün teşkili" amacıyla Amerika Birleşik Devletleri'nde ortaya çıkmıştır (Aydemir, 1975). Kampüs tanımı ilk olarak şehir dışında geniş bir park içinde 1746 yılında kurulmuş olan Princeton Üniversitesi için kullanılmıştır. İlk üniversite kampüs örnekleri olarak 1813'de New York, Chenectady'de ve (1817-1826) da Charlottville'deki Virginia Üniversiteleri (Şekil 4.4.) gösterilebilir (Kortan, 1981).

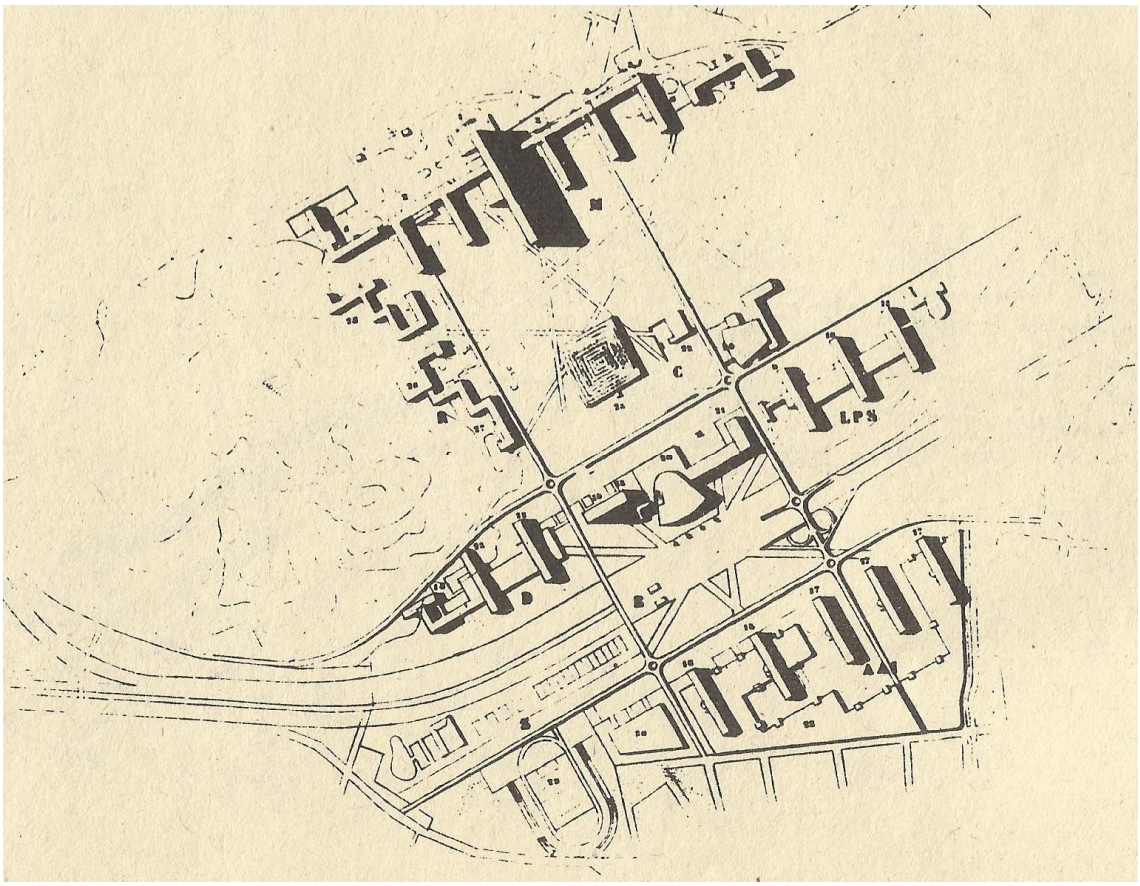
Şekil 4.4. Virginia Üniversitesi (Kortan, 1981)

Roma (1933-1936) ve Londra'da (1930-1965) yılları arasında üniversiteler şehrin dışında yeniden planlanmıştır. 1878'de tasarlanmış olan Strasbourg'daki Kaiser-Wilhelm Üniversitesi kampüs anlayışının ilk örneklerindendir ve park içinde bir dikdörtgen alanın çevresinde sıralanmış binalardan oluşmuştur (Şen, 1987).

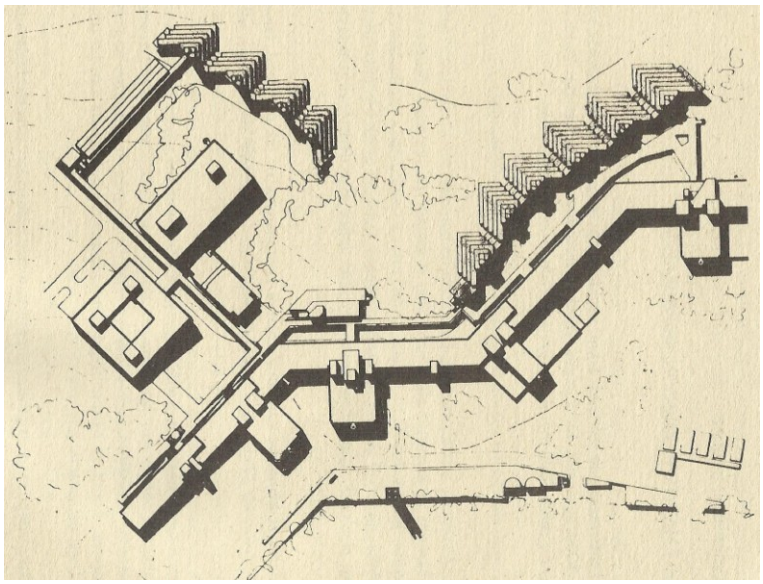
1933 yılında Atina'da gerçekleşen Uluslararası Mimari Kongresi'nde (C.I.A.M.) kentin başlıca 4 farklı işlevi olduğu kabul edilmiştir ki bunlar;

- Konut-barınma bölgesi
- Çalışma (İş)
- Dinlenmek (boş zamanları değerlendirmek)
- Ulaşım Düzeni'dir.

Bu ilkeler ışığında Le Corbusier tarafından 1936 yılında Brezilya Üniversite Kenti tasarlanmış fakat gerçekleştirilememiştir (Şekil 4.5.). 1950'lerin ortalarında ise C.I.A.M ilkelerine Takım 10 adı verilen bir grup mimarın karşı çıkmasıyla C.I.A.M kongrelerinin yapılmasından vazgeçilmiş ve C.I.A.M ilkelerinden farklı bir tutum içinde üniversite kampüsleri tasarlanmıştır (Şekil 4.6.).

Şekil 4.5. Brezilya Üniversite Kenti (Kortan, 1981)

Şekil 4.6. East Anglia Üniversitesi (Kortan, 1981)

Türkiye'deki üniversiteler ise 1950'li yıllara kadar kent içinde yerleşiktirler. Bugün dahi kent içindeki varlıklarını sürdüren birçok üniversite bulunmaktadır. Bunun yanında, Türkiye'de ilk kampüs yerleşimi 1956'da açılan bir yarışma sonucu tasarlanan Erzurum "Atatürk Üniversitesi"dir (Şekil 4.7.). Bunu 1958 yılında İzmir'de Ege Üniversitesi ve 1961 yılında yine bir yarışma sonucu projelendirilen "Orta Doğu Teknik Üniversitesi" takip etmektedir (Şekil 4.8.). Trabzon'da 1955 yılında kurulan Karadeniz Teknik Üniversitesi 1963 yılında bir kampüs yerleşimi halini almıştır. 1965 yılında ise "Hacettepe Üniversitesi Beytepe Kampüsü" yapılmıştır. Bunlar Türkiye'deki ilk kampüs yerleşmeleridir. Kampüs yapılaşmasına sonraki yıllarda da devam edilmiş ve günümüzde de devam edilmektedir (Sözen, 1984).

Şekil 4.7. Erzurum-Atatürk Üniversitesi (Anonim, 2012g)

Şekil 4.8. Orta Doğu Teknik Üniversitesi (Anonim, 2012h)

Üniversitelerin şehir içlerinde yer almasının ve iç içe düşünülmesinin en önemli nedeni kentin ve üniversitenin sosyal yapılarıdır. Bu dönemlerde kentler henüz bu kadar yoğun bir yapılaşmaya sahip olmadığından üniversiteler ihtiyaç duydukları alanları rahatça bulabiliyor böylece büyüme ve gelişimlerini sürdürebiliyorlardı. Ancak 1960'lardan sonra hem Avrupa'da hem de ülkemizde üniversite yerleşimleri kent dışına yönelmeye başlamıştır.

Bu yönelme Erkman' a (1990) göre başlıca üç temel nedene dayanmaktadır. Bunlar;

1) Gelişmenin Kent İçinde Sınırlı Hale Gelmesi: Yeni fakülte ve yüksekokulların açılmasıyla ve öğrenci sayılarındaki artışla birlikte söz konusu olan büyüme ve gelişme için üniversitelerin ihtiyacına cevap verebilecek yeni alanlara kent içinde yer bulunamaması, üniversitelerin kent dışına yönelmelerinin en önemli sebeplerinden biridir (Erkman, 1990).

2) İletişim ve Ulaşım Araçlarında Gelişmeler: Kent ile kent dışında konumlanmış üniversite arasındaki ulaşım sorununun ulaşım araçları ve yol şebekelerinin gelişmesiyle; iletişim ve haberleşme sorunlarının ise gelişen teknolojik olanaklar ile çözümlenmesi aradaki mesafeden kaynaklanabilecek olumsuzlukları ortadan kaldırmıştır (Erkman, 1990).

3) Kampüslerin Prestij Sembolü Haline Gelmesi: Kampüslerin geniş araziler üzerinde kurulması ve en son teknoloji ile donatılmış şekilde inşa edilmeye başlanması, yöneticiler tarafından kampüslerin bir prestij sembolü olarak görülmesine ve teşvikine neden olmuştur. Bu da kampüslerin doğuşunda etken olmuştur (Erkman, 1990).

Kent üniversitelerinden kent dışı üniversitelere geçiş, önce birinciler, bulunabildiği oranda bir veya birden çok birimi barındırabilecek büyüklükteki kentsel alanlarda ve dağınık kampüsler şeklinde olmuş, daha sonra bunların ihtiyacı karşılayamaması üzerine müstakil ve kendi kendine yeterli ikincilere (kent dışı kampüslerine) geçilmiştir (Türeyen, 2002).

Üniversitelerin kampüs olarak örgütlenmelerinde olumlu yanlar olduğu gibi bazı olumsuz yanları da vardır. Özellikle; ülke ekonomisine getirilen büyük yükler, mesleki eğitim ve genel kültürü yayma gibi, toplumsal işlevlerin izole edilmiş bir ortamda gerçekleştirmenin getirdiği güçlükler, kent ile karşılıklı etkileşimin azalmasına bağlı olarak, kentten ve toplumsal yaşamdan kopuk, içine kapanık adalar haline dönüşmesi tehdidi gibi olumsuz etkiler yer almaktadır (Sönmezler, 2003).

Üniversitelerin, toplum için var olduğu ve toplumdan soyutlanamayacağı göz önünde bulundurulursa, kent ve üniversitelerin sağladığı ortak kullanım alanlarından karşılıklı olarak yararlanmaları, kent içi üniversitelerde kent dışı kampüslerden daha fazladır. Kentin sağladığı bu ortak kullanım alanlarının tümünün kampüslerde de sağlanması, hem uzun zaman alan, hem de pahalı bir süreçtir. Çeşitli kültür ve sanat eylemlerinin yer aldığı kültür tesisleri, alışveriş merkezleri, spor ve rekreasyon alanları, kütüphaneler, eğlence yerleri bu ortak kullanım olanaklarından bazılarıdır. Ancak kent ve kampüs arasında kurulacak etkin bir ulaşım sistemi ile söz konusu dezavantaj minimum düzeye indirilebilir (Türeyen, 2002).

Üniversitelerin kentten uzaklaşmaları, beraberinde, daha sonraları fark edilen bazı olumsuz sonuçlar getirmiştir. Üniversite işlevleri, "mesleki eğitimin yanı sıra, genel kültür yayma ortamı", olarak belirtilirken çevresinden izole edilmiş bir üniversitede bu ortamı yaratmanın mümkün olamayacağıdır. Bilgi üretim ve iletim merkezi olarak üniversitenin teknik eğitim, araştırma ve üretimi teşvik yönleriyle toplumun gelişmesine olumlu etki yapan bir görünüm kazanacağı; ancak toplum ve üniversite arasındaki ilişkilerin zayıflamasının, aslında bütünleşmiş olması gereken bu ilişkilerin amacına aykırı düşeceği de unutulmamalıdır (İnceoğlu, 1982).

Yukarıda bahsedilen sakıncalı yönlerinin yanısıra, üniversitelerin kent dışına taşınması çok olumlu yönler de içermektedir. Kampüs yerleşimleri üniversitelere yeni,

teknolojik bakımdan ileri ve gelişmiş mekânlarda araştırma ve öğrenim yapabilme imkanı sağlamıştır. İhtiyaç duyulduğunda mevcut yapı ve organizasyondan kopmadan bütünlüğü sağlayarak gelişme ve büyüme imkânı vermiştir. Tüm bilim dalları ve disiplinler arası iletişimin kolaylıkla yapılmasını sağlamıştır. Kampüs içinde yaya ve taşıt ulaşımı kolaylaşmıştır. Ortak mekânların kullanım yoğunluğu ve kapasitesi artmıştır (Erkman, 1990).

Tekeli (1972), üniversitede yer alacak kitaplık, tiyatro, konser salonları, seminer ve konferans salonları eğlence ve alışveriş merkezlerinden kent halkının da yararlanabileceğini ifade etmektedir. Erkman'a (1990) göre, üniversite topluluğunun kuruluşla beraber başlayan yatırım ve tüketim harcamaları kent ekonomisinde bir canlanma yaratmaktadır.

Üniversitelerin kent dışına yönelmelerinin kaçınılmazlığı karşısında, bu yönelmenin olumlu ve olumsuz yönlerinin ışığında, önümüzde iki yol gözükmektedir:

- Mevcut kent içi üniversiteleri gözden çıkarmadan, bilimsel bir şekilde reorganizasyonunu sağlayarak onlardan yararlanmayı sürdürmek,
- Kent dışı kampüslerin yer seçiminde ve planlamasında gerekli titizlik ve özeni göstererek ve gerekli süreçlerden geçerek, yukarda sözü edilen sakıncaları minimize etmektir (Erkman, 1990).

4.4.1. Üniversite kampüslerinde yer alan işlevler

Erkman (1990) kampüslerin işlevlerini dört grupta toplamaktadır (Şekil 4.9.):

Çalışma işlevi: Bu işlev, üniversitenin temel görevleri olan eğitim, öğretim ve araştırma faaliyetlerini içermekte ve bu faaliyetler için gerekli kişisel çalışma mekanları, seminer odaları, derslikler, laboratuvarlar, stüdyo ve atölyeler gibi eğitim mekânları ile kütüphaneler, bilgi işlem merkezleri ve araştırma birimlerini ve yönetim mekânlarını kapsamaktadır (Erkman, 1990). Bu bölge akademik merkez, araştırma, sosyal tesisler, spor ve rekreasyon tesisleri ile doğrudan ilişkilidir. Araştırma alanları genellikle eğitim bölgesinin içinde ya da ilişkili olmalıdır (Yekrek, 1999).

Barınma işlevi: Üniversitelerin kent dışı konumları, üniversite kullanıcılarının (öğrenci ve öğretim elemanlarının) çalışma saatlerinin iş dünyasındaki çalışanlar kadar tanımlanmış sürelerle sınırlı olmayışı, sürekli olarak çalışma ve araştırma olanaklarını elde edebilmeleri gibi nedenlerle, kampüsün yakın çevresinde yaşama ve konaklama

zorunlulukları söz konusu olmaktadır. Bu durum, kampüslerde barınma ihtiyaçlarının karşılanması konusunu gündeme getirmektedir. Genel olarak kampüslerde yer alan konaklama (barınma) birimleri, öğrenci yurtları ile öğretim elemanları ve diğer personel için gerekli lojmanları kapsamaktadır (Erkman, 1990).

Bu bölümü oluşturan birimler kampüs içinde belirli bir bölgede toplanabileceği gibi, akademik bölge çevresinde dağınık olarak da planlanabilmektedir. Barınma ve oturma bölgesi planlanırken, akademik bölge ve ortak kullanımlar bölgesiyle ilişkisinin kopuk olmamasına özen gösterilmesi gereklidir (Çınar, 1998). Lojmanlar daha çok eğitim ve akademik merkez ile öğrenci yurtları ise eğitim, sosyal tesisler, spor ve rekreasyon tesisleri ile ilişkilidir (Yekrek, 1999).

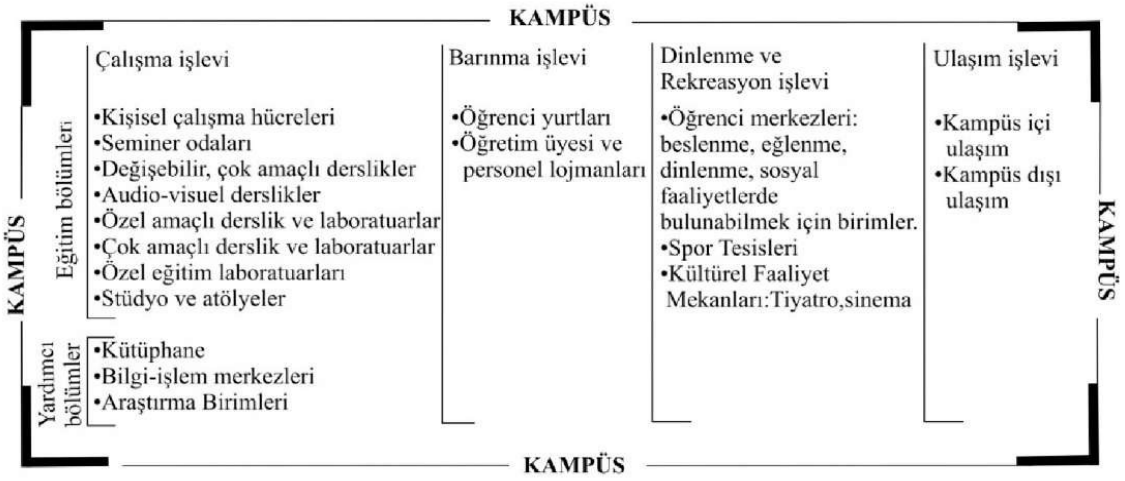
Dinlenme ve ***Rekreasyon İşlevi:*** Kampüs kullanıcılarının, çalışma ve uyku dışında yer alan ihtiyaçlarını karşılamak için gereken fiziki olanaklar bu kapsamda düşünülmektedir (Erkman, 1990). Bu bağlamda, öğrencilerin beslenme, eğlenme, dinlenme ve sosyal faaliyetleri ile ilgili ihtiyaçları karşılayan ve insanların dinlenme, eğlenme ve boş zamanlarını değerlendirme ihtiyaçları sonucu ortaya çıkan dinlenme ve rekreasyon işlevi mekansal olarak şu kullanımları gerektirir (Karakaş, 1999):

- *Spor Tesisleri:* Stadyum, basketbol, voleybol, tenis, yüzme havuzlan, jimnastik salonları, serbest oyun alanları vb. gibi sportif donatılar,
- *Kültürel Tesisler*: Sinema, tiyatro, toplantı, konser, konferans, sergi ve çarşı için mekân oluşturan, eğlenme ve dinlenme amaçlı donatılar,
- *Açık ve yeşil alan düzenlemeleri*: Açık havada gezinti ve dinlenme mekanları oluşturan rekreasyon aktiviteleridir.

Ulaşım İşlevi: Kampüse ve kampüs içi olmak üzere ulaşım iki çeşittir. Kampüse ulaşım, araçlı veya yaya olarak kullanıcıların çevre ile (kent, konut bölgeleri, diğer eğitim ve endüstri kurumları v.b.) ilişkilerinin kurulmasını sağlamaktadır. Kampüs içi ulaşım ise, yine araçlı veya yaya olarak, kullanıcıların kampüsü oluşturan tüm birimlerle ilişkisini içermektedir. Her iki durumda da, bir kampüsün rahat ve etkin işleyen bir ulaşım sistemi (ağı) ile donatılmış olması, bu doğrultuda tüm sorunların giderilmesi için gereklidir (Türeyen, 1999; Erkman, 1990).

Kampüs içinde bulunan ısı merkezi, marangozhane, su deposu gibi teknik birimlerin kampüsün tümü ile direkt bir ilişkisi yoktur. Akademik merkezle olan ilişkisi daha güçlüdür (Yekrek, 1999). Gelişen süreç içerisinde çağdaş üniversite kampüslerine yeni kavramlar girmiştir ve bu kavramların fiziki mekâna yansımasıyla yukarıda bahsedilmiş olan programlara yeni birimler dâhil olmaya başlamıştır. Üniversite-

kurumsal işbirlikleri sonucu ortaya çıkan teknokentler, Ar-Ge alanları ve tarım-hayvancılık uygulama alanları bu duruma örnek olarak gösterilebilir (Öztürk, 2009).

Şekil 4.9. Bir üniversite kampüsünün fonksiyonel içeriği (Öztürk, 2009)

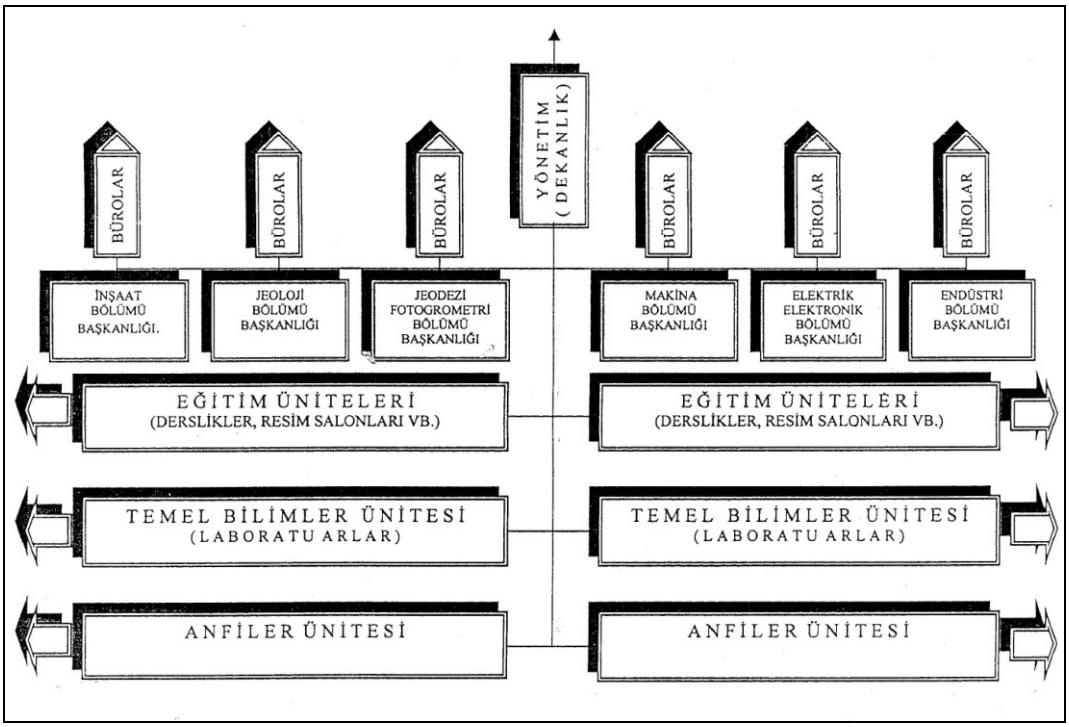
4.4.2. Üniversite kampüslerinde yer alan işlevlerin bölgelere ayrılması

Kampüslerin değişik işlevleri barındıran komplekslerden oluşması ve bu işlevler arası ilişkilerin aksaksız sürdürülebilmesi için sistematik bir düzen de ele alınmasını gerektirmiştir (Erkman, 1990).

Bir kampüs, üzerinde yer alan işlevlere (çalışma, dinlenme ve rekreasyon, barınma ve ulaşım) dayalı olarak beş ana bölgeden oluşmaktadır. Bunlar; Akademik Bölge, İdari Bölge, Dinlenme ve Rekreasyon Bölgesi, Barınma Bölgesi ve bunlar arasındaki ilişkiyi kuran Ulaşım sistemidir (Şekil 4.11.). Teknik servisler olarak bilinen bölüm de bu ana fonksiyonların konforunu artırmak için bulunmaktadır. Bununla birlikte, bazı örneklerde idari bölgenin akademik bölge içinde konumlandırıldığı da görülmektedir. Ayrıca, dinlenme ve rekreasyon bölgelerinin bazı alt bölgeleri içerdiği ve bunların birbirinden ayrı alt bölgeler halinde ele alındıkları örneklere de rastlanmaktadır. Bu bölgelerin tanımları aşağıdaki şekilde yapılmaktadır:

Akademik Bölge, eğitim ve araştırma birimlerinin bulunduğu, genel olarak üniversitenin merkezini oluşturan ve kimlikli yapılarla tanımlanan bölgedir. Üniversitenin temel işlevi olan öğrenim, öğretim ve araştırma faaliyetlerinin gerçekleştirildiği mekânlar topluluğundan oluşmaktadır ki bunlar; sınıflar, laboratuvarlar, araştırma merkezleri ve öğretim üyelerinin çalışma mekânları, hizmetli

odaları gibi mekânlarla örneklendirilmektedir (Bilgin, 2006). Bu mekanların birleştirilmeleri ile oluşan tesislere de fakülte veya yüksekokul adı verilmekte ve akademik bölgede birden fazla fakülte veya yüksekokul bulunabilmektedir (Erçevik, 2008).

Şekil 4.10. Bir mühendislik fakültesinin ilişkiler şeması (Çınar, 1998)

Barınma Bölgesi, kampüs kullanıcılarının (yönetim, öğretim üyeleri, üniversite personellerinin) barınma ihtiyaçlarını karşılamak için kullanabileceği lojmanlar, araştırma görevlileri ve yüksek lisans öğrencileri için kondominyumlar, üniversiteyi çeşitli nedenlerle -kongre, konferans, sempozyum gibi kültürel etkinliklerin katılımcıları- ziyaret edenler için misafirhaneler ve üniversite öğrencileri için öğrenci yurtlarının tamamını kapsayan mekanlar topluluğundan oluşan bölgedir (Bilgin, 2006). Bazı örneklerde barınma tesisleri, yurtlar ve lojmanlar olarak iki ayrı alt bölge de ayrılmaktadır (Erçevik, 2008). Ülkemizde, üniversitelerimizin pek çoğunda öğrenci yurtlarının öğrenci nüfusuna oranla yetersizliğinden kaynaklanan sorunlar yaşanmaktadır. Genel olarak üniversitelerin planlama aşamasında alınmamış olan kararlardan kaynaklanan yurt bölgelerinin yetersizliği ve hatta olmamasına varan sonuçlar, yine sadece kullanıcıyı mağdur etmektedir (Bilgin, 2006).

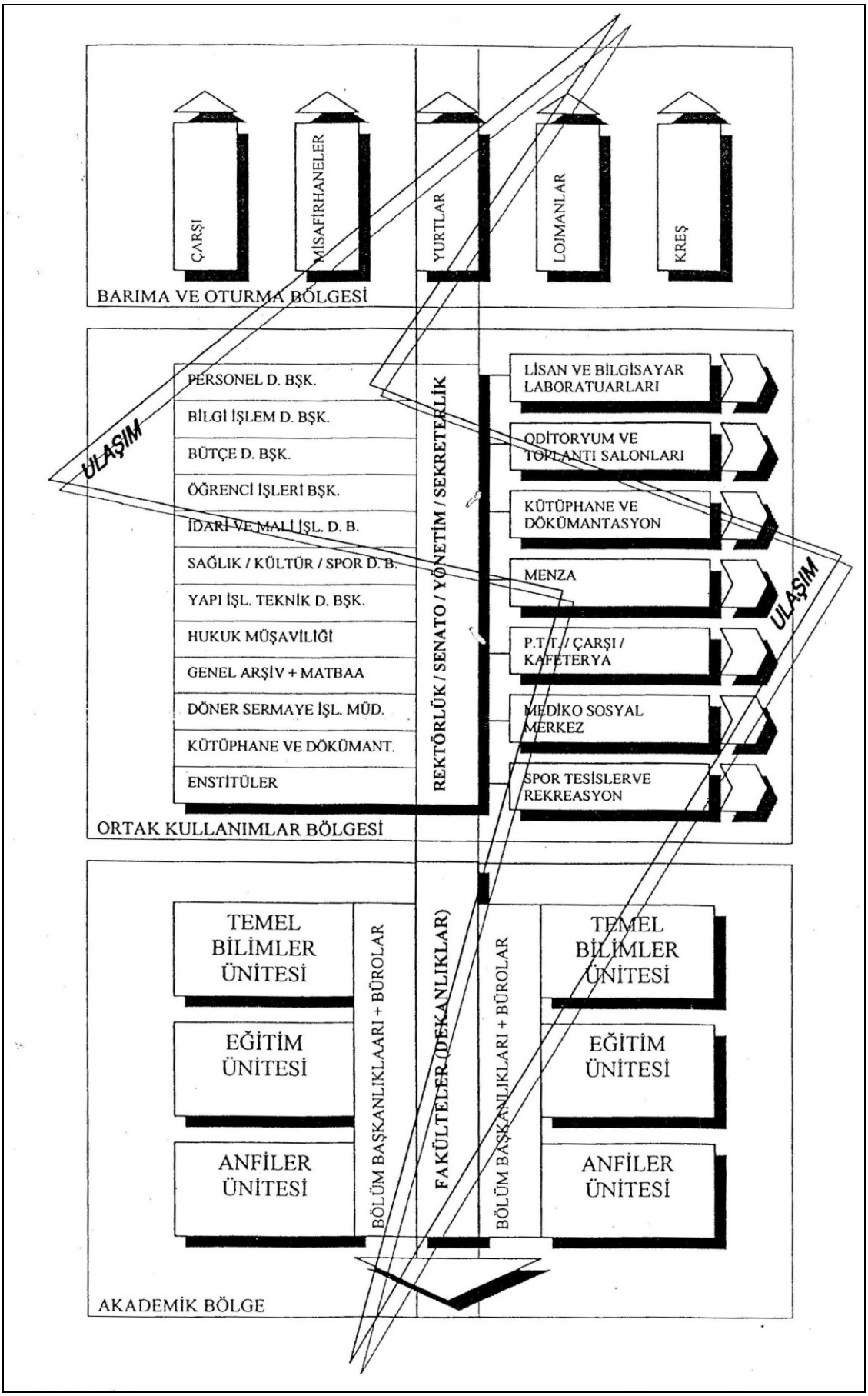
İdari Bölge, rektörlük ve bağlı yönetim birimleri ile bazı durumlarda merkezi kütüphane, kongre ve konferans salonları, mediko-sosyal gibi birimlerin bulunduğu

alandır. Genellikle kampüsün ana girişine yakın bir konumda yer alır ve kampüs için bir simgesel öğe niteliğindedir. Bazı kampüslerde dinlenme ve rekreasyon birimleri ile bütünleştirilerek, kampüs merkezi bölgesini oluştururlar (Erçevik, 2008). Yönetim bölgesi, rektörlük, oditoryum, kütüphane ve konferans salonunu bir meydan çevresine toplar ve yönetimin görkemini bu binalarla pekiştirir. Farklı planlama kararları ile farklı bölgeler içerisinde konumlandırılsalar da yönetim yapıları vurgulanmalıdır (Bilgin, 2006). Motorlu taşıt ulaşımının bu binalara direkt hizmet vermesi sağlanırken kampüs yaya ulaşım ağının düğüm noktasında yer alması düşünebilir. Bu binaların yakınında yüksek kapasiteli otopark çözümlenmelerine gidilmelidir (Çınar, 1998).

Dinlenme ve Rekreasyon Bölgesi, bir kampüsün ortak kullanım alanları bu bölgede yer almaktadır. Sportif, sosyal ve kültürel tesisler ortak kullanım alanlarını oluştururlar. Bu bölgede yer alan olanaklar aracılığı ile öğrenci- öğrenci ve öğrenci-öğretim üyesi ilişkileri, eğitimsel ve bilimsel yönlerden olduğu kadar sosyo-kültürel yönden de gelişmektedir. Sosyal ve düşünsel bir alışveriş ortamı oluşturarak, çeşitli yörelerden, değişik kültür ve etnik gruplardan gelen, farklı yaşama düzeni ve geleneğine sahip bireylerin kültür birliği oluşturmalarını sağlamaktadır (Özer, 2008). Bu mekânlar, bütününü zenginleştirmek için bazen bir meydan, bazen bir heykel, süs havuzu ya da saat kulesi gibi simgeler kullanarak üniversiteyi görselleştirmektedir (Bilgin, 2006).

Ulaşım Bölgesi, üniversite kampüslerinde yer alan çeşitli kullanımların birbirleri ve kent ile olan ilişkilerini sağlamak için yaya ve motorlu araçların ulaşımı söz konusudur. Yayaların rahat ve güvenliği açısından, kent planlamalarında olduğu gibi kampüslerde de yaya ile motorlu araç ulaşımının birbirlerinden ayrı ve birbirlerini kesmeyecek şekilde düzenlenmeleri gerekmektedir (Karaaslan, 1979). Öğretim üyeleri, öğrenciler, personel gibi çok çeşitli kullanıcının bulunması, kampüs yapılarını kompakt hale getirir ve kompleks yapılar ortaya çıkmaktadır. Bunlar arasındaki bağlantı ise yaya ve taşıt akslarıyla sağlanmaktadır (Turcan, 1996).

Teknik servisler, teknik olarak ısıtma merkezi, trafo, garaj, marangozhane, su depoları gibi birçok bölüm öncelikler ve ekonomi bazında incelenerek kampüs içinde düşünülebilir. Burada mimari tasarım açısından önemli olan nokta; bu dağıtım ve toplama şebekelerinin kullanıcılardan mümkün olduğu ölçüde gizlenmesi gerekmektedir. Ancak arıza, bakım, yenileme gibi müdahale gerektiren durumlarda bu şebekelere en kolay yoldan ulaşılarak rahat bir ortamda çalışma yapılabilmelidir (Çınar, 1998).

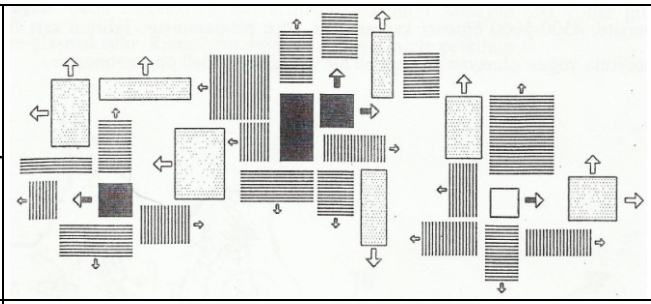
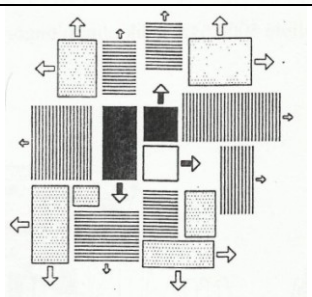
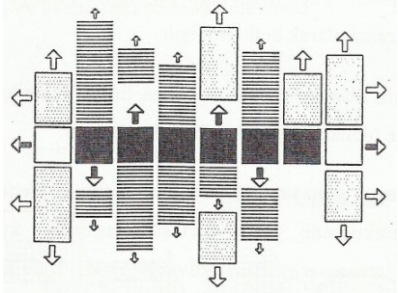
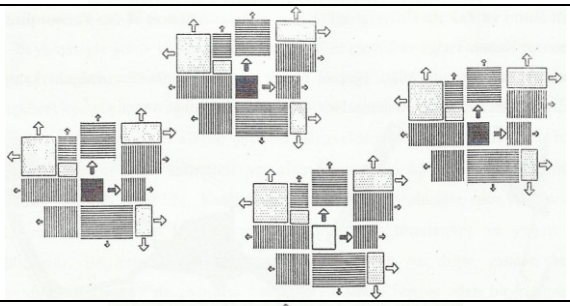
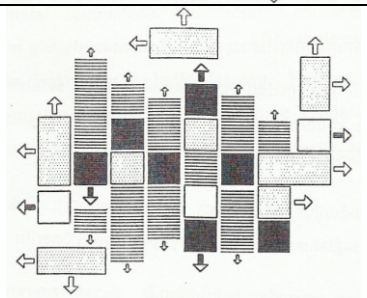
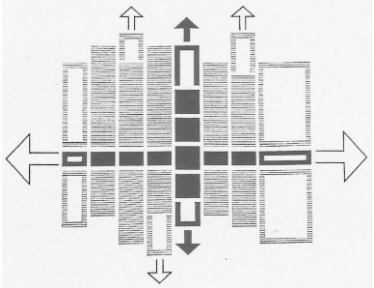

Şekil 4.11. Bir kampüsün organizasyonel yapısı (Çınar, 1998)

4.4.3. Kampüs yerleşme biçimleri

Kampüs planlamalarında, kampüsün büyüme biçimini ve yönlerini belirleyecek, kampüsün ana işlevleri arasındaki ilişkileri düzenleyecek yerleşme biçimleri uygulanmaktadır. Yerleşke biçimlerinin seçiminde arazinin yapısı, teknoloji düzeyi, iklim verileri, nüfus ve eğitim türü gibi etkenler önemlidir. Bu yanında doğayla iç içe olma, sosyal ilişkilerin artırılarak daha insancıl bir çevre yaratılması, altyapı giderlerinin azaltılması, gün boyu veya günün belli saatlerinde yoğun kullanma, yaya ulaşım mesafeleri, ekonomik vb. gibi fikirler de etkili olmaktadır. Kampüs planlamalarında birçok yerleşme biçimi görülmektedir. Bunlar: yaygın, merkezi, moleküler, şebeke, haç tipi ve lineer yerleşme biçimleridir. Bu yerleşme biçimlerinin olumlu ve olumsuz yönleri olduğu gibi, her kampüs planlamasının özel koşulları da bu biçimlerden birini uygun kılabilmektedir (Begeç, 2002).

Çizelge 4.3. Kampüs yerleşme biçimleri

Yaygın Yerleşme Biçimi		Bu modelde bina grupları arazi üzerinde rastlantısal bir dağılım gösterirler. Yerleşim yaygın olduğundan, yoğunluk düşüktür ve kampüs alanının büyük olması gerekmektedir. Fiziksel büyüme ve gelişme için binalar arasında kalan boş alanlar uygundur (Karakaş, 1999).
Merkezi Yerleşme Biçimi		Akademik bölgeyi oluşturan birimler, merkezi kütüphane, sosyal tesisler, kongre merkezi gibi ortak kullanımlar çevresinde eğitim alanlarının radyal yerleşim gösterdikleri modeldir. Yüksek yoğunluk ve radyal yerleşim, birimlerin gelişmesinde zorlaştırıcı rol oynamaktadır (Bilgin, 2006).
Lineer Yerleşme Biçimi		Lineer plan şemasının en önemli özelliği, omurga olarak da adlandırılabilecek doğrusal bir ulaşım hattına sahip olmasıdır. Yapı yoğunluğu, yüksek bir şemaya sahiptir. Tüm fonksiyonlar bu omurganın iki yanında yer alır ve bir bant oluştururlar (Yekrek, 1999).
Moleküler Yerleşme Biçimi		Farklı strüktürel ve organizasyonel çekirdeklerin bir araya gelmesiyle oluşmaktadır. Her çekirdeğin kendine ait ortak kullanım alanları bulunmaktadır ve yüksek yoğunluğa sahiptir. Çekirdekler arasında güçlü bir ulaşım sistemi kurulması gerekmektedir (Erkman, 1990).
Şebeke Yerleşme Biçimi		Üniversite yerleşkesini oluşturan bütün birimler, ızgara şeklinde konumlandırılmışlardır. Sistemin birbirine bağımlı alanlardan oluşması, arazinin düz ve engebesiz olmasını gerektirir. Mikro büyümeler ızgara sisteminin çevresinde olabilir. Yoğunluk nedeniyle iç ulaşım daha kolaydır (Begeç, 2002).
Haç Tipi Yerleşme Biçimi		Bu yerleşim sisteminde, akademik bölgeyi oluşturan birimler ile ortak kullanım birimleri, kampüsün merkezinde birbirini dik açıyla kesen iki ayrı bant oluşturmaktadır (Türeyen, 1999).

Üniversiteler büyük yerleşmeler haline dönüşüp, değişik ve çok sayıda yapılardan oluşmuş sistemler görünümü aldıkça, özellikle tekrarlanan, benzer ünite ve binaların üretilmesi, planlaması gerekmiştir. Bunların belirli bölgelerde yoğunlaşmasıyla, ister istemez kampüs yerleşmelerinde, belirli bölgelerde belirli dokular oluşmuştur. Bu dokular genel olarak; yüksek ve düşük yoğunluklu olmak üzere yoğunluk açısından ve iki veya dört yönlü olmak üzere yön açısından sınıflandırılabilir. Belli bir dokuya sahip olmayan üniversitelerde mevcuttur. Fakat kampüste dokusal bir karakter araştırılması, yapım, gelişme ve mimari bütünlük açılarından olumlu bir davranış olacaktır (Erkman, 1990).

Kampüsü oluşturan birimlerin arazi üzerinde işlevsel ilişkilerine ve dolaşım sistemlerine uygun konumlara yerleştirilmeleri önemli bir konudur. Ancak, bu birimlerin ikinci ve üçüncü boyutlarda alacağı şekillerin yaklaşık olarak belirlenmesi de önemlidir. Aksi halde, elde edilecek yerleşim planı, bir takım renklerle ifadelendirilmiş, gerçek planla alakası olmayan, şematik bir plandan öteye geçememektedir. Kampüs planlayıcısının deneyimi, kampüste yer alacak birimleri oluşturan mekânları iyi tanıması, bunların örgütlenme şekillerini, iki ve üçüncü boyutta alacakları formları iyi belirleyebilmesi önem kazanmaktadır (Türeyen, 1999).

5. KAMPÜS PLANLAMASI VE TASARIMINA İLİŞKİN KAVRAMLAR

Üniversite kampüsü tasarlanırken aslında bir kent tasarlanmaktadır. Nasıl ki bir kent barınma, çalışma, dinlenme ve ulaşım gibi temel fonksiyonları barındırıyorsa üniversite kampüsünde de aynı fonksiyonlar bir sistem dahilinde bulunmaktadır. Konuyu sistematik olarak irdelemek için bu sistemi yönlendirecek kavramların ortaya konulması gereklidir (Ak, 2007). Kampüs planlaması ve tasarımında dikkat edilmesi gerekli kavramlar şunlardır:

- Kampüslerin yer seçimi
- Ulaşım
- Kampüs büyüklüğü ve yoğunluğu
- Kampüslerde büyüme ve değişim

5.1. Kampüslerin Yer Seçimi

Yeni bir üniversite kampüsü için seçilecek yerin nitelikleri, üzerinde durulması ve belirlenmesi gerekli konulardır. Üniversite kampüslerinin yerleşim alanları seçiminde göz önünde tutulması gereken kriterler üç ana başlıkta toplanmıştır; (Erkman, 1990)

1. Kampüsün bulunduğu arazi ile ilişkisi
2. Kampüsün bulunduğu çevre ile ilişkisi
3. Kampüs alanının fiziksel özellikleri

5.1.1. Kampüsün bulunduğu arazi ile ilişkisi

- Seçilecek arsanın, üniversite yerine başka bir amaçla kullanılmasının, ülke, bölge ve kent yararları bakımından daha doğru olup olmayacağı araştırılmalı ve irdelenmelidir.
- Alanın, mülkiyet, imar ve hukuki durumu dikkate alınarak toprak fiyatının değerlendirilmesi yapılmalıdır.
- Arsanın alınmasından sonra, inşaat faaliyetlerinin başlaması için arazinin hazırlanması sürecinde, orada mevcut, değersiz, kullanılmayacak yapıların

yıkılması, altyapının hazırlanması vb. çalışmaların getireceği maliyet dikkate alınmalıdır (Erkman, 1990; Karaaslan, 1993).

5.1.2. Kampüsün bulunduğu çevre ile ilişkisi

- Kentte ve üniversite bünyesinde bulunan toplumsal işlevlere yönelik imkânlar bir arada kullanılabilmelidir. Üniversite öğrencileri, öğretim üyeleri ve üniversite personeli ihtiyaçlarını kentten sağlarken; kent halkı da, aynı şekilde, üniversitenin sunduğu değişik kullanım imkânlarından yararlanabilmelidir.
- Kentte meydana gelebilecek herhangi sıhhi, doğal, fiziksel acil sorunların çözümünde üniversiteler yardımcı olabilmeli, ayrıca yörenin üretim, kaynak kullanımı vb. konularındaki sorunlarına eğilebilmelidir.
- Üniversite, bir kentin en önemli kültür merkezi olarak, kent halkına düzeyli bir kültür aktarımında yardımcı olabilmelidir.
- Üniversite topluluğunun kuruluşla beraber başlayan yatırım ve tüketim harcamaları, kent ekonomisinde bir canlanma yaratabilmelidir (Özer, 2008).

Üniversitenin çevresiyle yakın ilişkilerinde eğitimin niteliği de rol oynar. Eğitim toplumsal yaşamla birleştirilmediği ve ona hizmet etmediği takdirde üniversite nerede olursa olsun yalıtılmışlıktan kurtulamayacaktır. Bu nedenle üniversitenin çevresi için yaratacağı fayda, çevresini değiştirici ve geliştirici karakteri, planlamaya yansıtılmalıdır (Şuben, 1980).

Üniversite ve kent arasında sağlıklı bir iletişimin kurulabilmesi için, her şeyden önce üniversitenin kentli için, kentin de üniversiteli için kolay erişilebilir olması gerekmektedir (Oktay, 2007). Gelişmiş ülkelerde ileri teknolojinin bir sonucu olarak kentsel bütünleşmede uzaklık faktörü önemini yitirmişken, gelişmekte olan ülkelerde teknolojik olanakların düzeyiyle orantılı olarak seçilecek alanların ulaşılabilirliğinin azami seviyeye çıkarılması önem kazanmaktadır (Şuben,1980).

5.1.3. Kampüs alanının fiziksel özellikleri

Kampüs için uygun arazi seçimi aşamasında ele alınacak olan kriterler şunlardır:

- Arazinin büyüklüğü ve biçimi (Sınırlar, biçim, alan)
- Gelişme olanağı (Rezerv alanlar, doğal sınırlar, gelişme maliyet projeksiyonu)

- Topoğrafik, jeolojik, jeomorfolojik ve teknik özellikler (Üst zemin, tesviye eğrileri, jeolojik, jeomorfik, hidrojeolojik durum)
- Teknik bağlantı (Enerji, su, kanalizasyon, telefon)
- Mevcut tesisler ve doğal unsurlar (Yıkılıp, sökülecekler, muhafaza edilecek yapı, enerji hattı vb.)
- Çevre fiziksel etkileri (Gürültü, koku, duman, titreşim, çevre kirliliği)
- İlişki ve bağlantılar (Kent ilişkisi, esas ikamet bölgesi, araç ve yaya trafiği, tarihi yapılar vb.)
- Görsel karakter (Manzara, doğal unsurlar, bitkiler vb.)
- İklim (Isı, rüzgar, nem, yağış, güneş) (Ersoy, 1981; Erkman, 1990).

5.2. Ulaşım Kavramı

Kentle kurulacak ulaşım ağı ve kampüsün kendi içindeki yaya, taşıt ulaşımının planlanması, üniversitenin fonksiyonlarını eksiksiz yerine getirebilmesi için üzerinde önemle durulması gereken bir konudur (Ak, 2007).

5.2.1. Kampüs içi ulaşım kavramı

Kampüs içi ulaşım sistemi, taşıt ve yaya ulaşımı olmak üzere başlıca iki kategoride ele alınmıştır (Çınar, 1998).

Genelde taşıt ulaşımı, akademik bölge ile ortak kullanım bölgesini çevreleyerek bu bölgelerin işlevlerini dışarıdan beslemektedir. Bazı örneklerde bu yaklaşım barınma bölgesi için de geçerlidir. Bunun amacının, kampüs içi yaya sirkülasyonunun olabildiğince özgür bırakılması, öğretim ve araştırma mekanlarının taşıt gürültüsünden arındırılması olduğu ifade edilmektedir. Taşıt trafiğinin akademik ve ortak kullanım bölgelerine girmesi zorunlu olduğu hallerde ise, yaya trafiği ile kesişmemesi için taşıt yollarının zemin kotu altına indirildiği ya da bazı belli noktalarda üst geçitlerin inşa edildiği örneklerden söz edilmektedir (Özer, 2008).

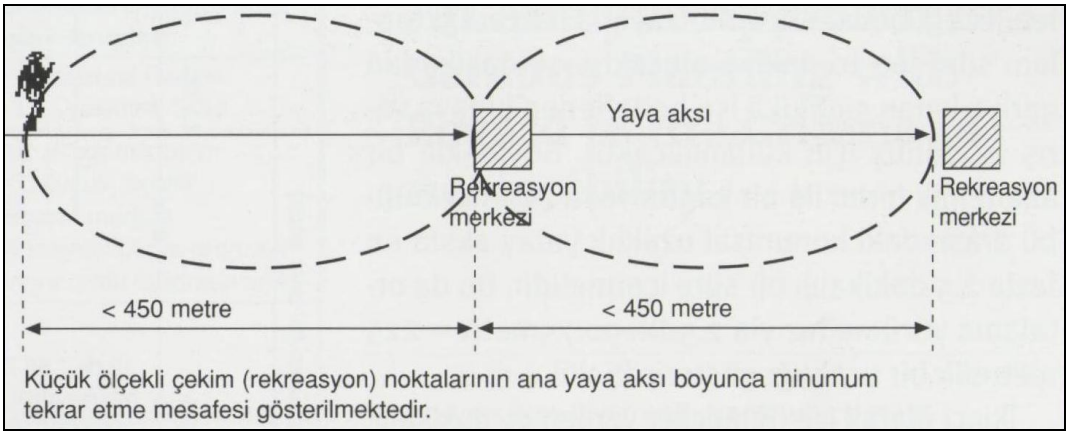
Kampüslerde yaya ulaşımı sistemi birincil ve ikincil yaya bağlantıları olarak iki kategoriye ayrılmaktadır. Birincil yaya yolları, daha çok kampüs bölgelerini birbirine bağlayan ve kampüs bütününde yaya akışını sağlayan bir şema oluşturmaktadır. İkincil olanlar ise birimleri ve açık alanların birincil yollara bağlantısını sağlayan, tali yaya

yollarıdır. Her ikisinde de önemli olan, taşıt yolları ile olabildiğince kesişmeden hedefe ulaşabilmek olmalıdır (Ak, 2007).

Kortan (1981), kampüslerde, iki ders arasındaki 10-16 dakikalık sürede, bir öğrencinin yaya olarak birbirine zıt en uç noktalarda konumlanmış iki birim arasını kat edebilmesi olanağının sağlanmasının esas alınmasının gerekliliğini belirtmektedir. Bu süre zarfında kat edilen mesafe yaklaşık 800-1000 metre arasında değişmekte olup akademik bölgenin ölçülerinin ne olması gerektiği hakkında genel bir fikir vermektedir (Türeyen, 1999).

Zengel (2002)'e göre, bir üniversite kampüsünde ana işlevler arasındaki ilişkilerin kurulmasında etkili olan kriterler aşağıdaki şekilde sıralanmaktadır;

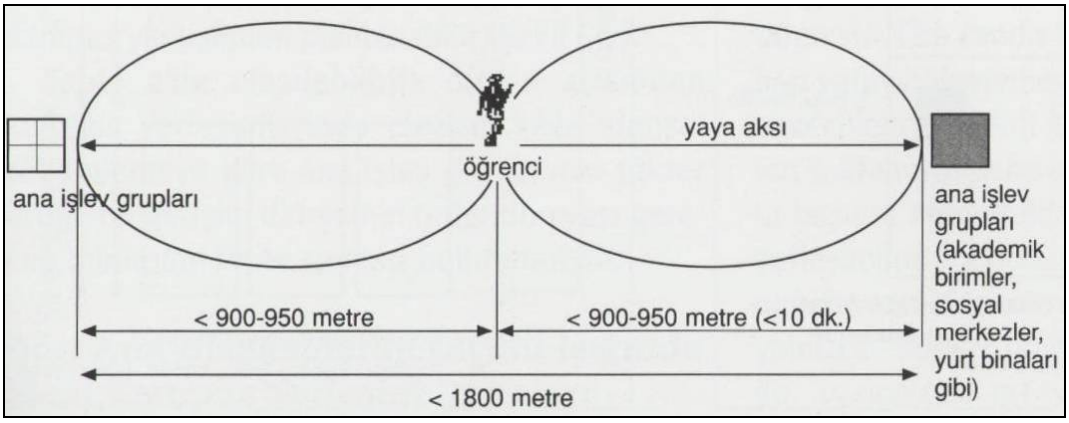
- Bir öğrenci, dakikada ortalama 90 metre hız ile en fazla 5 dakika sonra durma ihtiyacı hisseder. Bu nedenle her 450 metrede bir meydan, su öğesi, kafeterya gibi rekreatif birimler bulunmalıdır. Bu kısa aralıklarla sunulan rekreatif birimler öğrencilerin kampüs fiziksel dokusunda etkin olmalarını sağlayacaktır (Şekil 5.1.).

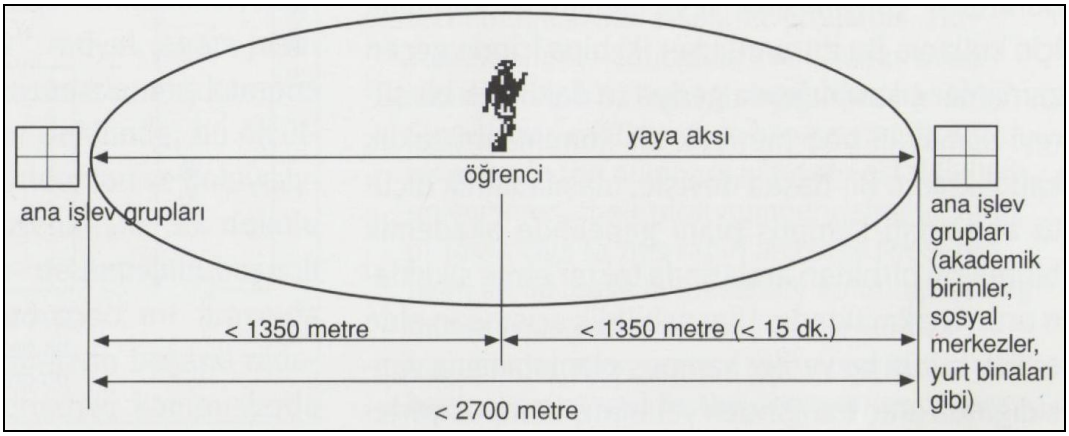
Şekil 5.1. Rekreatif birimlerin tekrar etme sıklığı (Zengel, 2002)

- Yapılan araştırmalar, yayaların bir açık alanda en fazla 1000 metre ilerisini algılayabildiklerini, daha uzaktaki nesnelerin tanımlanabilir olmaktan çıktığını göstermektedir.
- Yine yayaların bulundukları yola ve yöne, araç trafiğinden ayrılmış alanlarda 10 dakika, araç trafiği bulunan alanlarda ise en fazla 15 dakika konsantre oldukları ve bu süre uzadıkça aynı aksta yürüme isteklerini kaybettikleri saptanmıştır. Buna göre ana işlev grupları (akademik, idari birimler, sosyal merkezler ve yurt binaları gibi) arası mesafenin araç trafiğinden ayrılmış alanlarda 900 metreyi,

araç trafiği bulunan alanlarda ise 1350 metreyi aşmaması gerekmektedir (Şekil 5.2. ve Şekil 5.3.).

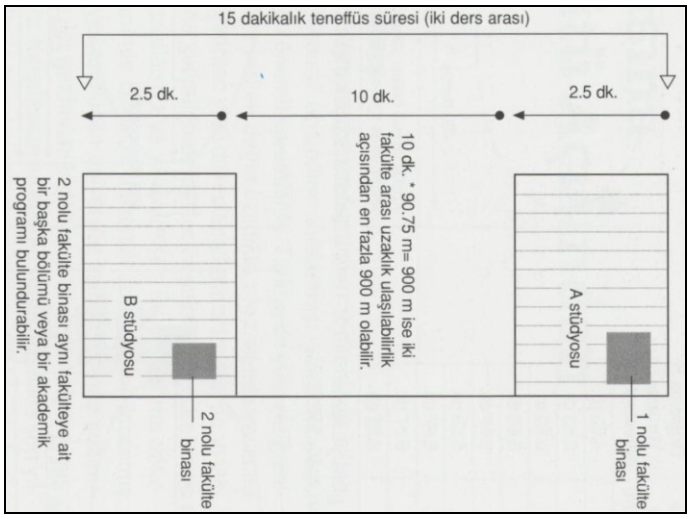

Şekil 5.2. Araç trafiğinden arındırılmış kampüslerde, ana işlev gruplarının, yayaların yürüme mesafesine göre tekrar etme mesafesi (Zengel, 2002)

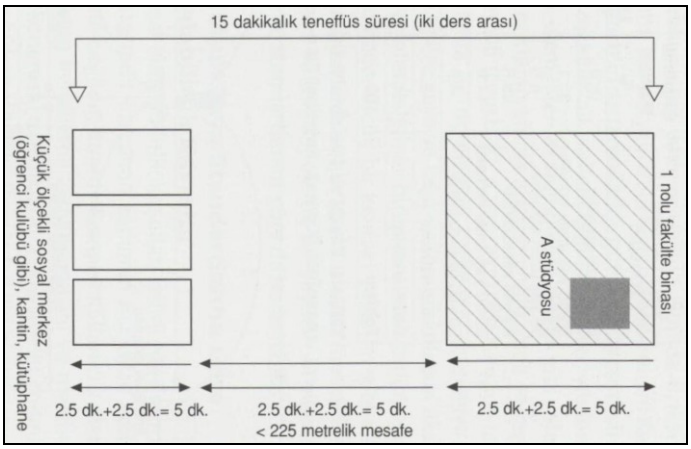
Şekil 5.3. Araç trafiği bulunan kampüslerde, ana işlev gruplarının, yayaların yürüme mesafesine göre tekrar etme mesafesi (Zengel, 2002)

- Ders aralarının süresi genellikle 15 dakikadır. İç mekandan dışarıya en fazla 2.5 dakikada çıkılması gerektiği kabul edildiğinden, binadan dışarı çıkma ve yeniden içeri dönme için harcanan süre toplam 5 dakikadır. Bu nedenle, dışarıda kalabilme süresi en fazla 10 dakika olmaktadır. Bu süre içinde kat edilebilen ortalama uzaklık 900 metre olduğundan, aynı eğitim programına bağlı kampüs yapıları arasında da en fazla 900 metre mesafe olmalıdır (Şekil 5.4.).

Şekil 5.4. İki akademik birim arası maksimum uzaklık (Zengel, 2002)

- Bir öğrencinin 15 dakikalık ara içinde, sosyal amaçlı olarak gidip geleceği binalarda sirkülasyona harcadığı zaman 10 dakika, varış ve dönüşte geçen süre ise 2.5' er dakika olacaktır. Bu süre içinde kat edilebilecek ortalama mesafe ise 225 metre olduğundan, derslik ve beslenme-sosyal aktivite mekanları arasında en fazla 225 metre mesafe bulunmalıdır (Şekil 5.5.).
-

Şekil 5.5. Fakülte- sosyal merkez arası maksimum mesafe (Zengel, 2002)

5.2.2. Kampüs çevre ulaşım kavramı

Ulaşım açısından kampüs yerinin çevre ve demir yolları ağına yakın seçilmesi, çevre bağlantısının çözümünde işlevsel ve ekonomik yönden avantajlar sağlamaktadır. Kampüs içi taşıt ulaşımının çevre yollarıyla bağlantısının kavşaklı bir sistemle yapılması çevre yolu akışının kesilmesine ve kaza riskinin artmasına neden

olabilmektedir. Bu nedenle, kampüs ve çevre yolu bağlantısının, üst ve alt yollarla kavşaksız olarak çözümü üzerinde durulması gereken konulardan birisidir (Ak, 2007). Trafik yolu sistemi:

- Bölgesel hız yolu
- Büyük ana cadde
- Kampüs girişi
- Ana kampüs yolu
- Küçük kampüs yolları
- Terminal noktaları
- Servis yolları şeklinde kademelendirilmektedir (Irgatoğlu, 2011).

5.3. Kampüs Büyüklüğü ve Yoğunluğu

Üniversite kampüslerinin büyüklükleri ve nüfusları konusunda kesin ölçütler belirlemeye çalışmak doğru bir yaklaşım olmayacaktır. Ancak bir yerleşimin işlevini maksimum yerine getirebileceği büyüklükler belirli sınırlar içindedir. Kampüsün büyüklüğü her şeyden önce üzerinde yer alacak akademik birimlere (fakülte, yüksekokul ve enstitülerin), bunların her birinin içereceği bölümlere ve bu bölümlerin barındıracağı öğrenci, öğretim elemanı ve personel kapasitelerine bağlıdır. Eğitim amaçlarına ve öğretim sistemlerine göre ihtiyaç duyulacak mekânların sayıları, türleri ve alanları kampüsün büyüklüğünü belirleyen diğer etmenler arasındadır. Yeterli kampüs alanının elde edilebilirliği, bu kampüs üzerindeki kullanıma uygun alanların (engebeler, korunması gerekli bitki örtüsü ve jeolojik özellikler nedeniyle) yeterliliği de kampüs büyüklüğünü sınırlayan diğer faktörlerdir (Türeyen, 1999).

Üniversite kampüsleri küçük birer kent yerleşimleri olarak ele alınırsa, üniversite kampüslerinin optimum ölçüleri ve nüfusu hakkında, bu benzetmeden yararlanılarak belli sonuçlara varmak mümkündür (Bilgin, 2006).

Karakaş'ın (1999) aktardığına göre Otis Dudley DUNCAN, kentlerin optimum büyüklüğünün;

- Kentin fiziki planına,
- Psikolojik ve sosyal karakteristiklere,

bağlı olduğunu söylemiştir.

Kentin **fiziki planı** olarak belirlenen kriterde, doğaya kolayca çıkmak ve işe gitmek için makul mesafeler arası yolculuk yapmak mümkün olmalıdır. Kent nüfusu, kentin olması gereken ideal büyüklüğü belirler. 10.000 nüfuslu bir kentin yarıçapı 800 metre olmalıdır (Kortan, 1981).

Üniversite kenti olgusu açısından yaya ulaşımı, kampüsün bir uçtan bir uca, makul süre içerisinde, rahat, kolay ve yorulmadan yürünebilmesi özelliği ile saptanır. (Bilgin, 2006) Kampüsün nüfusu ise kampüsde yaşayan insanlar arasında olması gereken olumlu **psiko-sosyolojik** etmenlere göre saptanmalıdır (Karakaş, 1999).

Bir üniversite kampüsünde öğrenci sayısının minimum 5.000, maksimum 15.000 civarlarında olmasının eğitim kalitesi, ekonomiklik ve yönetim etkinliği açılarından ideal olduğu kabul edilmektedir. Bu sınırın altında, eğitim kalitesi ve yönetim etkinliğinin artmasına karşın, maliyet yükselmekte, üstünde ise, maliyetin düşmesine karşın, eğitim kalitesi ve yönetim etkinliği azalmaktadır. Şüphesiz belirtilen bu rakamlar ağırlıklı öğretim sistemlerine, eğitim amaçlarına ve gerekli donanıma (derslik, laboratuar, eğitim araçları v.b.) göre değişiklik gösterebilmektedir (Türeyen, 1999).

Bu genel önerilerin yanında, ülkelere göre farklılıklar gösteren bazı alansal değerlendirmelerin karşılaştırmalı sonuçlarını veren çalışmalara da rastlanmaktadır. Bu çalışmalarda yükseköğretim kurumları yerleşkelerinin sağladıkları fiziki olanaklar, kullanıcı başına düşen m² alan miktarı cinsinden bir değerlendirmeye tabi tutulmaktadır. Kullanıcılar, öğretim elemanları, öğrenciler ve personelden oluşmaktadır. Öğretim elemanları ve personel için değerlendirilmeye tabi tutulan alanlar ve mekânlar kendilerine ait özel çalışma alanları yani bürolarıdır. Öğrenciler için bu alanlar ve mekânlar, toplam kampüs alanı, kullanılan kampüs alanı, otopark alanları, rekreasyon alanları, kapalı alanlar, laboratuvarlar, derslikler, kütüphane ve diğer faaliyet alanlarıdır. Ayrıca, kullanılan alanların (kapalı alanlar, otopark alanları, rekreasyon alanları v.b.) ve bunların toplam alan içindeki oranları yerleşkelerin değerlendirilmesinde önemli birer ölçüt olarak kabul edilmiştir (Türeyen, 1999).

Yükseköğretim kurumlarında kullanıcı başına tahsis edilen alanların miktarı, bu kurumların niteliklerini etkileyen önemli bir faktörlerden biridir. Bunun yanı sıra, miktarı ne olursa olsun niteliksel bir önem taşımayan, kullanılmayan alanlar; zaman zaman ekonomik olmayan ve çevre kalitesi açısından zararlı hale bile dönüşebilmektedir. Tahsis edilen alanların her m²'sinin etkin bir şekilde düzenlenerek amaçlarına uygun şekilde kullanıma arz edilmeleri, hizmet ettikleri kurumların niteliğini artıracaktır (Türeyen, 1999).

Bazı kaynaklarda (Yükseköğretim Gelişme Planı, 1992- 2002; Türk Yüksek Öğretiminde On Yıl, 1981- 1991; Comparative Studies in Costs and Resource Requirements for Universities OECD, 1971) yükseköğretim kurumlarına tahsis edilen çeşitli alanlar karşılaştırmalı olarak şöyledir (Çizelge 5.1.) :

Çizelge 5.1. Yükseköğretim kurumlarına tahsis edilen çeşitli alanların karşılaştırması (Yükseköğretim Gelişme Planı, 1992- 2002; Türk Yüksek Öğretiminde On Yıl, 1981- 1991; Comparative Studies in Costs and Resource Requirements for Universities OECD, 1971)

	İNGİLTERE	KUZEY AMERİKA	AVRUPA	TÜRKİYE
Öğrenci başına düşen toplam kampüs alanı	256 m²	4196 m²	80 m²	-
Öğrenci başına kullanılan kampüs alanı	83 m²	51 m²	23 m²	-
Kişi başına otopark alanı	3.29 m²	9.22 m²	2.75 m²	-
Öğrenci başına rekreasyon alanı	25.40 m²	19.80 m²	3.30 m²	1.39 m²
Akademik personel başına kapalı alan	420 m²	121 m²	159 m²	-
Öğrenci başına kapalı alan	42.90 m²	20.60 m²	17.10 m²	8.80 m²
Kapalı alanların toplam kampüs içindeki payı	%49	%39	%67	-
Rekreasyon alanının toplam kampüs alanı içindeki payı	%44	%32	%18	-
Otopark alanının toplam kampüs içindeki payı	%7	%29	%15	-
Öğrenci başına laboratuvar alanı	3.90 m²	6.70 m²	4.20 m²	-
Öğrenci başına sınıf alanı	1.40 m²	2 m²	2.90 m²	-
Öğrenci başına kütüphane alanı	1.50 m²	1.70 m²	0.80 m²	-
Öğrenci başına faaliyet alanları	6.80 m²	10.40 m²	7.90 m²	3.90 m²
Akademik personel başına büro alanı	18.40 m²	18.10 m²	22.10 m²	-
İdari personel başına büro alanı	16.70 m²	10.10 m²	34.60 m²	-

5.4. Kampüslerde Büyüme ve Değişim

Kavram olarak değişme, planlı veya plansız bir sistemin (organizma, kişi veya organizasyon) bir süreç veya ortamın belli bir durumdan başka bir duruma geçmesi olarak tanımlanmaktadır (Yürekli, 1983).

'Büyüme', önceden tasarlanmış bir bütünün, birtakım parçalarının belli aşamalarda inşaa edilerek sonunda 'tam'lığa, 'bütün'lüğe erişmesidir (Kortan, 1981).

Mimarlıktaki değişmeler, fonksiyonel gelişmeleri veya ortaya çıkan yeni ihtiyaçları karşılayabilecek çeşitli boyutlardaki biçim değişmeleridir. Bu biçim değişmeleri, 'bitmiş bina' kavramı yerine 'büyüyebilir (bitmez) bina' kavramını getirmiştir.

Kampüslerdeki gelişmeler, her ne biçim ve nedenle olursa olsun, sonuçta fiziksel bir büyümeye yol açarlar. Başka bir deyimle değişme, ancak büyüyebilirlik ile mümkündür (Anonim, 1966).

Yeni kurulacak bir üniversite kampüsünün tümünün bir seferde inşa edilmesi hem gereksiz hem de ekonomik olmayan bir iştir. Bu nedenle üniversiteler az sayıda bina ve öğrenciyle öğretime başlar, zaman içinde öğrenci sayısındaki artışa paralel olarak bina sayısı da artarak gelişmekte ve kampüs büyümektedir. Bundan da anlaşılacağı gibi, kampüs aşama aşama inşa edilerek, sürekli büyüyecek şekilde planlanmalıdır. Kampüsün bu dinamik yapısı, büyüme ve değişme kavramlarını planlamanın en önemli kararlarından biri yapmaktadır (Ak, 2007).

Büyüme, bir üniversite (veya kampüs) yapısının planlaması en başta düşünülmeli, binalar zamanla, ilave fonksiyonları karşılayacak şekilde yatayda veya düşeyde planlı büyümeye imkân verecek biçimde tasarlanmalıdır. Ayrıca içte de süreç içinde kullanımı değişecek mekanlar bulunabilir, binalar zamanla oluşacak bu değişimlere de imkan verecek esneklikte planlanmalıdır (Araz, 1990).

Büyümeden kaynaklanan biçimdeki değişmeler mekan, bina, bina grupları, kent parçalan veya kent (kampüs) ölçeğinde ortaya çıkabilir. Mimarlıkta tasarladığımız bu değişmeleri doğada görülen büyümelerden, bir hücrenin, bir ağacın büyümesinden ayıran olgu, doğadaki büyümenin sürekli, mimarlıktaki büyümenin sürekli olmayıp, kesikli veya sınırlı olmasıdır (İnceoğlu, 1982).

Bina organizasyonlarında binanın işlevsel açıdan taşıdığı esneklik kapasitesi çok önemlidir. Planlama aşamasında çevre ve sosyo-kültürel değişmeye bağlı olarak ihtiyaçların artışı gözönüne alınabilmelidir ki süreç içinde bina, taşıyacağı işlevi

karşılayabilsin. Bu açıdan ele aldığımızda binaların fiziksel ömrü içine ekonomik boyutu da girmektedir. Yani süreç içinde binalarda yapılacak değişiklikler, yapılan planlamaya göre gerçekleştirilmesi gerekmektedir (Çınar, 1998).

Üniversiteler doğaları gereği erişebilecekleri en üst noktaya erişmek isterler. Büyüme isteği üniversitelerin en önemli özelliğidir. Çünkü üniversiteler bilim üreten açık kurumlardır. Açık kurum olmaları nedeniyle de büyümesini ve gelişmesini sürdürdüğü sürece varolabilir. Üniversiteler, çağdaş yaklaşımları yansıtan yenilikçi kurumlardır. Bu nedenle üretim üniversitelerde süreklilik arz eder. Sürekli üretim ise sürekli büyüme ve gelişmeyi beraberinde getirir (Doğan, 2005).

Yeni kurulacak üniversite yerleşkelerinin bir defada tamamının inşa edilmeyip aşama aşama yapılacağı söz konusu olduğundan bir takım parçaların tekrar edilerek bütüne ulaşılması çok daha ekonomik ve pratik olacaktır. Üstelik üniversitenin öğretim üyesi ve öğrenci sayısındaki artışa paralel olarak, önceden planlanan doğrultuda yeni parçaların yapımı da sürdürülebilecektir (Çınar, 1998).

Genel olarak binalarda ilk yapıldıkları yıllarda büyüme ve değişme isteği oluşmaz. Çünkü bina o günkü ihtiyaca cevap verebilecek düzeyde planlanmıştır. Ancak toplumda değişen ihtiyaçlar, çağdaş gelişmelere uyum gösterme isteği ve bu çağdaşlık davranışının içinde yaşanılan mekânlara aktarılması olgusu, yapımından bir süre sonra binalarda bir takım fonksiyon değişimlerini ve gereksinim artışlarını beraberinde getirir. Ortaya çıkan bu gereksinimler, büyük ölçüde binanın esneklik sınırları içinde karşılanmaya çalışılır. Ancak ihtiyaç artışlarının esnekliği zorlaması sonucu gerçek büyüme gereksinimi kendini gösterir (Araz, 1990).

5.4.1. Üniversite kampüslerinde büyüme ve değişmeyi etkileyen faktörler

Kampüslerde olan değişme ve dolayısı ile büyüme nedenlerinin bazıları şu şekilde sıralanmıştır;

- **Fonksiyonel değişim**

İşlev (Fonksiyon), gereksinimlerin belirlediği istekler ve onların programlaştırılması anlamına gelmektedir (Kuban, 1981). Mekansal olarak baktığımızda ise ‘işlev’ in öncelikle yapı öğelerinin tek veya tüm, amaca uygunluğu anlamına gelmektedir. Buradaki amaca uygunluk yaklaşımı; hem mekansal özellikleri, hem de yapısal ve biçimsel özellikleri ifade etmektedir.

Bina fiziksel yapısında fonksiyonel değişimler;

- ✓ Var olan ancak geçerliliğini kaybetmiş işlevlerin bulundukları mekânlardan çıkarılması,
- ✓ İhtiyaç değişiminden dolayı belli bir mekânın işlevini başka bir işleve terk etmesi,
- ✓ Mevcut yapıya gerekli yeni işlevlere olanak verecek mekân ilavesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Fonksiyonel eskime veya değişim, ölçülebilir değerler olarak ortaya konması oldukça zor bir olaydır (Araz, 1990).

- **Öğrenci ve öğretim kadrosunda artış**

Öğrenciler, öğretim üyeleri, idari personel ve hizmet personelinden oluşan nüfusun ve üniversite varlığının temel unsuru öğrencidir. Öğrenci-öğretim üyesi ve öğrencilerin kendi aralarındaki ilişkilerinin bilim düzeyinde olduğu kadar sosyal düzeyde de şekillenmesi fiziki planlamaya doğrudan bağlantılıdır (Anonim, 1980).

Artan öğrenci talebi hem yeni üniversite binalarının yapımını, hem de başlangıçta az sayı ile öğretime başlayan üniversitelerin kontenjanlarını maksimum düzeye çıkarmalarını gerektirmiştir. Bu kontenjan artışı da binaların esneklik sınırlarını zorlayacak biçimde ilave mekan ihtiyacına veya mevcut mekanlarda kullanıcı gereksinimlerini karşılayabilecek donatı artışına neden olmuştur (Araz, 1990).

- **Bilim ve teknolojik düzeyde ilerlemeler**

Dinamik yapıya sahip üniversitelerde, zaman süreci içindeki gelişmelerde önceden belirlenemeyen yeni kullanışlar ortaya çıkabilmektedir (Karakaş, 1999). Teknolojinin gelişmesi eğitime de pek çok aracın girmesini ve eğitime katkıda bulunan veya eğitim gören tüm bireyler tarafından bu araçların maksimum düzeyde kullanılmasına imkan verebilecek mekan ihtiyacını beraberinde getirmektedir (Araz, 1990).

Ayrıca mevcut bilim dallarının gelişmesi, kapasite artırımı yanında yeni mekanların oluşumunu da beraberinde getirmektedir (Karakaş, 1999). Görsel ve işitsel eğitimin bir arada çok daha başarılı sonuçlar verdiği düşünülürse, bilimsel ve teknolojik gelişmelerle birlikte ortaya çıkan yeni araçların eğitimin girebilmesine olanak tanımak için mevcut yapıların büyüme ve değişim sürecine girmeleri kaçınılmazdır (Araz, 1990).

- **Yeni fakülte, enstitü ve yüksekokulların kurulması**

Üniversite bünyesine yeni eklenecek fakülteler, enstitüler ve yüksekokullar kampüslerin büyümesini ve değişmesini etkileyen faktörlerden biridir.

- **Mevcut dallara yapılan ilaveler; öğretim alanlarının gelişmesi ve/veya yeni öğretim alanlarının açılması**

Birçok alandaki yeni ve hızlı gelişmeler ile öğrenci sayısındaki artışa paralel olarak mevcut derslikler, laboratuvarlar v.b. zaman içinde ihtiyaca cevap veremeyecek hale gelmektedir.

- **Kampüs içi ve çevre ulaşımın değişmesi**

Kampüs-çevre yolu bağlantısının değişmesi ve kampüs içi taşıt ulaşımına yeni bir ulaşım aracı eklenmesi özellikle üniversite kampüslerinin organizasyonel yapısında değişimlere neden olmaktadır.

- **Araştırma amaç ve yöntemlerinde değişme**

Teknolojinin ve bilim dallarının yöntem ve araçlarının gelişme içinde olması bilimsel bir gerçektir. Örneğin bir mühendislik disiplini içinde yeni araştırma konuları ortaya çıkması veya genel olarak ele alınmakta olan konunun gelişme ve özelleşme gereği alt bölümlere bölünmesi, araştırma metodlarında değişme ve gelişme, yeni araç ve gereçlerin kullanılmaya başlaması bu değişimin birer örneğidir (Anonim, 1980).

Öğrencilerin ve öğretim elemanlarının çok sayıda ve değişik düzeylerde araştırmalara katılmak istemeleri, grup çalışmalarının yapılabilmesine olanak verecek özellikte mekan düzenlemelerini veya ek mekan ihtiyacını gerektirmektedir (Araz, 1990).

Bu ölçütler ışığında üniversite kampüslerinde değişimleri iki başlık altında inceleyecek olursak; bunlar kampüsün organizasyonel yapısında değişim ve binaların fiziksel yapısında değişimlerdir.

5.4.2. Kampüsün organizasyonel yapısında değişim

"Organizasyon" kavramı, bir birimin sahip olduğu ve ileride sahip olabileceği muhtemel etkinliklerin mekân içinde dağılımını gösteren ve yer alacakları bölgeleri belirleyen bir yaklaşım niteliğindedir (Hawley, 1950; Akt: Yürekli, 1983). Organizasyon, " iki veya daha fazla kişinin bilinçli olarak eş güdümlenmiş eylemleri veya güçlerinden oluşan sistem" (Akurgal, 1978) olarak tanımlanmaktadır. Parsons ise

organizasyonu “belli amaçlara ulaşmaya yönelik sosyal ünite” (Anonim, 1970) olarak tanımlamaktadır.

Üniversite kampüslerindeki aktiviteler açısından bakıldığında organizasyon, etkinliklerin mekan içindeki dağılımlarını, ritim ve tempolarını belirler. Ayrıca organizasyon, etkinliklerin zaman içinde yer alış sıralarını denetler. Organizasyonlar amaçlarına binalar aracılığıyla ulaşabildiklerinden, belirli bir organizasyon belirli bir bina gerektirmektedir. Organizasyon ve amaçlarının durağan olmadığı unutulmamalıdır (Çınar, 1998).

Bir üniversitenin organizasyonel yapısı kampüslerde bulunması gereken temel fonksiyonlar içerir. Bunlar akademik bölge, idari bölge, dinlenme ve rekreasyon bölgesi, barınma bölgesi ve bu fonksiyonlar arasındaki ilişkiyi kuran ulaşım sistemidir.

Üniversite temel fonksiyonları; yani **bilgi üretimi** ve **iletimi** ile **mesleki öğretim**, üniversiteler içindeki belirli organizasyonlar vasıtasıyla gerçekleştirilmektedir. Bu organizasyonlar **fakülteler, yüksekokul** ve **enstitüler, laboratuarlar** vb. dir. Bu organizasyonlarda, üniversitenin temel fonksiyonlarına ilişkin eylemler daha farklı ve daha çok sayıda ve karmaşık biçimde yer alabilmekte ve giderek bu organizasyonların büyümeleri sonucunu doğurabilmektedir. Organizasyonel değişmeye üniversite bünyesine yeni eklenecek fakülteler, laboratuar ve enstitülerin yanında sistem elemanlarının bazılarının büyümesi dahi buna sebep olabilmektedir (Erkman, 1990).

Organizasyondaki her birim büyüme, aynı ölçekte ve anda bina sistemine yansımamakta ve bunun yanında organizasyonların büyümesi ile doğru orantılı olarak sistemin iç yapısında bazı değişmeler ortaya çıkmaktadır (İnceoğlu, 1982).

5.4.3. Binaların fiziksel yapısında değişim

Yapının içinde ve dışında gerek yapı bileşenlerinin harici etkiler altında yıpranma ve bozulması, gerekse fonksiyonel değişme veya fonksiyon eklenmesi durumunda yapı bünyesindeki büyüme, küçülme, yapıya birim ekleme, çıkarma gibi durumlar bir yapıdaki **fiziksel eskimeyi** veya **değişmeyi** ifade etmektedir (Araz, 1990).

Büyümelerin bina esneklik limitleri içinde karşılanamadığı durumlarda organizasyonel yapıdaki büyümeyi izleyen fiziksel yapıdaki büyüme; organizasyonları saran kabuğa yani bina ve bina sistemlerine yansımasıdır (İnceoğlu, 1982).

Yapılarda kullanım sürecinde oluşan fiziksel değişimler iki türde karşımıza çıkar; bunlardan birincisi, daha çok fiziksel eskimeye bağlı olarak oluşur ve yapının

fiziksel eskimesi, yapının tümünün ve bileşenlerinin dış etkiler altında yıpranma ve bozulması olarak bilinmektedir. Fiziksel değişimin ikinci boyutu ise fonksiyonel değişime bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. Bu da, değişen ihtiyaçlara paralel olarak yapıya yeni işlevlerin yüklenmesi, çıkarılması veya işlev değişimi sonucu yapının içinde veya dışında yeni mekân düzenlemeleri biçiminde ortaya çıkmaktadır. Örneğin, kampüs içindeki eğitim binalarında dersliklerin büyütülmesi, donatılarının değişmesi, bazı mekanların işlevlerini başka işlevlere bırakması, buna ait düzenlemelerin getirilmesi, ek mekan ilavesi vb. Bu fonksiyonel değişimin, bina fiziksel yapısına yansımasıdır (Araz, 1990).

Organizasyonel yapıdaki büyümelerin, fiziksel yapıya hemen yansımadığı söylenebilir, zira fiziksel çevrenin belli bir esnekliği vardır ve özellikle üniversite tasarımlarında bu esneklik anlayışı daima etkendir (Erkman, 1990).

Bir organizasyonun amaç ve hedeflerindeki değişiklikler fiziksel sistem sabit kaldığında dengesizliklere neden olur ve yeni davranışları gerekli kılar. Çünkü bina formu ile bina içindeki organizasyonel sistemler arasında mevcut bir denge söz konusudur. Bu denge form - fonksiyon ilişkisinin sınırlarını belirler. Organizasyonel ve fonksiyonel değişiklikler belli bir sınıra kadar sistemde herhangi bir zorlanma olmaksızın, mevcut binalar tarafından, bina esneklik limitleri içinde karşılanabilirken esneklik limitlerinin aşılmaya başlamasıyla organizasyonel yapıdaki değişiklikler fiziksel yapıya yansımaya başlayacaktır. Bu da fiziksel değişimin organizasyonel değişimi izlediğinin göstergesidir (İnceoğlu, 1982). Esneklik limitleri aşıldığında, taşıyıcı sistemde ve fonksiyonel elemanlarda bir değişme gerekecektir. Örneğin binaya bir kat ilavesi, bölüm ilavesi, katların bölünmesi, fonksiyonel elemanların bir kısmının ortadan kaldırılmasıyla mekanın genişletilmesi gibi (Erkman, 1990).

Üniversitelerde fiziksel yapıdaki büyümeyi en büyük ölçüde etkileyen etken, öğrenci başına düşen kullanma alanındaki artışlardır. Bu alan ise eğitim ve öğretimin türüne, kuruluşun büyüklüğüne göre değişmektedir (İnceoğlu, 1982).

5.4.4. Büyümenin ve değişimin düzenlenmesi

Üniversite bünyesinde, büyümeyi ve değişimi gerektirecek ihtiyaçların karşılanmasında fiziksel ve fiziksel olmayan düzenlemeler yapılmaktadır (Erkman, 1990).

5.4.4.1. Fiziksel düzenlemeler

- **Bina bünyesinde düzeltmeler:** Bina kabuğuna yansımayan bu düzenlemeler; mekânları daha kullanışlı hale getirmek, niteliğini ve kullanım alanını artırmak için bölücü duvarlarda yapılacak değişikliklerdir.
- **Eklemeler:** Mevcut binalara yeni katların eklenmesi ya da modüller eklenmesiyle oluşan büyüme ve değişimleri kapsar.
- **Yeni bina yapımı:** Mevcut binaların aralarındaki uygun boşluklara yatayda ve düşeyde yeni binalar yaparak büyümeyi sağlamak.
- **Mevcut araziye ek arsa alımı.** Daha büyük çaptaki bu tür büyümeler, mevcut arazide büyümeye elverişli alan olmaması ve çevrede bu büyümeyi destekleyecek arazilerin var olması durumunda mümkündür.
- **Uydu üniversiteler kurulması:** Büyüme imkânları hiçbir açıdan mümkün olmayan bu tür durumlarda yeni bölüm ve fakültelerin kurulabilmesi için farklı bölgede alınan araziye aynı yönetim altında yapılan büyümeleri içerir.
- **Yeni kampüsler kurulması:** Daha çok kent içine dağılarak birbirinden kopuk ve büyüme durumunda bu kopukluğun daha da artacağı düşünülerek yeni kampüs alanlarına taşınmak (Dober, 1963; Erkman, 1990; Çınar, 1998).

5.4.4.2. Fiziksel olmayan düzenlemeler

- Akademik yılın uzatılması
- Sınıfların büyütülmesi
- Öğretim yapılan saat sayısının artırılması
- Hafta içindeki eğitim günü sayısının artırılması (cumartesi, pazar eğitim yapılması gibi)
- Mekân kullanım şeklinin değiştirilmesi gibi düzenlemelerdir (Erkman, 1990).

6. S.Ü. ALÂEDDİN KEYKUBAT KAMPÜSÜ'NDE ve MÜHENDİSLİK-MİMARLIK FAKÜLTESİ'NDE FİZİKSEL DEĞİŞİM ANALİZLERİ

Eğitim-öğretim hayatına 1975 yılında 2 fakülte, 7 bölüm, 327 öğrenci ve 2 kadrolu öğretim üyesi ile başlayan Selçuk Üniversitesi, bugün 21 fakülte 23 meslek yüksekokulu, 7 yüksekokulu, 27 uygulama ve araştırma merkezi, 67.800 öğrenci, 2507 akademik, 1210 idari personeli ve 75.000'e yaklaşan nüfusuyla Türkiye'nin en büyük üniversiteleri arasında yer almaktadır (Anonim, 2012f).

6.1. Selçuk Üniversitesi'nin Tarihçesi

Konya'da üniversite açılması konusunun gündeme geldiği tarih 1955 yılıdır. 1955 yılında T.B.M.M.'de bir kanun tasarısı hazırlanarak üniversite kurulmasına çalışılmış ancak tasarı Milli Eğitim Komisyonu'ndan geçmemiştir. Bu tarihten 7 yıl sonra, 1962'de Konya'da, M.E.B.'e bağlı olarak **Selçuk Eğitim Enstitüsü** ve **Yüksek İslâm Enstitüsü** olmak üzere iki yüksek öğretim kurumu açılmıştır. Bu ilk adımın güçlendirilerek geliştirilmesi için 1968 yılında Konya'da Üniversite'yi Kurma ve Yaşatma Derneği kurulmuştur. Konya halkı ve mahalli idarenin de yakın ilgisiyle bugünkü Mühendislik-Mimarlık Fakültesi'nin nüvesini teşkil eden Mühendislik-Mimarlık Yüksekokulu açılmıştır. Üniversite'yi Kurma ve Yaşatma Derneği'nin gayretleri ile 1970-1971 eğitim-öğretim yılında Çocuk Esirgeme Kurumu'na ait bir binada (Gazi Lisesi yanı) hizmet vermeye başlayan bu yüksekokul, 5 Temmuz 1971 tarih ve 1418 sayılı kanunun 9. maddesine istinaden **Konya Devlet Mimarlık Mühendislik Akademisi** ismini almıştır (Anonim, 2011b).

Üniversitenin kuruluşuna hazırlık safhasını teşkil eden bu üç okuldan asıl üniversiteye geçiş ise, 1975 yılında gerçekleşmiştir. 11 Nisan 1975 tarihinde yürürlüğe giren 1873 sayılı kanunla yurdumuzda dört üniversitenin (Samsun-19 Mayıs, Elazığ-Fırat, Bursa-Uludağ ve Konya-Selçuk) kurulması öngörülmüş ve Selçuk Üniversitesi de bu kanuna istinaden kurulmuştur. 1976-1977 eğitim-öğretim yılında Fen ve Edebiyat Fakültesi olmak üzere 2 fakülte, 7 bölüm, 327 öğrenci ve 2 kadrolu öğretim üyesi ile faaliyete geçen Selçuk Üniversitesi, 1982 yılına kadar kayda değer bir gelişme gösterememiştir (Anonim, 2011b).

Selçuk Üniversitesi için atılım yılı ise 1982 olmuştur. 20 Temmuz 1982 tarih ve 41 sayılı Kanun Hükmündeki Kararname ile ilk etapta üniversitenin çekirdeğini oluşturan

- Fen ve Edebiyat Fakülteleri birleştirilerek Fen-Edebiyat Fakültesi'ne,
- Selçuk Yüksek Öğretmen Okulu'nun Eğitim Fakültesi'ne,
- Konya Devlet Mühendislik-Mimarlık Akademisi'nin Mühendislik-Mimarlık Fakültesi'ne dönüştürülmesine,
- Konya Yüksek İslam Enstitüsü'nün İlâhiyat Fakültesi'ne dönüştürülmesine,
- Hukuk, Tıp, Ziraat ve Veteriner Fakülteleri'nin kurulmasına,
- Sağlık, Fen ve Sosyal Bilimler Enstitüleri'nin kurulmasına,
- Yabancı Diller Yüksekokulu'nun kaldırılarak Konya Meslek Yüksekokulu'na dönüştürülmesine,
- Niğde'de Niğde Meslek Yüksekokulu'nun kurulmasına,
- Kız Sanat Yüksek Öğretmen Okulu'nun Kız Sanat Eğitim Yüksekokulu'na dönüştürülmesine,
- Niğde Eğitim Enstitüsü'nün Eğitim Yüksekokulu'na dönüştürülmesine karar verilmiştir.

41 sayılı Kanun Hükmündeki Kararname ile bir anda 8 fakülte, 4 yüksekokul ve 3 enstitü seviyesine ulaşmıştır (Anonim, 2011b).

2000'li yılların sonuna kadar bilimsel alan başta olmak üzere fiziki, sosyal, kültürel ve sportif alanlarda hızlı bir yükseliş yaşayan Selçuk Üniversitesi'nin 2011 yılı itibariyle bünyesindeki fakülte sayısı 24'e yükselmiştir. Ancak 2011 yılı Aralık ayında Bakanlar Kurulu kararı ve Cumhurbaşkanının onayıyla Selçuk Üniversitesi Meram yerleşkelerinde bulunan Meram Tıp Fakültesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi ve İlahiyat Fakültesi Konya'da ikinci devlet üniversitesi olan Necmettin ERBAKAN Üniversitesi'ne bağlanmıştır (Anonim, 2012a).

Bugün bünyesinde 21 fakülte, 6 enstitü, 6 yüksekokul, 23 meslek yüksekokulu, 1 devlet konservatuarı bulunan Selçuk Üniversitesi, 65.000'i aşkın öğrencisi ile Türkiye'nin en büyük eğitim kurumları arasında yer almaktadır (Anonim, 2012a). Alaeddin Keykubat Kampüsü'nde ise 16 fakülte, 6 enstitü, 3 yüksekokul, 4 meslek yüksekokulu ve 1 devlet konservatuvarı bulunmaktadır.

Çizelge 6.1. Alaeddin Keykubat Kampüsü'nde 2010-2011 yılında eğitim öğretim gören öğrenci sayısı

Önlisans	9.500
Lisans	33.500
Yüksek Lisans	5.500
Doktora	1.500
TOPLAM	**50.000**

6.2. S.Ü. Alâeddin Keykubat Kampüsü Genel Yerleşiminde Fiziksel Değişim Analizleri

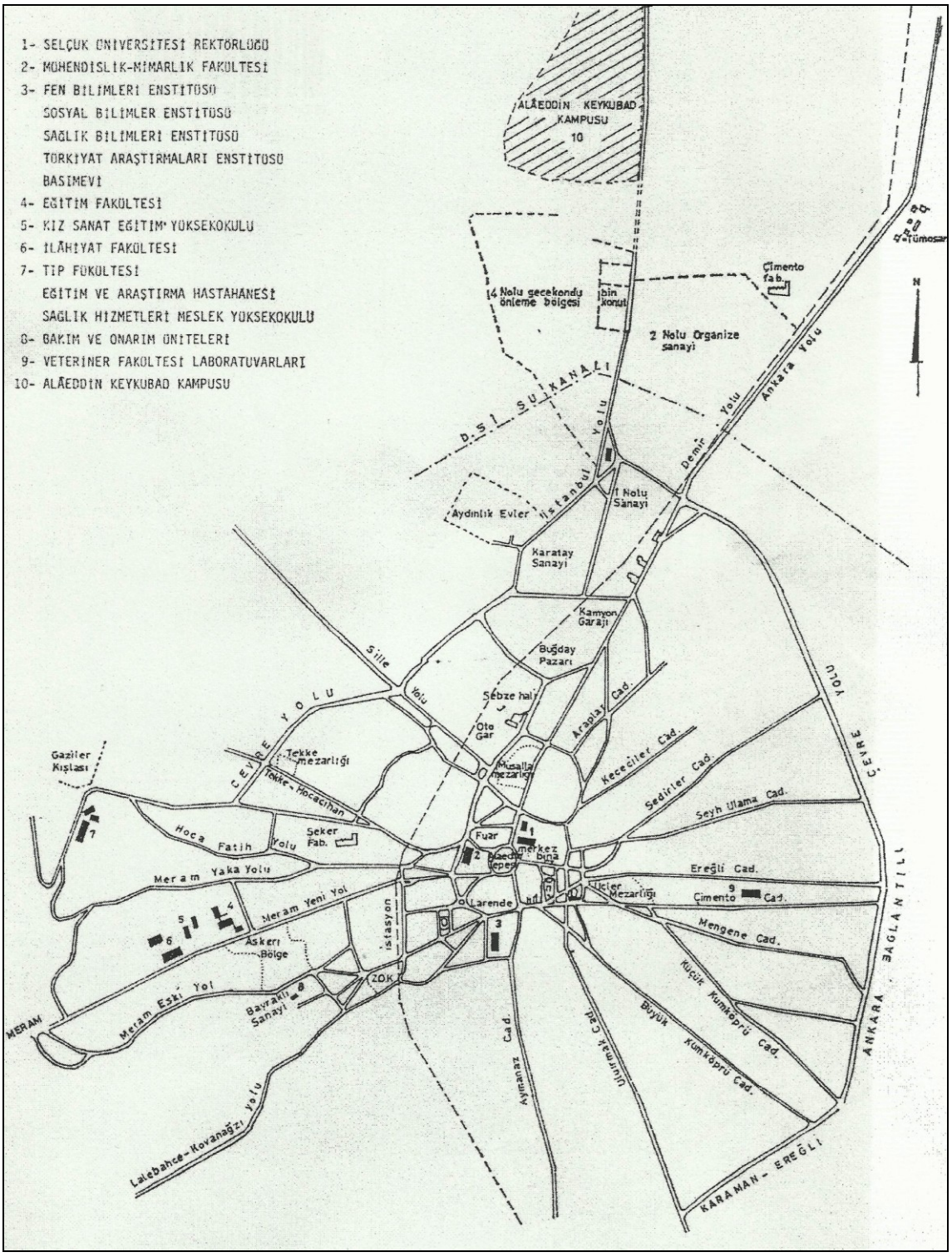
6.2.1. S.Ü. Alâeddin Keykubat Kampüsü master plan çalışmaları

Selçuk Üniversitesi'nin 11 Nisan 1975 tarihinde yürürlüğe giren 1873 sayılı kanunla kurulmasından sonra üniversitenin kurulacağı alan için çalışmalara başlanmıştır. İlk olarak belediye, Dutlu Kırı mevkiinde 5.000 dekar arsanın temin edeceğini ifade etmiştir. Ancak bu mevkiinin önemli bir kısmının askeri alandan oluşması, ulaşım imkanlarının bulunmayışı ve ağaçlandırma konusunda karşılaşılacak güçlükler göz önüne alınarak kampüs alanı olarak seçilmesi bakanlık tarafından onaylanmamıştır. Hükümetin görevlendirdiği İmar ve İskan Bakanlığı temsilcileri ise Selçuk Üniversitesi için en uygun sahanın Sille yolu civarı olacağı görüşü doğrultusunda rapor hazırlamıştır. Fakat Sille yolu civarındaki arazinin üniversite alanı olarak seçilmesine mahkeme kararı ile engel olunmuştur (Semiz, 1999).

Bunun üzerine kampüs sahası olarak bugünkü Alaeddin Keykubat Kampüsü'nün bulunduğu İstanbul yolu 20. km üzerindeki Ardıçlı Köyü hudutları dahilinde kalan Buzluk mevkiinde büyük çoğunluğu hazineye ait olan 9.200 dekarlık arazi toprak, altyapı ve ulaşım bakımından uygun olmamasına rağmen Valilik ve Belediye'nin raylı ulaşım sistemi yapacağı vaadi ile Üniversite sahası olarak belirlenmiş ve aynı yıl Yapı İşleri ve Teknik Daire Başkanlığı tarafından kamulaştırma çalışmalarına başlanılmıştır. Kamulaştırmalar 1981 yılında yapılan ilk ödeme ile bölgenin tapusu alınmaya başlanmış ve kamulaştırma tahsisatlarının değişik yıllarda verilmesi sebebiyle tapu işlemleri 1986 yılına kadar sürmüştür (Semiz, 1999). 1997 yılında ise kampüs arazisini büyütme düşüncesiyle 6.200 dekarlık bir arazi daha alınarak sınırlar genişletilmiştir (Şekil 6.1.).

Projelendirilmesi TEKSİS grubu tarafından üstlenilen üniversitenin planlanmasına öncelikle bir ön çalışma yapılarak başlanmış, bunda fiziksel planlama sürecinde ortaya çıkabilecek aksaklıkların ve yetersizliklerin önlenmesi amaçlanmıştır. Böylece 1980 yılında "Kampüs Planlama ve Programlama Araştırması" adıyla bir dizi rapor hazırlanmıştır (Anonim, 1980). Bu ön çalışma sonucunda Selçuk Üniversitesi'nin o gün için var olan ve gelecekteki durumu, kent ile olan ilişkisi ve çevresine sağlayacağı hizmetler tespit edilmiş, bunlar göz önüne alınarak planlama, programlama, yerleşim kriterlerinin belirlenmesi, ihtiyaç programlarının oluşturulması, inşaat sistemlerinin üretilmesi aşamaları için veriler sağlanmıştır.

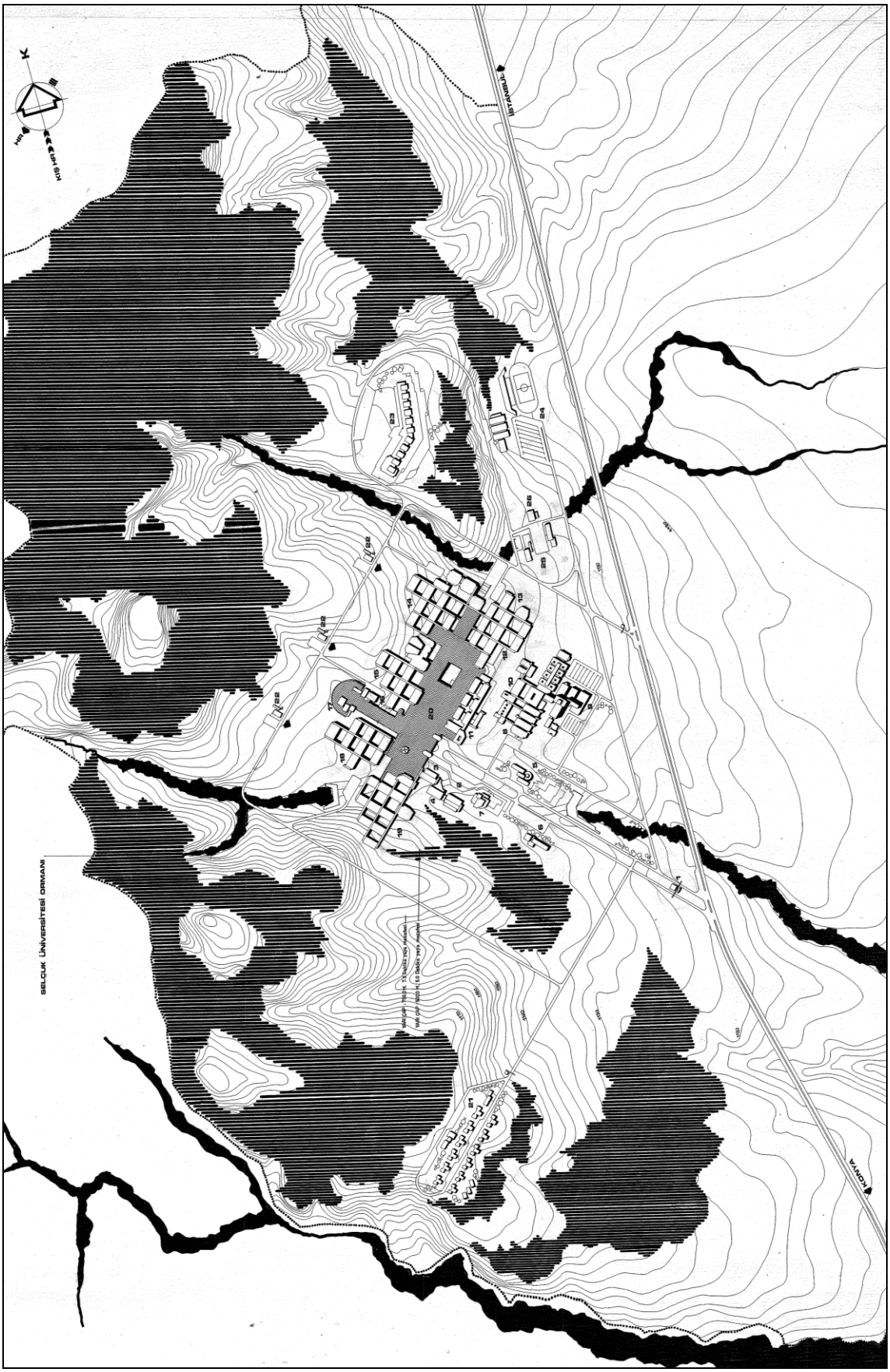
Bu çalışma sonucu Selçuk Üniversitesi'nin Fen, Edebiyat, Tıp, Ziraat ve Veteriner Fakülteleri olmak üzere beş fakülteli bir üniversite haline dönüşmesi ve 2000 yılına kadar Rektörlük; merkezi yönetim üniteleri ve dokümantasyon merkezi, Fen Fakültesi, Edebiyat Fakültesi, Tıp Fakültesi, Ziraat Fakültesi, Veteriner Fakültesi, Merkez Kütüphanesi ve Matbaası, Merkezi Kafeterya, Mediko-Sosyal Merkezi, Spor Tesisleri, Rektörlük Misafirhanesi, Öğretim Elemanı Lojmanları yapılarının tamamlanması planlanmış ve 2000 yılında öğrenci sayısının 10.000 olması öngörülmüştür (Anonim, 1980).

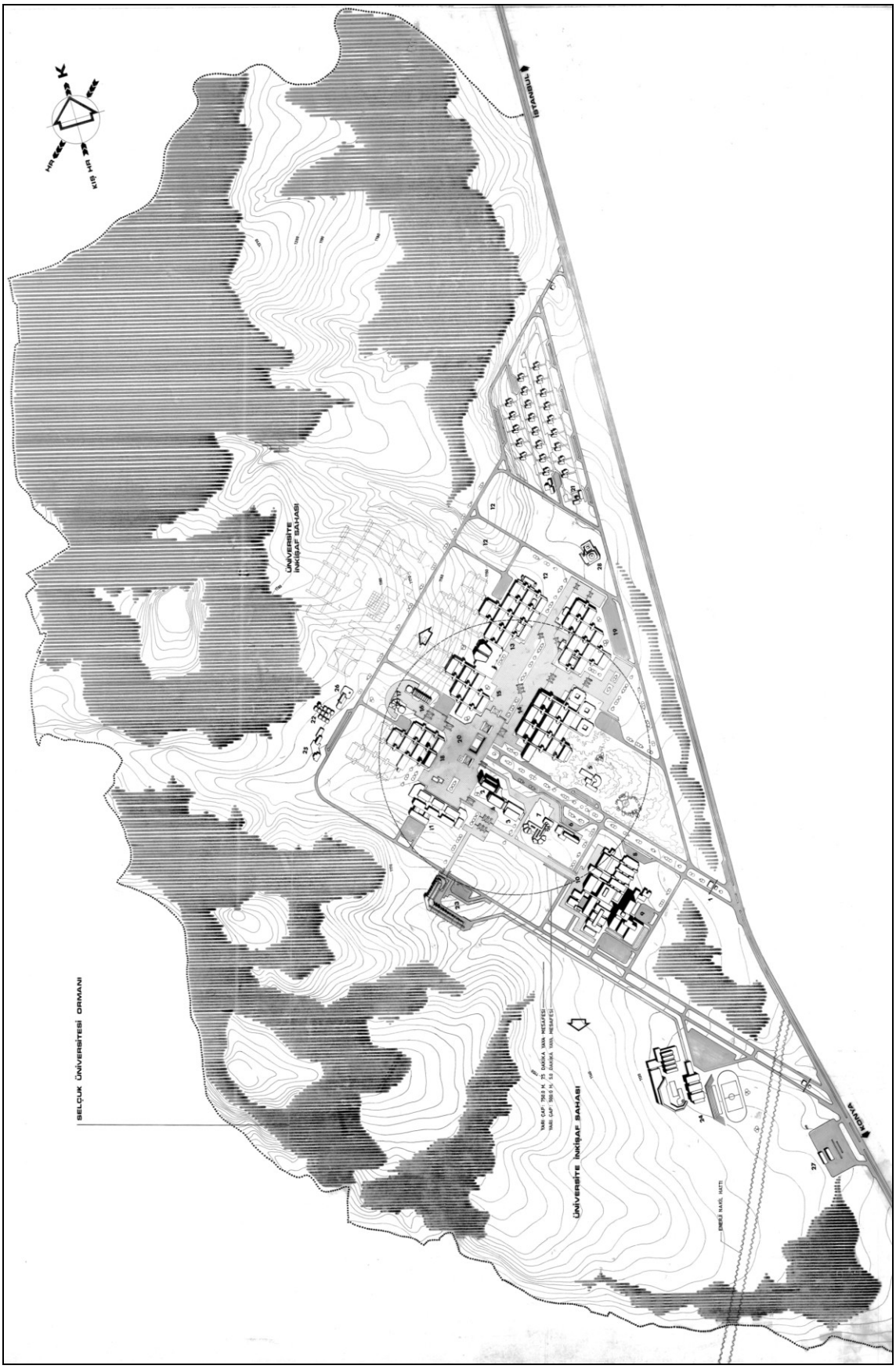
Şekil 6.1. Selçuk Üniversitesi birimlerinin yerleşim planı (Önder ve Kara, 1998)

İlk etap araştırması olan ön çalışmanın devamında 1980 ve 1981 yıllarında Teksis Firmasına Kampüs Genel Yerleşim planı, fikir projeleri ve maketi yaptırılmıştır (Şekil 6.2., 6.3., 6.4.). Yine 1981 yılında proje ihalelerine çıkılarak Fen Fakültesi, Edebiyat Fakültesi ve Rektörlük Merkezi Üniteler (Rektörlük Makam Bloğu, Rektörlük İdari Binası, Medikososyal Merkezi, Bilgi İşlem Merkezi, Kafeterya, Kütüphane, Müze, Matbaa, Misafirhane ve Oditoryum) bloklarının uygulama projeleri Hasan Öncüoğlu Firmasına yaptırılmıştır. 1982 yılında proje çalışmalarına devam edilerek altyapı projeleri ile Ziraat ve Veteriner Fakülteleri'nin uygulama projelerini TEKSİS firması üstlenmiştir. İlk yerleşim planlarında yapılan bazı değişikliklerle 1984 yılında kampüs alanının kesin projeleri oluşturulmuştur (Şekil 6.5.). Bu yerleşim planında, fikir projesinde belirlenen genel sirkülasyon, kuzeyde yer alan lojmanlar, güneyde öğrenci yurtları ile yurtlarla optimum bağlantılı spor tesisleri aynen kalmış, bazı fakültelerin yerleri değiştirilerek merkezdeki idari bölgenin üst tarafına Hukuk, İktisat, İlahiyat ve Eğitim fakülteleri yerleştirilmiştir. Kampüs ana girişinin yakınında yer alan Tıp Fakültesi Eğitim ve Uygulama Hastanesi ve merkezde bulunan Rektörlük, Bilgi-İşlem, Oditoryum ve Mediko-Sosyal binalarından oluşan bölge aynen kalmış ve merkeze uzak yerde bulunan merkezi kafeterya ile kütüphanenin yerleri değiştirilerek idari bölgenin olduğu yere getirilmiştir. İdari bölgenin devamında ve kampüs yerleşim alanının merkezinde anıt ve tören alanı yer almıştır. Bu alanın sağ tarafına Fen, Mühendislik-Mimarlık, Veteriner ve Ziraat Fakülteleri yerleştirilmiştir. İdari bölge ve anıt alanının akademik bölgeye olan bağlantısı ise yaya yolları ile sağlanmış ve araç yolu ile desteklenmiştir (Önder ve Kara, 1998).

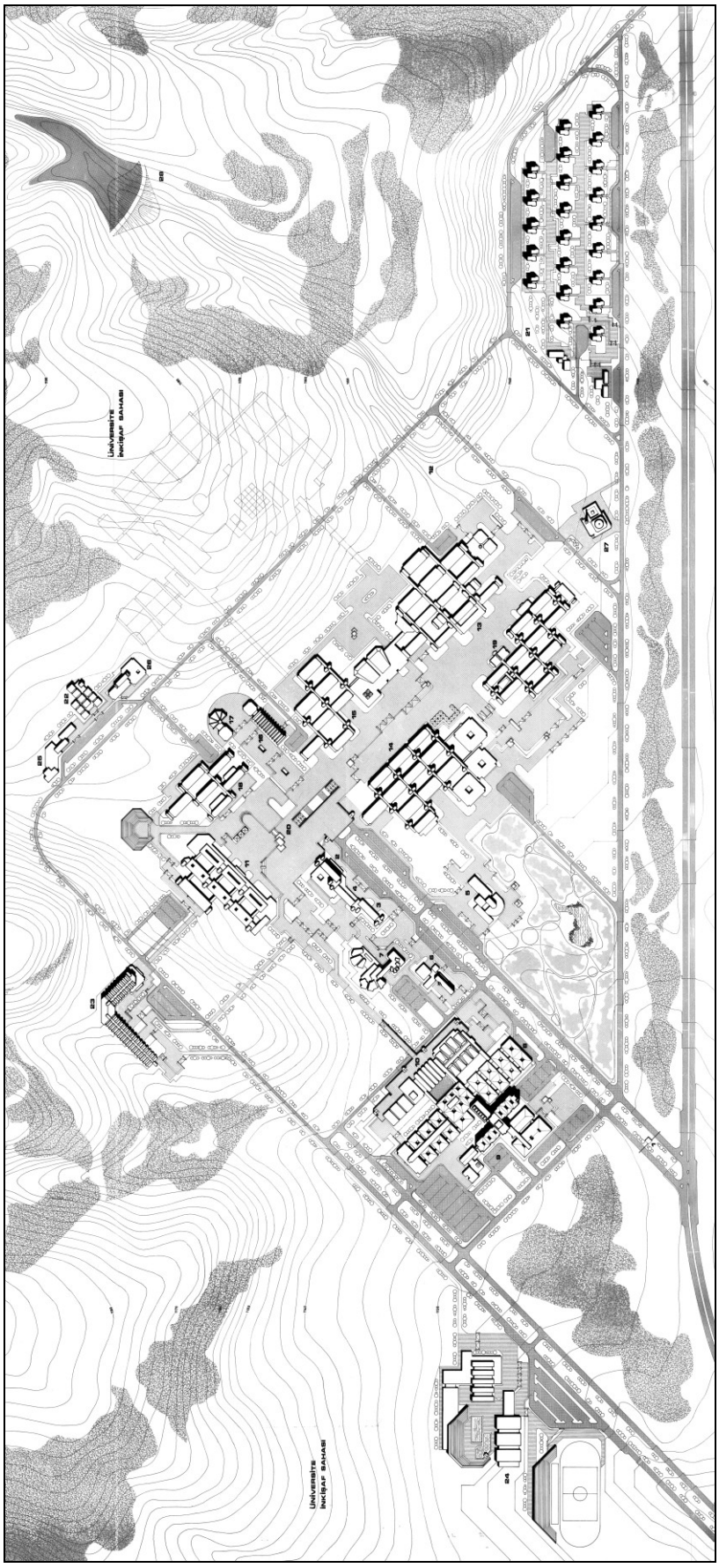
1983 yılında o günkü Üniversite İhale Yönetmeliği hükümlerine göre Fen - Edebiyat Fakültesi, Rektörlük Merkezi Üniteleri ve Lojman inşaatlarının yapımı 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra Hacettepe Üniversitesi Vakıfları'nın bir kuruluşu olan Dilek İnşaata protokolle verilmiştir. 1984 yılında ise Tıp Fakültesi ile altyapı inşaatı davetiye usulü ile yine Dilek İnşaata ihale edilmiştir (Anonim, 2011c).

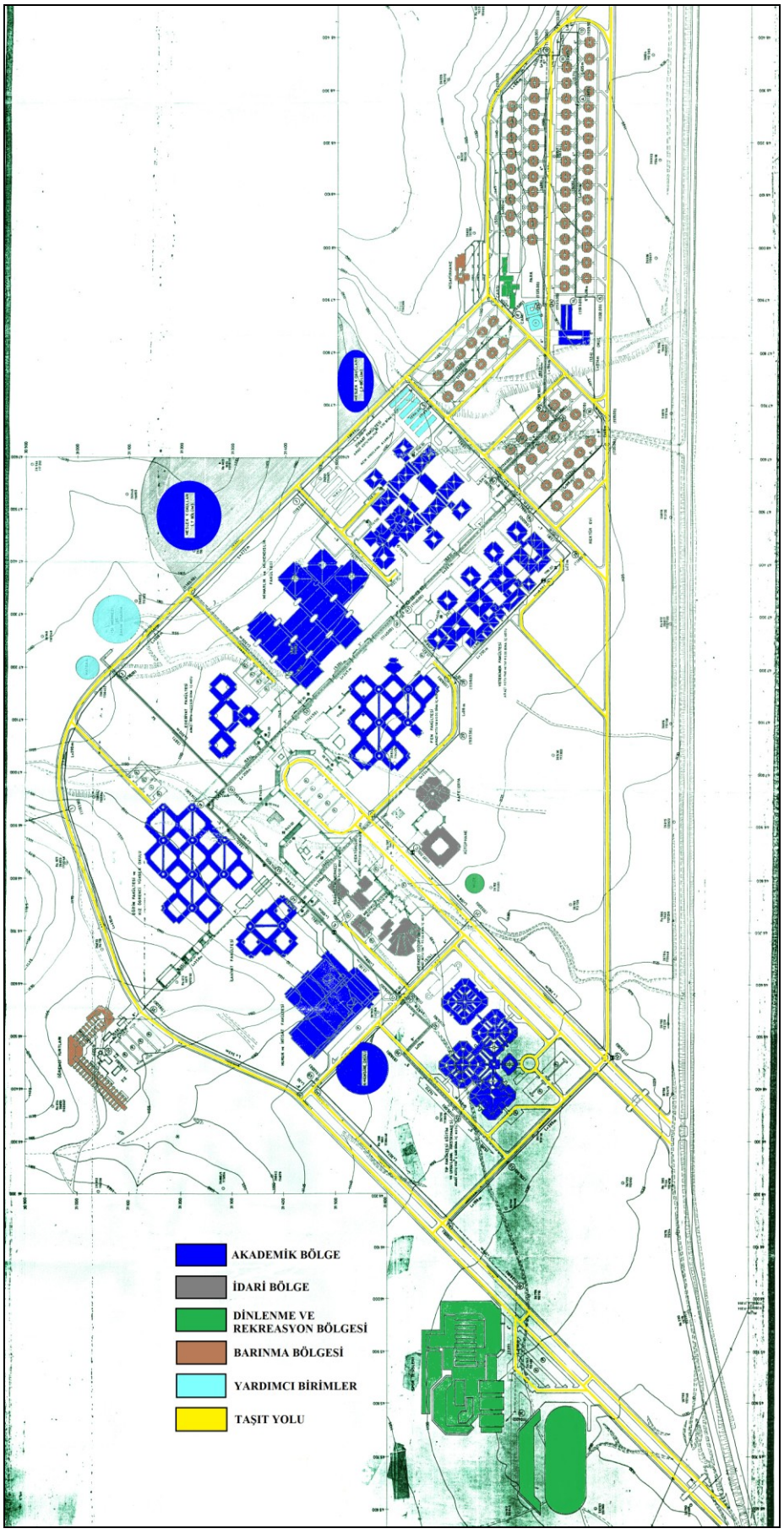
Şekil 6.2. S.Ü. Alaeddin Keykubat Kampüsü genel yerleşim planı, fikir projesi Aralık-1980 (Arşiv, 2011)

Şekil 6.3. S.Ü. Alaeddin Keykubat Kampüsü genel yerleşim planı, fikir projesi Ocak-1981 (Arşiv, 2011)

Şekil 6.4. S.Ü. Alaeddin Keykubat Kampüsü genel yerleşim planı, fikir projesi Şubat-1981 (Arşiv, 2011)

Şekil 6.5. S.Ü. Alaeddin Keykubat Kampüsü genel yerleşim planı, 1984 (Arşiv, 2011)

6.2.2. S.Ü. Alâeddin Keykubat Kampüsü'nde fiziksel değişim

Yaygın yerleşme biçiminin görüldüğü S.Ü. Alaeddin Keykubat Kampüsü'nün değişim sürecinin akademik, idari, barınma, dinlenme ve rekreasyon bölgeleri ile bu bölgeleri birbirine bağlayan ulaşım sistemi olmak üzere beş grup altında incelenmesi, yapılaşmanın başladığı yıldan itibaren kampüslerin planlamasında yönetici işlevi ile üst karar organı olan rektörlerin görev yaptığı dönemlerle bağlantılı olarak yapılmıştır.

Selçuk Üniversitesinde görev yapan Rektörler;

- Prof. Dr. Ali Rıza ÇETİK (Kurucu Rektör), 1976-1979
- Prof. Dr. Neşet ÇAĞATAY, 1979-1981
- Prof. Dr. Mümin KÖKSOY (Vekaleten), 1981-1982
- Prof. Dr. Erol GÜNGÖR, 1982-1983
- Prof. Dr. M. Kemal BIYIKOĞLU (Vekaleten), 1983
- Prof. Dr. Süleyman KADAYIFÇILAR[1], 1983-1984
- Prof. Dr. Halil CİN, 1984-1995
- Prof. Dr. Abdurrahman KUTLU, 1995-2003
- Prof. Dr. Süleyman OKUDAN, 2003-2011
- Prof. Dr. Hakkı GÖKBEL, 2011-

6.2.2.1. Rektör Prof. Dr. Halil CİN (1984-1995) döneminde fiziksel değişim

6.2.2.1.1. Akademik bölgede fiziksel değişim

Akademik bölgedeki ilk temel atma, 1983 yılında Fen ve Edebiyat Fakültesi bölümlerine ait bloklarla başlamıştır (Şekil 6.6. ve Şekil 6.7.). 1987-1988 eğitim-öğretim yılında ise Edebiyat Fakültesi'ne ait A-B-E blokları kullanıma açılmış ve Fen-Edebiyat Fakültesi ile İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi bu binaya taşınmıştır (Şekil 6.8.).

[1] Kampüste ilk temel atma Rektör Prof. Dr. Süleyman KADAYIFÇILAR döneminde başlamasına rağmen Prof. Dr. Süleyman KADAYIFÇILAR' ın 1 yılın sonunda görevini Prof. Dr. Halil CİN'e bırakması nedeniyle bu dönemdeki değişim Prof. Dr. Halil CİN döneminde anlatılmıştır.

Şekil 6.6. Edebiyat Fakültesi temeli, 1983 (Arşiv, 2011)

Şekil 6.7. Fen Fakültesi temeli, 1983 (Arşiv, 2011)

Şekil 6.8. Fen-Edebiyat Fakültesi, 1986 (Ötken, 2003)

Şekil 6.9. Rektörlük ve Fen-Edebiyat Fakültesi, 1986 (Ötken, 2003)

1984 yılında Tıp Fakültesi Hastanesi, 1986 yılında Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu, 1988 yılında Ziraat ve Veteriner Fakültesi inşaatlarına başlanmıştır. 1990 yılı sonu itibariyle Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu'nun atölye ve dershane blokları; 1991 yılında ise idare binası tamamlanmıştır. Veteriner Fakültesi'nin G bloğu ve Ziraat Fakültesi'nin C-H blokları ile bir adet geçiş bloğu ise 1991 yılında tamamlanarak hizmete alınmıştır. Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu ve Veteriner Fakültesi 1991 yılında, Ziraat Fakültesi ise 1992 yılında kampüsteki kendi binalarına taşınmaya başlamışlardır (Şekil 6.20.).

Şekil 6.10. Ziraat Fakültesi, 1988 (Ötken, 2003)

Şekil 6.11. Fen-Edebiyat Fakültesi ve Ziraat Fakültesi, 1989 (Ötken, 2003)

Fen bloklarının E-3 laboratuvar bloğu 1991 yılında bitirilerek Mühendislik-Mimarlık Fakültesi'nin kullanımına sunulmuş ve 1993 yılında E-1 anfi bloğu bitirilerek hizmete alınmıştır. 1992 yılında ihalesi yapılan Diş Hekimliği Fakültesi Poliklinik (B blok) inşaatına başlanılmıştır. 1993-94 öğretim yılında Devlet Konservatuvarı, daha önce yemekhane olarak kullanılan bilgi işlem binasında, İletişim Fakültesi ise Rektörlük idari binasında eğitim vermeye başlamıştır. 1995 yılı itibariyle Veteriner Fakültesi'nin M bloğu ile Ziraat Fakültesi'nin G bloğu tamamlanmıştır (Anonim, 1995).

Şekil 6.12. Ziraat Fakültesi, Lojmanlar, Veteriner ve Müh.-Mim. Fakültesi, 1991 (Ötken, 2003)

Şekil 6.13. Rektörlük, Fen-Edebiyat Fakültesi ve Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu, 1993 (Ötken, 2003)

6.2.2.1.2. İdari bölgede fiziksel değişim

Kampüsün merkezinde yer alan Rektörlük, Fen-Edebiyat Fakültesi ve lojmanlar ile birlikte yapımına başlanan ilk yapılardan birisidir. Bu proje 4 blok olarak (makam bloğu, yönetim bloğu, bilgi işlem bloğu ve mediko-sosyal bloğu) tasarlanmıştır (Anonim, 1987). 1987 yılında tamamlanan Bilgi İşlem Binası, yemekhane olarak hizmete açılmıştır (Şekil 6.14.). Yine mediko-sosyal binası Dişçilik Fakültesi'ne dönüştürülmüş ve 1988-89 yılında hizmete açılmıştır (Anonim, 1988). Ayrıca Rektörlük yönetim binasında bazı fakülteler (Ziraat, Hukuk Fakültesi, Sosyal Bilimler M.Y.O., İletişim Fakültesi) de kendi binalarına taşınana kadar eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdürmüşlerdir. 1989 yılında Ziraat ve Hukuk Fakülteleri, yönetim binasının 1., 2. ve 3. katlarında eğitim-öğretime başlamışlardır (Anonim, 1990).

Şekil 6.14. İnşaat halindeki Rektörlük; merkezi yönetim üniteleri ve dökümantasyon merkezi, 1987 (Ötken, 2003)

15000 kişilik Merkezi kafeterya binası inşaatına 1988 yılında başlanmış ve 1994-1995 eğitim-öğretim yılı başında hizmete girmiştir. 1991 yılında merkezi oditoryum ve kütüphane tesislerinin ihalesi yapılarak inşaatlarına başlanmıştır (Anonim, 1992).

Şekil 6.15. Merkezi Oditoryum İnşaatı (Arşiv, 2011)

6.2.2.1.3. Dinlenme ve rekreasyon bölgesinde fiziksel değişim

1983 yılı başlarında Kampüs alanına 100.000 fidan dikilerek ağaçlandırma çalışmalarına başlanılmıştır. 1990 yılında Atatürk ve Türk büyükleri anıtlarının çevre tanzimleri ile birlikte yapımları gerçekleşmiştir (Anonim, 1991).

Tören alanı ile Alâeddin Öğrenci Yurdu arasında kalan bölgede 1500 kişilik anfi tiyatro yer almakta olup yapımı 1992 yılında Kültigin Anıtı Çevre Düzenlemesi ile birlikte tamamlanmıştır. Ayrıca 1989 yılında temeli atılan 7000 kişilik Kampüs Camii, Türk Anadolu Vakfı tarafından yaptırılarak 1995 yılında ibadete açılmıştır (Anonim, 2012b).

Şekil 6.16. Merkezi Kafeterya ve Cami İnşaatı, Müh.-Mim., Veteriner ve Ziraat Fakültesi ile Lojmanlar, 1993 (Ötken, 2003)

6.2.2.1.4. Barınma bölgesinde fiziksel değişim

Yapımına 1983 yılında 12 blok (her blok 8 daire) olarak başlanan lojmanlardan 1990 yılı sonuna kadar 56 dairelik 7 blok bitirilmiş, 40 dairelik 5 bloğunda kaba inşaatı tamamlanmıştır (Şekil 6.17.). Bunlardan 1. blok misafirhane olarak hizmete açılmıştır (Önder ve Kara, 1998).

Şekil 6.17. Ziraat Fakültesi ve Lojmanlar, 1989 (Ötken, 2003)

1995 yılı itibariyle de lojman inşaatları diğer blokların hizmete girmesiyle tamamlanmıştır. Birbirine paralel yollarla üç sıra halinde inşa edilen konutların ortadaki sırasının başına bir çocuk bahçesi de yapılmıştır.

Yerleşim bölgesinin güneyinde bulunan Kredi ve Yurtlar Kurumu'na bağlı Alâeddin Öğrenci Yurdu 1992 yılında 2000 kapasiteli olarak hizmete açılmıştır (Şekil 6.18.)

Şekil 6.18. Alâeddin öğrenci yurdu, 1993 (Ötken, 2003)

Ayrıca 1990'lı yıllarda Rektörlük bünyesinde "öğrenci ev kiralama bürosu" kurulmuştur. Bu büro marifetiyle öğrencilere hem kiralık ev temin edilmiş hem de ev

sahibi ve öğrenci arasındaki sözleşme ve vaki ihtilaflarda devreye girilerek problemlerin çözülmesi yolunda yardım sağlanmıştır (Anonim, 1989).

6.2.2.1.5. Ulaşım sisteminde fiziksel değişim

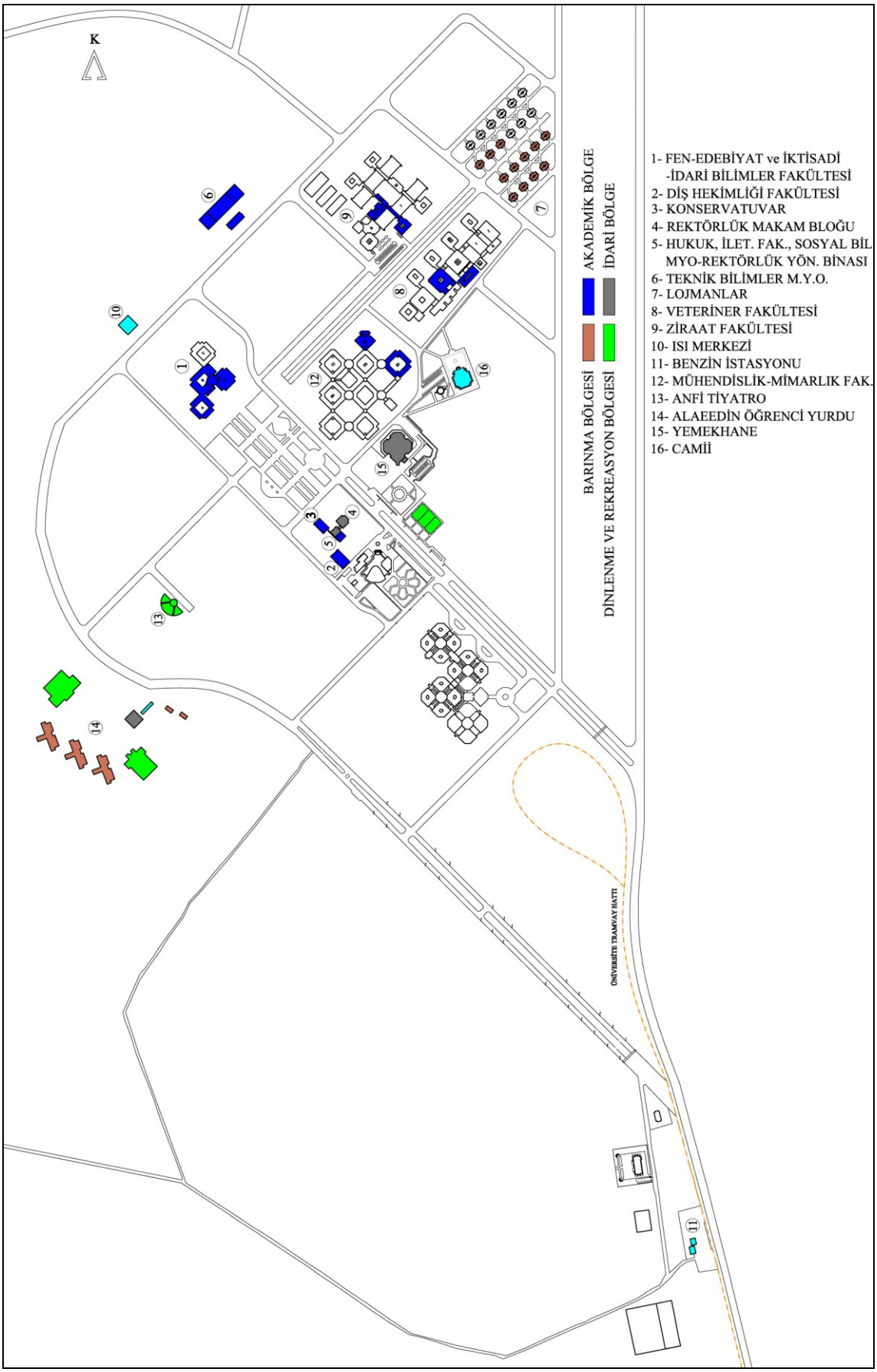
Kampüste Fen-Edebiyat ve İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi 1987-1988 yılında hizmete açılmasına rağmen bu birimlere öğrencilerin başlangıçta gidiş-geliş problemleri tam olarak çözülememiştir. Belediye ile yapılan görüşmeler sonunda sınırlı sayıda otobüsün kampüse tahsisi sağlanmış fakat soruna köklü çözüm getirilememiştir. 1990 yılından itibaren öğrencilerin kampüse gidip gelmeleri için otobüs firmaları ile ihale yapılarak kampüs öğrenci taşımacılığına çözüm getirilmiştir (Anonim, 1994).

Şekil 6.19. Kampüs ana girişi (Ötken, 2003)

1990 yılı sonuna kadar ısı merkezi tesis edilmiş, hizmete giren binaların merkezi sistemle ısıtılması amacıyla ısı galerileri yapılmıştır. Kampüs alanında içme ve kullanma suyu bulunamadığından 8 km uzaktan su getirilmiş ve 2000 tonluk su deposu yapılarak kampüsün su ihtiyacı karşılanmıştır. Kampüsün elektrik ihtiyacını karşılamak üzere 7 kilometresi kampüs dışında 12 kilometresi kampüs içinde olmak üzere 19 km 34.5 KV. Y.G. enerji nakil hattı, 8 adet bina tipi ve 2 adet direk tipi trafo postası yapılmıştır. Ayrıca 3 km uzunluğunda kanalizasyon şebekesi ile foseptik yapılmıştır.

Konya'da, Alaeddin Tepesi ve Selçuk Üniversitesi Alaeddin Keykubat Kampüsü arasında, mevcut hafif raylı ulaşım sisteminin yapımı 1980'li yılların sonunda planlanmış, bu projenin ilk etabı olan 10690 m'lik Alaeddin Tepesi ve Otogar arası güzergahın yapımı 1992 yılında tamamlanmıştır. Daha sonra, projenin ikinci etabı olan 8046 m'lik Otogar ve Alaeddin Keykubat Kampüsü arası güzergahın yapımı 1995 yılında bitirilmiş ve hizmete açılmıştır (Kaya, 2005). Ayrıca 1993 yılından itibaren kampüs-şehir merkezi dolmuş seferleri çalışmaya başlamıştır.

Şekil 6.20. Alaeddin Keykubat Kampüsü, 1984-95

6.2.2.2. Rektör Prof. Dr. Abdurrahman KUTLU (1995-2003) döneminde fiziksel değişim

6.2.2.2.1. Akademik bölgede fiziksel değişim

1996 yılında Oditoryum idari bloğu tamamlanarak İletişim Fakültesi buraya taşınmıştır. Yine 1996 yılında temeli atılan Mesleki Eğitim Fakültesi inşaatının A ve B blokları 1999 yılı sonuna kadar tamamlanmıştır. 1988-89 eğitim-öğretim yılından itibaren Mediko-sosyal binasında hizmet veren Diş Hekimliği Fakültesi'nin B bloğu 1998, A bloğu 2001 ve Anfi bloğu 2002 yılında hizmete girmiştir. Mühendislik-Mimarlık Fakültesi kullanımına sunulan Fen bloklarından D-2 bloğu 1996, C-1 bloğu 1997, B-2 bloğu 1998 yılında tamamlanmıştır. Ayrıca D-2, C-1 ve B-2 blokları arasında yer alan Ayışığı kafeteryası 1999 yılında hizmete açılmıştır. Edebiyat bloklarından C blok 2000 yılında İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi olarak hizmete açılmıştır. Aynı yıl laboratuvar bloğunun yapımına başlanmış ve 2002 yılında bitirilmiştir. Veteriner Fakültesi'nin 1996 - 1998 yıllarında 4500 m²'lik H bloğu ve 500 m²'lik L bloğu tamamlanmıştır. 1999 yılında ise 4000 m² alandan oluşan klinik bloğu (I-J ve K blok) tamamlanmıştır. Ziraat Fakültesi'nin 1996-1998 yıllarında 5700 m²'lik J blok, 2500 m²'lik Dekanlık (A) bloğu ve 1000 m²'lik giriş (B) bloğu olmak üzere 9200 m²'lik bölümü tamamlanmıştır. 2001 yılı sonuna kadar ise M blok ve J-M arası bağlantı bloğu hizmete açılmıştır (Şekil 6.29.).

Şekil 6.21. S.Ü. Alaeddin Keykubat Kampüsü, 1996 (Anonim, 1997)

Yapımına 1999 yılında başlanılan Yabancı Diller Yüksekokulu binası ve Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu binası 2000 yılında bitirilmiştir. 2000-2001 eğitim-öğretim yılında açılan Güzel Sanatlar Fakültesi, 1998 yılında bitirilen Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu'nun bir süre eğitim yaptığı binaya yerleşerek eğitim - öğretime başlamıştır. Ayrıca üniversiteye bağlı Özel Esentepe İlköğretim Okulu 1999 yılında tamamlanmış olup 2000 yılında eğitim-öğretim başlamıştır. Ziraat Fakültesi Uygulama Çiftliği inşaatlarından 1997 yılında Kanatlı Hayvan Üniteleri, 1998 yılında Ağıl ve Ahır Üniteleri, 1999 yılında ısıtma sistemleri de dahil olmak üzere Sera Üniteleri tamamlanarak hizmete alınmıştır (Şekil 6.22.).

Şekil 6.22. Ziraat Fak. Uygulama Çiftliği, 1998 (Anonim, 2011c)

Şekil 6.23. S.Ü. Alâeddin Keykubat Kampüsü, 2000 (Arşiv, 2011)

Güzel Sanatlar Fakültesi için yapılan ek bina 2002-2003 eğitim-öğretim yılında hizmete girmiştir. Çocuk Yuvası'na ait bir binada eğitim-öğretime başlayan ve Rektörlük yönetim bloğunda eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdüren Hukuk Fakültesi, yeni binasına 2002 yılında taşınmıştır (Şekil 6.24.). Sosyal Bilimler M.Y.O. binası 2001 yılında tamamlanmıştır. Ayrıca üniversiteye bağlı İhsan Doğramacı Anaokulu 2001 yılında tamamlanmıştır.

Şekil 6.24. Hukuk Fakültesi, 2002 (Ötken, 2003)

Şekil 6.25. S.Ü. Alâeddin Keykubat Kampüsü, 2002 (Anonim, 2002)

6.2.2.2.2. İdari bölgede fiziksel değişim

1990-2001 yılları arasında ise Sosyal Bilimler M.Y.O., Rektörlük yönetim binasında eğitim-öğretimini sürdürmüştür. 1978 yılında şehir merkezinde Zindankale semtinde Fen-Edebiyat Fakültesi bahçesinde bir barakada Atademir Kütüphanesi adıyla hizmet veren Merkez Kütüphane, fakültelerin kampüse taşınmasıyla birlikte binası tamamlanmadığı için 1998 yılında lojmanlara taşınmıştır. Bir yıl sonra inşaatı

tamamlanarak bugünkü binasına taşınmıştır (Anonim, 2012c). 1999 yılında bitirilen merkezi oditoryum (Süleyman Demirel Kültür Merkezi) 2001-2002 eğitim-öğretim yılında hizmete açılmıştır. 2002 yılında yapımına başlanılan Arge Merkezi (Teknopark) binası, 2003 yılında tamamlanmıştır.

6.2.2.2.3. Dinlenme ve rekreasyon bölgesinde fiziksel değişim

Öğrenci ve personele hizmet veren, inşası 1999 yılında tamamlanan 17.500 m² kapalı alandan oluşan Gökkuşağı Alışveriş Merkezi, kampüsün merkezine yakın fakat akademik bölgeye uzak olarak inşa edilmiştir.

1996 yılında temeli atılan Stadyum inşaatının 1998 yılında 10345 m²'lik çim futbol sahası tamamlanmış, 1999 yılında tribün inşaatı bitirilmiştir (Şekil 6.26.). 19 Mayıs Spor Salonu 2000 yılında tamamlanmıştır. Esmar Alışveriş Merkezi adıyla açılan şu anda ise Üniversite Matbaası ve Sosyete Pazarı olarak kullanılan yapı 1999 yılında bitirilmiştir. Günümüzde Mevlana Üniversite olarak kullanılan bina 2000 yılında Masera Alışveriş ve Eğlence Merkezi olarak açılmıştır. PTT şube binası ve Vakıflar Şube binası ise 1999 yılında hizmete açılmıştır. Yapımına 1998 yılında başlanılan binicilik tesisleri 1999 yılında tamamlanmıştır.

Şekil 6.26. Stadyum inşaatı, 1998 (Arşiv, 2011)

2000 yılında temeli atılan Kapalı Yüzme Havuzu 2002 yılında bitirilmiştir. Ayrıca 2002 yılına kadar 2 adet halı saha, 2 adet basketbol sahası ve 2 adet tenis kortu hizmete alınmıştır. Kütüphanenin inşasından önce bu binanın arsasında yer alan basketbol ve voleybol sahaları da bu bölgeye taşınmıştır. Bu bölgede yer alan kafeterya ise 2002 yılında tamamlanmıştır.

6.2.2.2.4. Barınma bölgesinde fiziksel değişim

Kredi Yurtlar Kurumu'na bağlı Cumhuriyet öğrenci yurt inşaatları 1998 yılında başlamış ve 2000 yılında bitirilmiştir. Üniversite Vakfı tarafından yaptırılan Atatürk öğrenci yurtlarından ilk 2 blok 2000 yılında, ikinci 2 blok 2001 yılında bitirilmiştir. 2001 yılında yapımına başlanan Üniversite Misafirhanesi ise 2002 yılında tamamlanmıştır (Şekil 6.27.b). Üniversitenin yap-işlet-devret modeli ile yapılan Hilton (Rixos) Oteli'nin açılışı 2002 yılında yapılmıştır.

Şekil 6.27. a) Atatürk öğrenci yurdu **b)** Üniversite Misafirhanesi

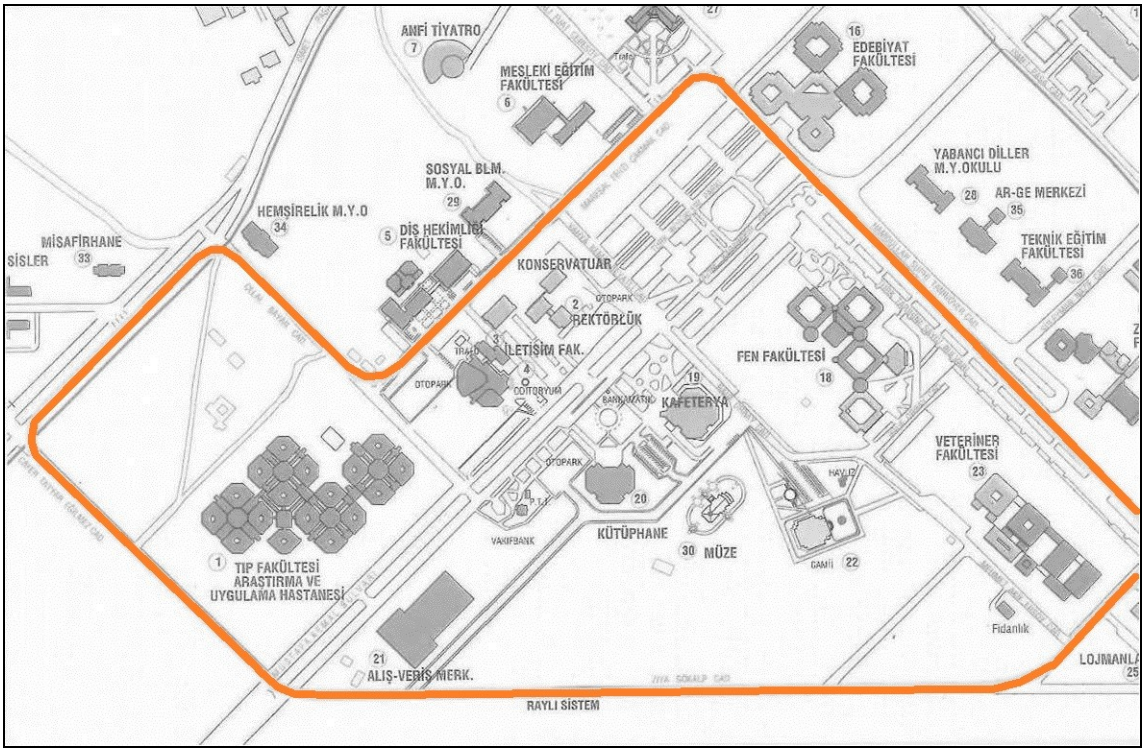
6.2.2.2.5. Ulaşım sisteminde fiziksel değişim

Bu dönemde altyapı çalışmaları çerçevesinde 2.236 m uzunluğunda ve 2x2.50 m ebadında galeri yapılmış, bunun içinden 5.537 m buhar hattı, 15.260 m su hattı ve yaklaşık 21.000 metre uzunluğunda 100 çiftlik telefon şebekesi yapılmıştır. Tüm kampüs alanı ihata duvarı ile çevrilmiştir. Kampüs alanı içerisinde Atık Su Arıtma Tesisi projesi kapsamında üç gölet oluşturulmuştur. Bu göletler, kampüsün yeşillendirilmesinde kullanılmaktadır ve Çevre Mühendisliği bölümüne uygulama sahası olmaktadır (Ötken, 2003).

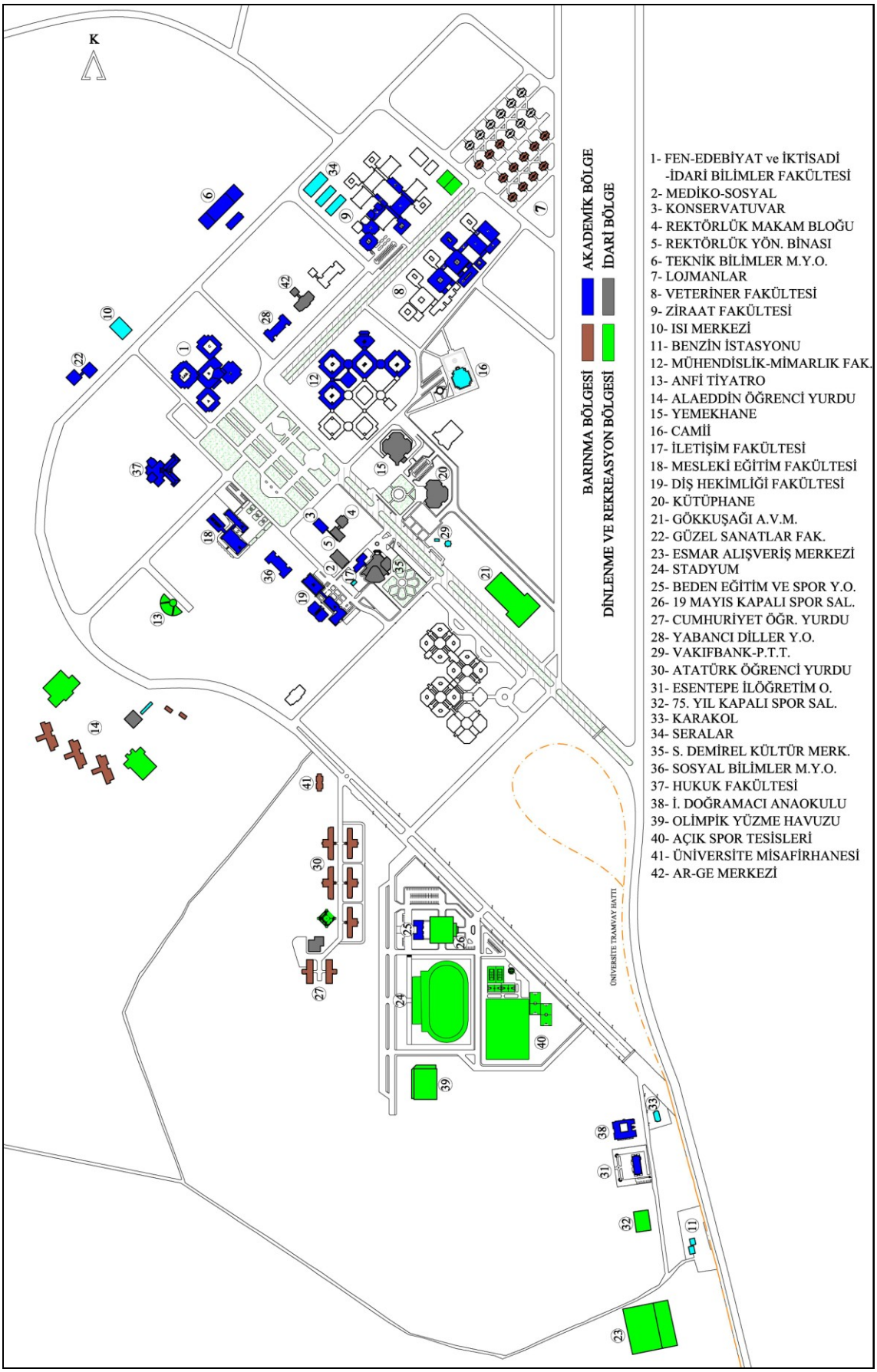
S.Ü. Alaeddin Keykubat Kampüsü'nde fiziki yapılaşmanın yanısıra 50.000 m²'lik alanda çevre düzenlemesi ve 1500 dekar alanda ağaçlandırma çalışmaları yapılmış olup 450.000 m uzunluğunda da Damla-Sulama tekniği sistemi kurulmuştur (Ötken, 2003).

Öğrenci ulaşımı sağlanırken kampüs yakınında bulunan Bosna-Hersek Mahallesi'nden kampüs alanına yaya olarak öğrencilerin gelmeye başladığı

görülmektedir. Kampüs içinde artan fakülte sayısına bağlı olarak da kampüs içi ulaşımda taşıt ve yaya yoğunluğu artmaya başlamıştır. Kampüs içi ulaşımda nüfusun artması ile çeşitli ulaşım araçlarının sayılarının çoğalması genel görüntüyü bozmaktadır. Ayrıca bu dönemde üniversite idaresi ring tramvay hattı projesini başlatmıştır ama bu proje uygulanmamıştır (Şekil 6.28.).

Şekil 6.28. Kampüs içi ring tramvay hattı (Ötken, 2003)

Şekil 6.29. Alaeddin Keykubat Kampüsü, 1995-2003

6.2.2.3. Rektör Prof. Dr. Süleyman OKUDAN (2003-2011) döneminde fiziksel değişim

6.2.2.3.1. Akademik bölgede fiziksel değişim

Teknik Eğitim Fakülte binası 2003-2004 eğitim-öğretim yılında hizmete açılmıştır. Sağlık Bilimleri Fakülte binası (Hemşirelik Yüksekokulu) 2005 yılında tamamlanmıştır. Veteriner Fakültesi D blok (öğretim üyesi odaları) inşaatı, Mesleki Eğitim Fakültesi Atölye binası inşaatı ve Ziraat Fakültesi Gıda Üretim Tesisi yapım işi 2005 yılında bitirilmiştir.

Şekil 6.30. Kampüse genel bakış, 2006 (Anonim, 2011d)

Hukuk Fakültesi binasına ek olarak, 2005 yılında yapımına başlanan Adalet Meslek Yüksekokulu inşaatı 2006 yılında tamamlanmıştır. Yine İletişim Fakültesi binası başlama tarihi 2005, bitiş tarihi 2006'dır. Güzel Sanatlar Fakültesi kantin inşaatı 2006 yılında bitirilmiştir. Hibe yoluyla yapılan Dilek Sabancı Konservatuvar Binası 2007 yılında bitirilmiş ve daha önce bilgi işlem binasında hizmet vermeye çalışan Konservatuvar, yeni binaya 2007-2008 eğitim-öğretim yılında taşınmıştır. Derslik, İnşaat ve Makine Mühendisliği laboratuvarları ile öğretim üyesi odaları olarak tasarlanan Mühendislik-Mimarlık Fakültesi ek bina inşaatı 2007 yılında tamamlanmıştır. 25.000 m² alana sahip Fen Fakültesi Derslik ve 8.500 m² alana sahip

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Derslik inşaatlarına 2007 yılında başlanılmış ve 2009 yılında hizmete alınmıştır. YADAM Ek Derslik binası ve Sosyal Bilimler MYO Ek Derslik binası 2010 yılında tamamlanmıştır. 1984 yılında temeli atılan Selçuklu Tıp Fakültesi Hastanesi 2010 yılında hizmete açılmıştır. Yapımına 2009 yılında başlanan 15.000 m² kapalı alana sahip Güzel Sanatlar Fakültesi inşaatı 2011 yılında bitirilmiştir. Üniversite vakfı tarafından yaptırılan Özel Esentepe İlköğretim Okulu ek derslik inşaatı ise 2008 yılında tamamlanmıştır. Ayrıca 1.600 metrekarelik Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu ek binası hizmete açılmıştır (Şekil 6.35.).

6.2.2.3.2. İdari bölgede fiziksel değişim

Bilgisayar merkezi (BİLMER) 2004-2005 eğitim-öğretim yılında hizmete açılmıştır (Şekil 6.31.a). Alaaddin Keykubat Kampusü'nün güney tarafındaki TGB-1 alanındaki Konya Teknokent Yerleşkesinin 1. Etabına ait inşaatın temeli 2007 yılında atılmıştır. Toplam 14.398 m^2 kapalı alana sahip 7 bloktan oluşacak Konya Teknokent Yerleşkesinin 1. Etabındaki 6700 m^2 kapalı alana sahip A1, A2 ve F Bloklardan oluşan Safir Panorama Blokun inşaatı 2009'da kullanıma alınmıştır (Şekil 6.31.b).

Şekil 6.31. a) BİLMER **b)** Teknokent binası

6.2.2.3.3. Dinlenme ve rekreasyon bölgesinde fiziksel değişim

2005 yılında Akbank şube binası, 2010 yılında ise İş Bankası şube binası yapılmıştır. Bilgisayar Merkezi, Merkezi Kafeterya ve Kampüs Camii arasındaki alanda çevre düzenlemesi yapılmış olup oturma bankları kullanılmış ve ağaçlandırma gerçekleştirilmiştir. Ayrıca Ziraat ve Veteriner Fakültesi çevre düzenlemeleri de bu

dönemde yapılmıştır. Açık spor tesisleri bölgesine 2010 yılında 2 adet tenis kortu yapılarak hizmete alınmıştır.

6.2.2.3.4. Barınma bölgesinde fiziksel değişim

Üniversite Vakfı tarafından yaptırılan Atatürk öğrenci yurtlarından son blok 2005 yılında bitirilmiştir. Ayrıca yurtlar bölgesinde bulunan kafeterya binası 2005 yılında hizmete açılmıştır (Şekil 6.32.a). 4500 m² kapalı alana sahip ERASMUS Öğrenci Yurdu'nun yapımına 2008 yılında başlanılmış olup 2010 yılında hizmete açılmıştır (Şekil 6.32.b).

Şekil 6.32. a) Kafeterya binası **b)** ERASMUS öğrenci yurdu

6.2.2.3.5. Ulaşım sisteminde fiziksel değişim

Alaeddin Tepesi ve Selçuk Üniversitesi Alaeddin Keykubat Kampüsü arasındaki mevcut 18.736 m'lik hafif raylı ulaşım sistemi güzergahına entegre olarak yaklaşık 3.269 m'lik güzergah 2008 yılında kampüs içerisine eklenmiştir (Şekil 6.33.).

Toplam 3.269 m olan Selçuk Üniversitesi Alaeddin Keykubat Kampüs içi güzergahı kampüs girişinde bulunan tramvay son durağından başlamaktadır. Sırasıyla Gökkuşağı Alışveriş Merkezi önünden, sosyal tesislerden Mühendislik-Mimarlık, Veteriner, Ziraat Fakülteleri arasından Teknik Eğitim Fakültesi ve YADAM'a ulaşmakta, Fen-Edebiyat, Hukuk Fakültesini takiben tekrar sosyal tesisler binası önüne gelerek eski mevcut güzergaha aynı yoldan katılım sağlamaktadır (Kaya, 2005).

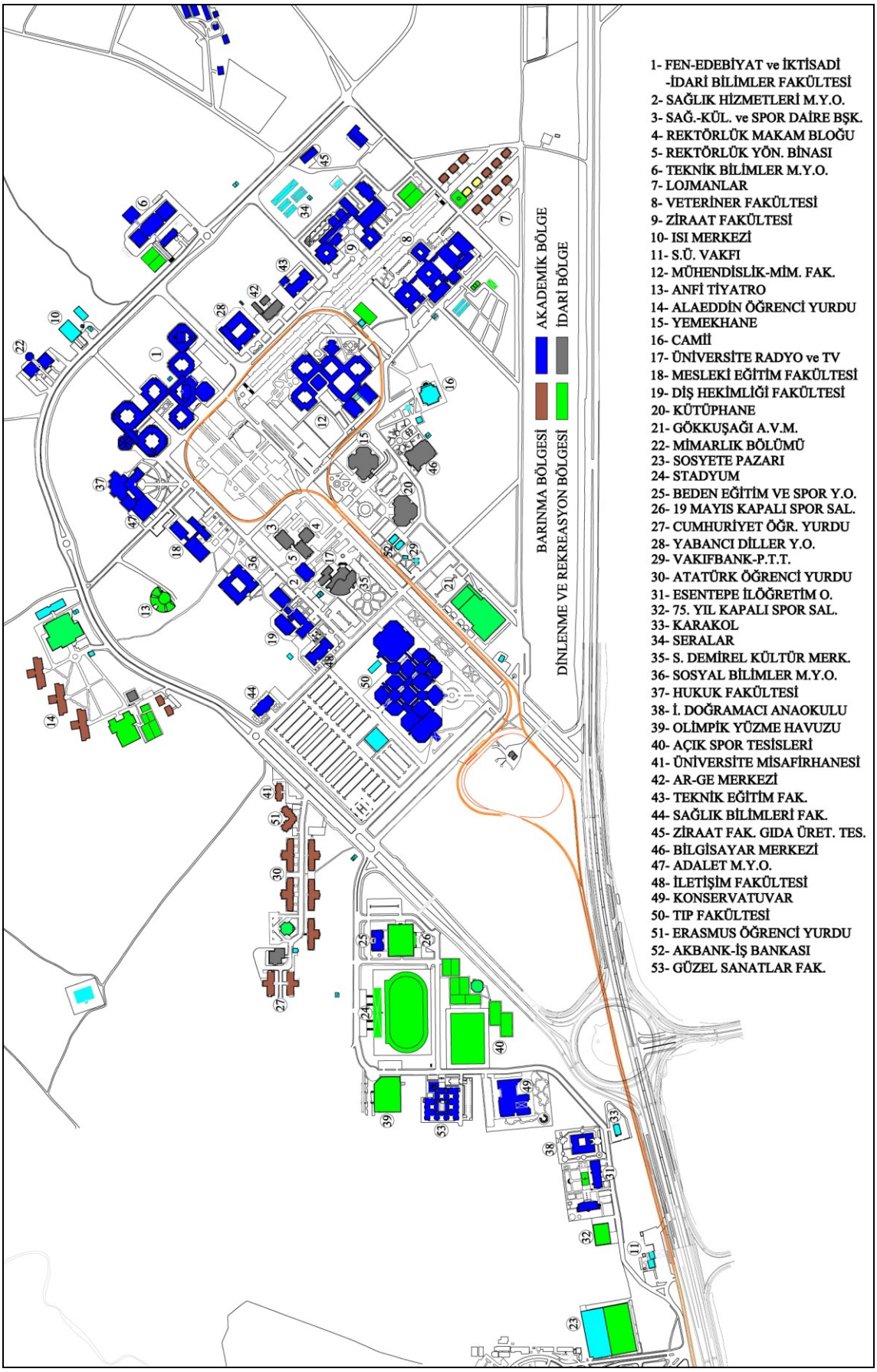
Şekil 6.33. Kampüs içi tramvay hattı (Anonim, 2011d)

2009 yılında kampüs çevre yolu ve kampüs giriş kavşak düzenlemesi yapılarak trafiğin buraya yönlendirilmesi suretiyle kampüs ana girişi değiştirilmiş, kampüs içi trafik yoğunluğunun azaltılması ve yaya trafiğinin düzenlenmesi planlanmıştır (Şekil 6.34.).

Şekil 6.34. Kampüs ana girişi kavşak düzenlemesi (Arşiv, 2011)

Kampüs şehir merkezi güzergahında çalışan dolmuşların sayısı 48'dir ve günde her dolmuş toplam 6 sefer yapmaktadır. Dolayısı ile kampüse şehir merkezinden günde 288 adet sefer yapılmaktadır. Alaeddin Keykubat Kampüsü'ne yapılan toplam yolculukların % 50'sinin mevcut raylı sistem ile % 25'inin yaya olarak % 18'inin yaya dolmuşlarla % 3'ünün özel ve ticari otomobillerle % 2'sinin yurt özel servisleriyle % 2'sinin belediye servisleriyle gerçekleştirildiği belirlenmiştir (Kaya, 2005).

Şekil 6.35. Alaeddin Keykubat Kampüsü, 2003-2011

6.3. S.Ü. Mühendislik-Mimarlık Fakültesi'nde Fiziksel Değişim Analizleri

6.3.1. S.Ü. Mühendislik-Mimarlık Fakültesi'nin tarihçesi

Selçuk Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi'nin nüvesini teşkil eden "Mühendislik-Mimarlık Yüksekokulu", Üniversite'yi Kurma ve Yaşatma Derneği'nin gayretleri ile 1970-1971 eğitim-öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olarak hizmet vermeye başlamıştır. 05.07.1971 tarih ve 1418 sayılı kanunun 9. maddesine istinaden "Konya Devlet Mühendislik-Mimarlık Akademisi" unvanını almıştır.

Kuruluşunda İnşaat Mühendisliği ve Mimarlık bölümleriyle eğitim-öğretime başlamış, 1973-74 eğitim-öğretim yılında Makina ve Harita-Kadastro Mühendisliği bölümlerinin açılmasıyla bölüm sayısı dörde çıkmıştır. **20.07.1982** tarihinde yürürlüğe giren **41** sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Selçuk Üniversitesi Fen Fakültesi bünyesindeki **Fizik, Kimya ve Jeoloji** Mühendisliği bölümlerinin, Konya Devlet Mühendislik-Mimarlık Akademisi bünyesindeki bölümlerle birleştirilmesi sonucunda Mühendislik-Mimarlık Fakültesi'ne dönüştürülerek Selçuk Üniversitesi'ne bağlanmıştır. 1984 yılında ise **Fizik ve Kimya Mühendisliği** bölümleri, Fen-Edebiyat Fakültesi'ne bağlanarak Fizik ve Kimya bölümü adı altında eğitim ve öğretim faaliyetlerine devam etmiştir. Ayrıca 1986-87 eğitim-öğretim yılında Mühendislik-Mimarlık Fakültesi bünyesinde açılan İşletme bölümü bir sonraki yıl İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde hizmet vermeye başlamıştır.

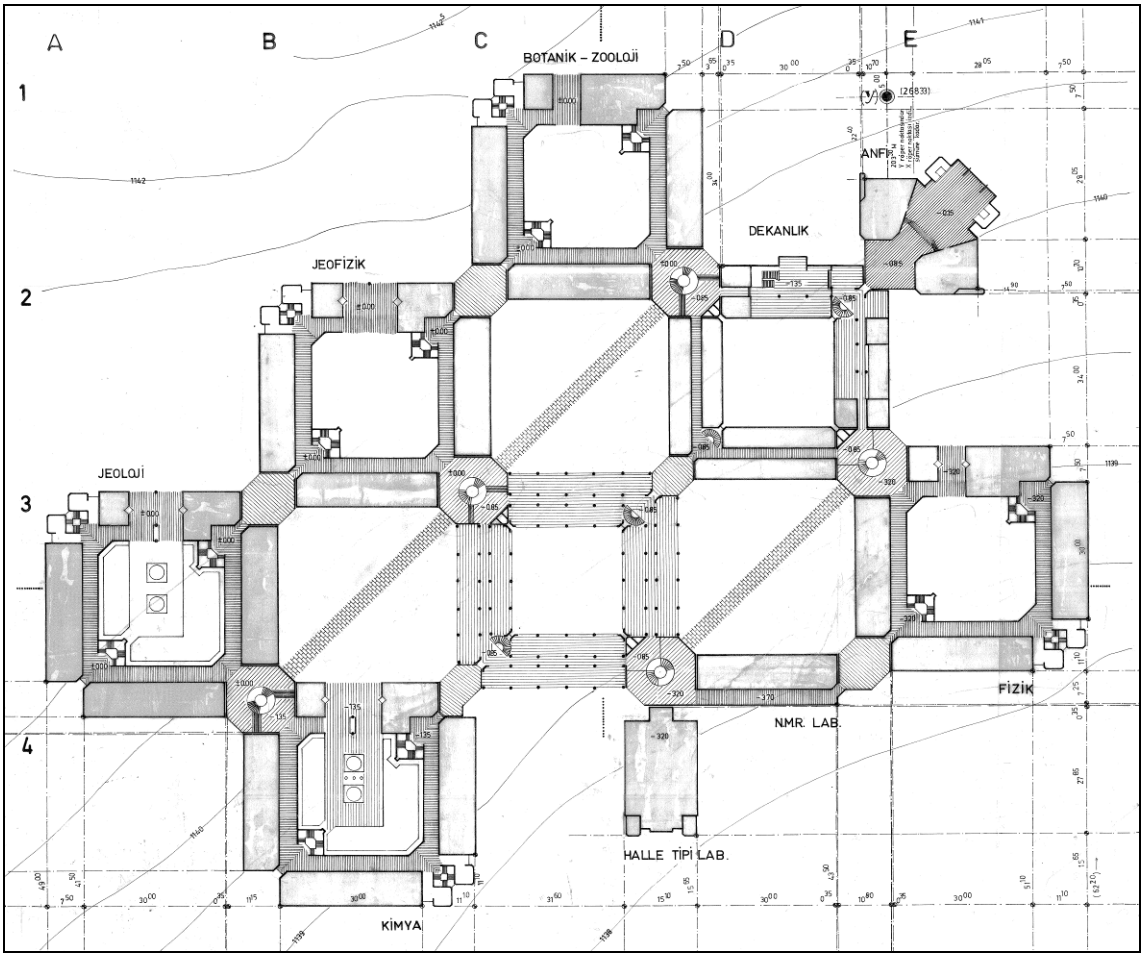
Mühendislik-Mimarlık Fakültesi'ne; **1987** yılında Elektrik-Elektronik Mühendisliği, **1992** yılında Çevre Mühendisliği, Endüstri Mühendisliği ve Maden Mühendisliği, **1994** yılında Şehir Bölge Planlama, **1995** yılında Bilgisayar Mühendisliği, **1999** yılında Kimya Mühendisliği ve **2009** yılında da Metalürji ve Malzeme Mühendisliği bölümleri katılmıştır.

Fakültede halen 13 bölüm eğitim ve öğretim faaliyetlerini sürdürmektedir. Ayrıca akademik çalışmaların yanı sıra Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Döner Sermaye İşletmesi aracılığı ile mimarlık uygulamaları, mühendislik çalışmaları ve danışmanlık hizmetleri de sunulmaktadır.

Akademi döneminde ilk olarak Anıt civarında bulunan ve o zamanlar Çocuk Esirgeme Kurumu'na ait olan binada Mimarlık bölümü uzun yıllar faaliyet göstermiştir. İnşaat, Makine ve Harita-Kadastro bölümleri ise başlangıçta Türk Anadolu Vakfı'na ait Eski Garaj civarı Cıvıloğlu Mahallesi Mengüç Sokak'ta bulunan binada hizmet vermeye

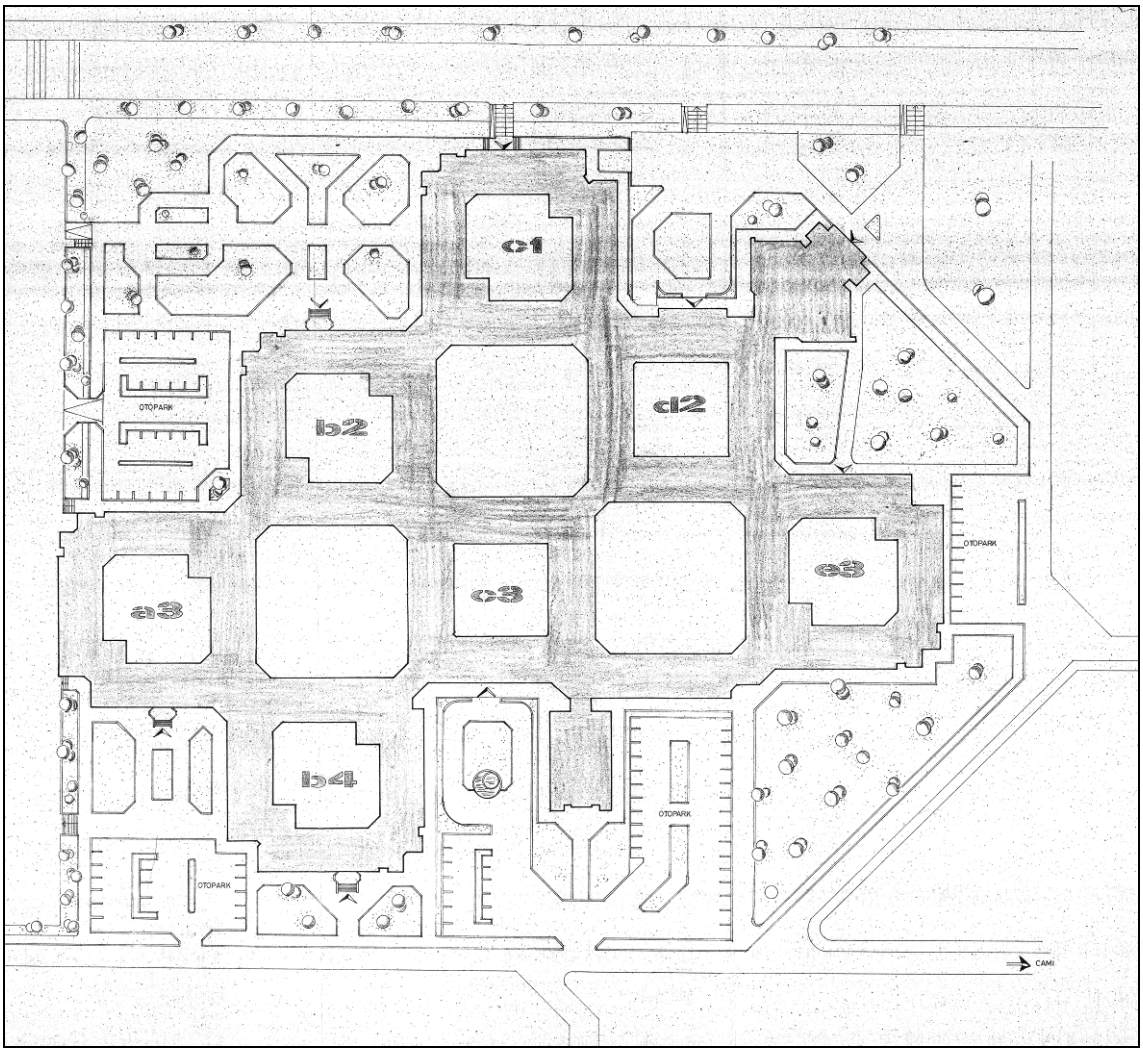
başlamıştır. Fakültenin bazı bölümleri bir süre Zindankale Binası olarak bilinen Milli Eğitim Bakanlığı'na ait bugün Mareşal Mustafa Kemal İlköğretim Okulu olarak faaliyet gösteren binada eğitim öğretime devam etmişlerdir. Bu bina da boşaltıldıktan sonra fakültenin tüm bölümleri 1996 yılından itibaren Alaeddin Keykubat Kampüsü'ne taşınmaya başlamıştır.

1981 yılında Fen ve Edebiyat Fakülteleri 2 ayrı fakülte olmasından dolayı aynı yıl Hasan Öncüoğlu firmasına Fen ve Edebiyat Fakülteleri 2 ayrı proje olarak yaptırılmıştır (Şekil 6.36.). 1982 yılında ise bu iki fakülte birleştirilerek tek fakülte haline gelmiş ve 1983 yılında bu projeler üzerinden ihalesi yapılmıştır. Aynı yıl Edebiyat bölümüne ait A, B, E blokları ile Fen bölümüne ait E3, D2, E1, C1 ve B2 bloklarının temeli atılmıştır. 1987 yılında Edebiyat bölümüne ait 18.000 m²'lik A, B, E blokları hizmete alınmış ve Fen-Edebiyat Fakültesi ile İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi bu bloklara yerleşmiştir.

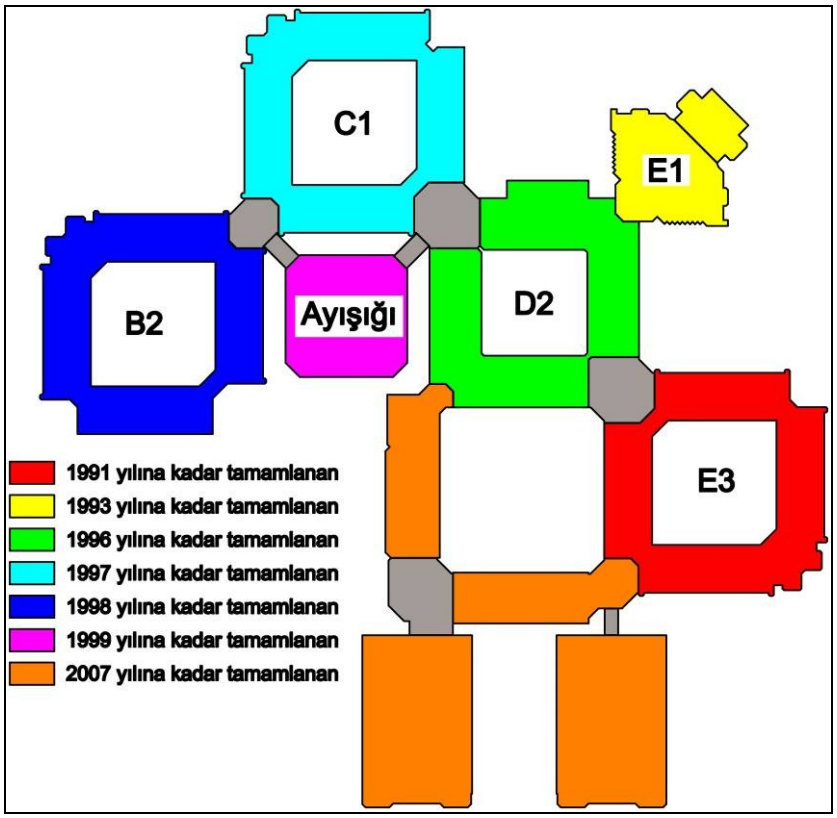
Şekil 6.36. Müh.-Mim. Fakültesi (Fen Fakültesi) yerleşim planı, 1981 (Arşiv, 2011)

Fen Fakültesi olarak projelendirilen bu bina, Fen Fakültesi'nin Edebiyat Fakültesi ile birleşmesi ve Fen Fakültesi'nin Edebiyat bölümüne ait bloklarda eğitim-öğretim vermesi sonucu Mühendislik-Mimarlık Fakültesi'ne tahsis edilmiştir. 1983 yılında temeli atılan Fen bölümüne ait E3, D2, E1, C1 ve B2 bloklarından E3 bloğu 1991 yılında bitirilebilmiştir. 1991 yılından itibaren Mühendislik-Mimarlık Fakültesi'nin Makine, Jeoloji ve Fotogrametri bölümleri Fen Fakültesi'nin E3 bloğunda eğitim-öğretime başlamıştır. 1992 yılında D2 bloğun bodrum katı tamamlanmıştır. 1992 yılından itibaren Çevre ve Maden Mühendisliği bölümleri Fen Fakültesi'nde eğitim-öğretime başlamıştır. 1993 yılında E1 anfi bloğu bitirilerek hizmete sunulmuştur. Yine aynı yıl D2, C1 ve B2 bloklarda proje tadilatına gidilmiş ve bu blok inşaatlarının ihalesi yeniden yapılmıştır (Şekil 6.37.).

Şekil 6.37. Müh.-Mim. Fakültesi (Fen Fakültesi) vaziyet planı, 1993 (Arşiv, 2011)

Mühendislik-Mimarlık Fakültesi hizmetine sunulan Fen bloklarından D-2 bloğu 1996, C-1 bloğu 1997, B-2 bloğu 1998 yılında tamamlanmıştır. Ayrıca D-2, C-1 ve B-2 blokları arasında yer alan Ayışığı kafeteryası 1999 yılında hizmete açılmıştır. Son olarak bünyesinde derslik, laboratuvar ve öğretim üyesi odalarını bulunduran 8.700 metrekarelik projeye aykırı blokların yapımına 2005 yılında başlanılmış ve 2007 yılında yapımı tamamlanmıştır.

Şekil 6.38. Müh.-Mim. Fakültesi'nin (Fen Fakültesi) yapım süreci

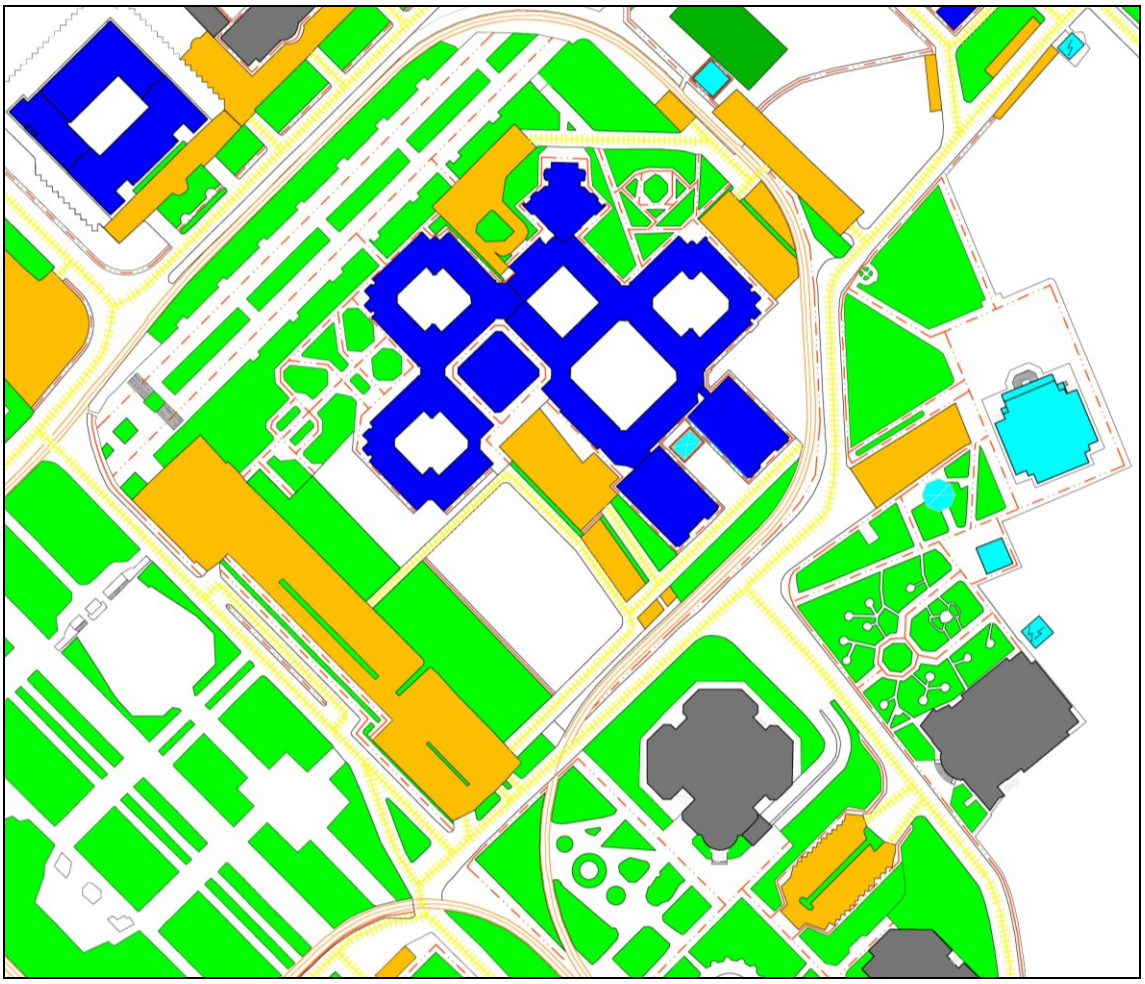
6.3.2. S.Ü. Mühendislik-Mimarlık Fakültesi'nin konumlandırılması

Mühendislik-Mimarlık Fakültesi idari bölgenin yakınında, ana yaklaşım aksının sağında yer almaktadır. Kampüs merkezinden uzanan ve bu bölgenin ulaşımını sağlayan çift yönlü ana yolun bitişiğinde ve ona paralel olarak konumlandırılmıştır. Fakültenin kuzeyinde halı saha ve Veteriner Fakültesi, güneyinde tören alanı, batısında YADAM, Teknokent ve Teknik Eğitim Fakültesi, doğusunda ise Cami, Kafeterya ve Bilgisayar Merkezi bulunmaktadır. Binaya araçla ulaşım ana yaklaşım aksından ve kafeterya ile cami arasında uzanan yoldan sağlanmaktadır. E-3 blok, D-2 blok ve Ayışığı kafeteryasının önünde otopark alanları ayrılmış olup ayrıca tören alanı ile fakülte

arasında kalan bölgede otobüs ve dolmuş durakları için ayrılmış alan da otopark olarak kullanılmaktadır. Fakültenin yakın çevresinde toplam 13.000 m² otopark alanı bulunmaktadır. Ayışığı kafeterya girişi, B-2 blok girişi, E-3 blok girişi; Dekanlık girişi ve Akademik personel girişi olmak üzere 5 ayrı yerden fakülte girişi bulunmaktadır. Binanın arkasında tören alanı ile lojmanlar arasında bir yaya aksı uzanmaktadır. Fakat tramvayın kampüs içerisinde dolaştırılması bu yaya aksını kesmiştir. Bina ile Veteriner Fakültesi arasına (Müh.-Mim. Fakültesine daha yakın) tramvay durağı yapılmıştır. Toplam 35.000 m² kapalı alana sahip Mühendislik-Mimarlık Fakültesi'nde yaklaşık 6750 öğrenci eğitim-öğretim görmekte olup 285 akademik ve 25 idari personel görev yapmaktadır. Fakülte içerisinde 6.450 m² sınıf alanı, 5.400 m² laboratuvar alanı, 5.600 m² akademik personel büro alanı ve 525 m² idari personel büro alanı bulunmaktadır.

Şekil 6.39. Müh.-Mim. Fakültesi hava fotoğrafı (Anonim, 2012e)

Şekil .6.40. Müh.-Mim. Fakültesi vaziyet planı, 2011

6.3.3. S.Ü. Mühendislik-Mimarlık Fakültesi'nde fiziksel değişim

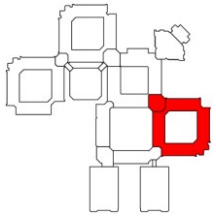
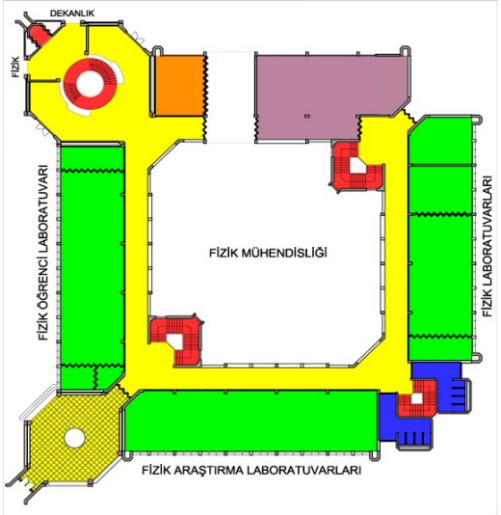
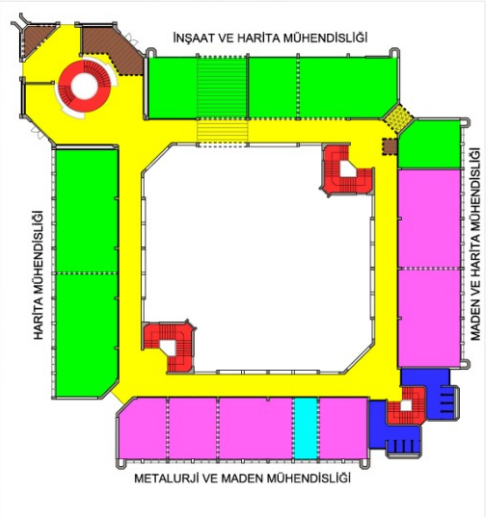
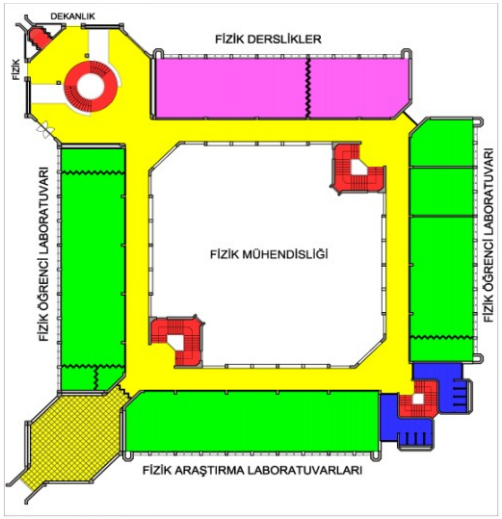
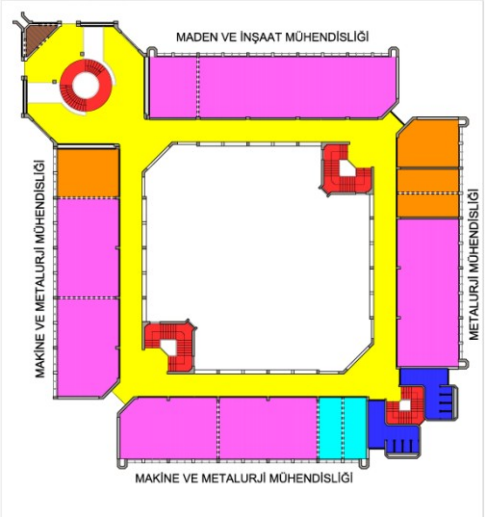
Değişen ihtiyaçlara uyum gösterebilmek amacıyla, Mühendislik-Mimarlık Fakültesi'nin son 30 yıl içinde olan değişimlerin saptanabilmesi için Mühendislik-Mimarlık Fakültesi üzerinde bir gözlem ve tespit çalışması yapılmıştır.

1981 yılında Hasan ÖNCÜOĞLU tarafından çizilen ilk planlar ile 1993 yılında Yavuzlar Mühendislik tarafından revize edilen planların 2011 yılına kadar oluşan değişimlerinin bina fiziksel yapısına etkisinin saptanabilmesi için fakültenin tüm katları düzeyinde araştırmaya gidilmiştir. Bu değişimler, tüm katlar düzeyinde saptanarak değişik çizim teknikleri ve tonlamalarla 1981, 1993 ve 2011 olmak üzere 3 ayrı plan üzerinden gösterilmiştir. Böylece 1981'de mevcut olup bugün hiç değişmeyen, yine o yıllarda mevcut olup günümüzde kaldırılan veya önceden olmayıp günümüzde yapılan mekanlar, duvarlar vb. ve fakülte içerisinde yer alan işlev değişimleri 3 ayrı plan üzerinde çizilerek bina fiziksel yapısındaki değişimler belirtilmiştir.

- **E3 BLOK**

E3 blok, fakültenin ilk tamamlanan bloğudur (1991). Tasarlandığında Fizik Mühendisliği bölümüne ait mekanlar bulunmaktadır. Günümüzde ise İnşaat, Harita, Maden, Makine ve Metalurji Mühendisliği bölümlerine ait mekanlar yer almaktadır (Çizelge 6.2 ve 6.3). 1991 yılında tamamlandığı için revizyona uğramamıştır. 1981 yılındaki projede bloğun bütün katların doğu, batı ve güney yönlere bakan mekanları laboratuvar; kuzey yöne bakan mekanları ise derslik olarak tasarlanmıştır. Sadece zemin kat giriş bölümünün (kuzey cephe) doğusunda yer alan mekan kantin, batısında yer alan mekan ise kitap satış olarak düzenlenmiştir.

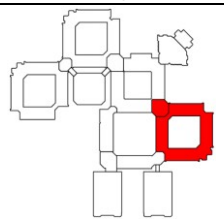
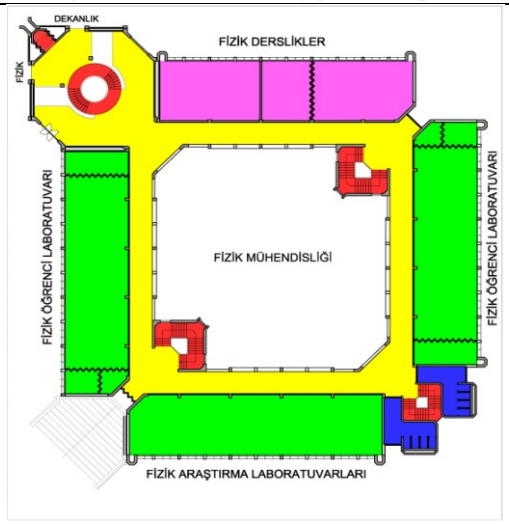
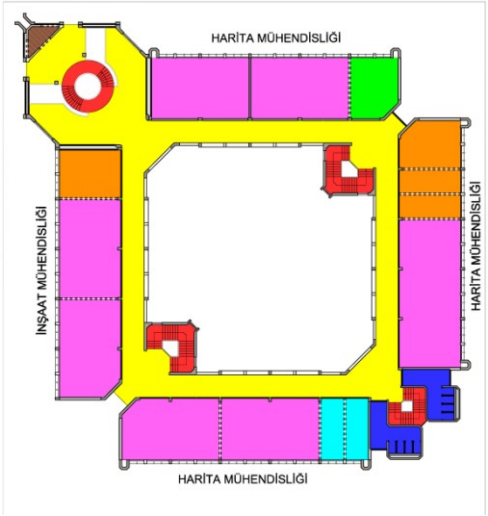
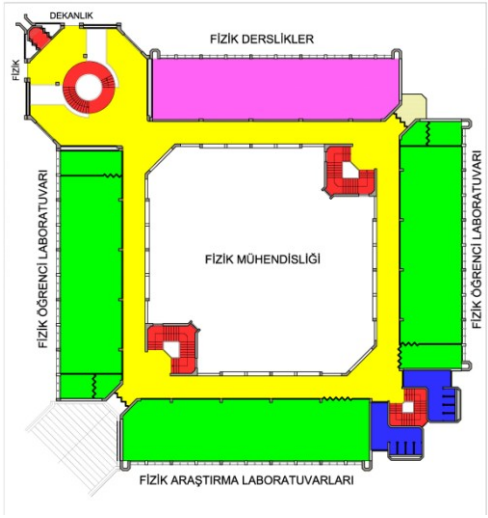
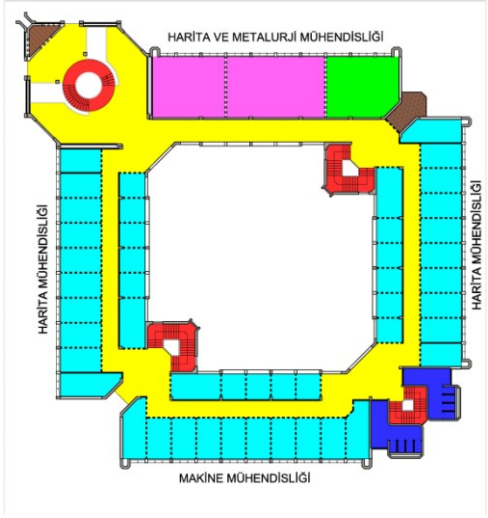
Günümüzde düşey sirkülasyon (asansör hariç) ve bloğun güneydoğu ucunda yer alan ıslak hacimler korunmuş diğer mekanlar ise büyük bir değişime uğramıştır. 2011 yılı halihazırında; laboratuvar mekanları ağırlıklı olarak zemin katta, derslik mekanları ise bütün katlarda bulunmaktadır. Son katta ise doğu, batı ve güney yönlere bakan mekanlar akademik personel odaları olarak düzenlenmiştir. D3 blokla bağlantıyı sağlayan geçiş bloğu, D3 blok yapılmadığından ve 2007 yılında tamamlanan bloklar ilk tasarlananlara aykırı yapıldığından bu geçiş holü yapılmayan mekan olarak gösterilmiştir. Geçiş bloğu üzerindeki asansör yapılmamış olup depo olarak kullanılmaktadır. İlk tasarımında kuzey yönden verilen fakülte girişi şu anda İnşaat Deprem Laboratuvar mekanı olarak kullanılmakta olup, giriş bloğun kuzeydoğu köşesine kaydırılmıştır. Zemin katta D2 bloğu ile bağlantıyı sağlayan geçiş bloğu üzerine içte mekan ilavesi yapılarak kitap-kırtasiye mekanı düzenlenmiştir. Son katta balkon olan mekan kapatılarak depo olarak kullanılmaktadır. Ayrıca 1981 yılındaki projede düzenlenen kantin ve kitap satış mekanları günümüzde fonksiyon olarak başka mekanlara dönüşmüştür.

Vaziyet	1981 yılında tasarlanmış -uygulanmış planlar	1993 yılında tasarlanmış -uygulanmış planlar	2011 yılı halihazır planlar
		Bu blok 1991 yılında tamamlandığından 1993 yılı revize projesi bulunmamaktadır.	
	Zemin Kat Planı	Zemin Kat Planı	Zemin Kat Planı
		Bu blok 1991 yılında tamamlandığından 1993 yılı revize projesi bulunmamaktadır.	
	Birinci Kat Planı	Birinci Kat Planı	Birinci Kat Planı

Lejant

Çizelge 6.2. E3 Blok-zemin ve birinci kat planları

Vaziyet	1981 yılında tasarlanmış -uygulanmış planlar	1993 yılında tasarlanmış -uygulanmış planlar	2011 yılı halihazır planlar
		Bu blok 1991 yılında tamamlandığından 1993 yılı revize projesi bulunmamaktadır	
	İkinci Kat Planı	İkinci Kat Planı	İkinci Kat Planı
		Bu blok 1991 yılında tamamlandığından 1993 yılı revize projesi bulunmamaktadır	
	Üçüncü Kat Planı	Üçüncü Kat Planı	Üçüncü Kat Planı

Lejant

- YAPILMAYAN MEKANLAR
- İÇTE MEKAN İLAVESİ
- DIŞTA MEKAN İLAVESİ
- İLK PROJESİNE GÖRE YENİ YAPILAN BÖLÜCÜ DUVARLAR
- İLK VE SON PROJESİNDE OLUP KALDIRILAN BÖL. DUVARLAR
- DEĞİŞMEYEN BÖLÜCÜ DUVARLAR
- SON PROJESİNE GÖRE YENİ YAPILAN BÖLÜCÜ DUVARLAR
- SON PROJESİNDE OLUP KALDIRILAN BÖL. DUVARLAR
- DERSLİK
- LABORATUVAR
- AKADEMİK PERSONEL
- İDARİ BİRİMLER (Dekanlık, Böl. Bşk., Öğr. İşleri vb.)
- ISLAK HACİM
- MÜZE
- DÜŞEY SİRKÜLASYON
- YATAY SİRKÜLASYON
- DESTEK BİRİMLER (Arşiv, Depo, Çay O.,Had., Dan. vb.)
- KANTİN-KAFETERYA-DİNLENME
- KÜTÜPHANE-KİTAPLIK
- TOPLANTI-SEMİNER SALONU
- BALKON

Çizelge 6.3. E3 Blok-ikinci ve üçüncü kat planları

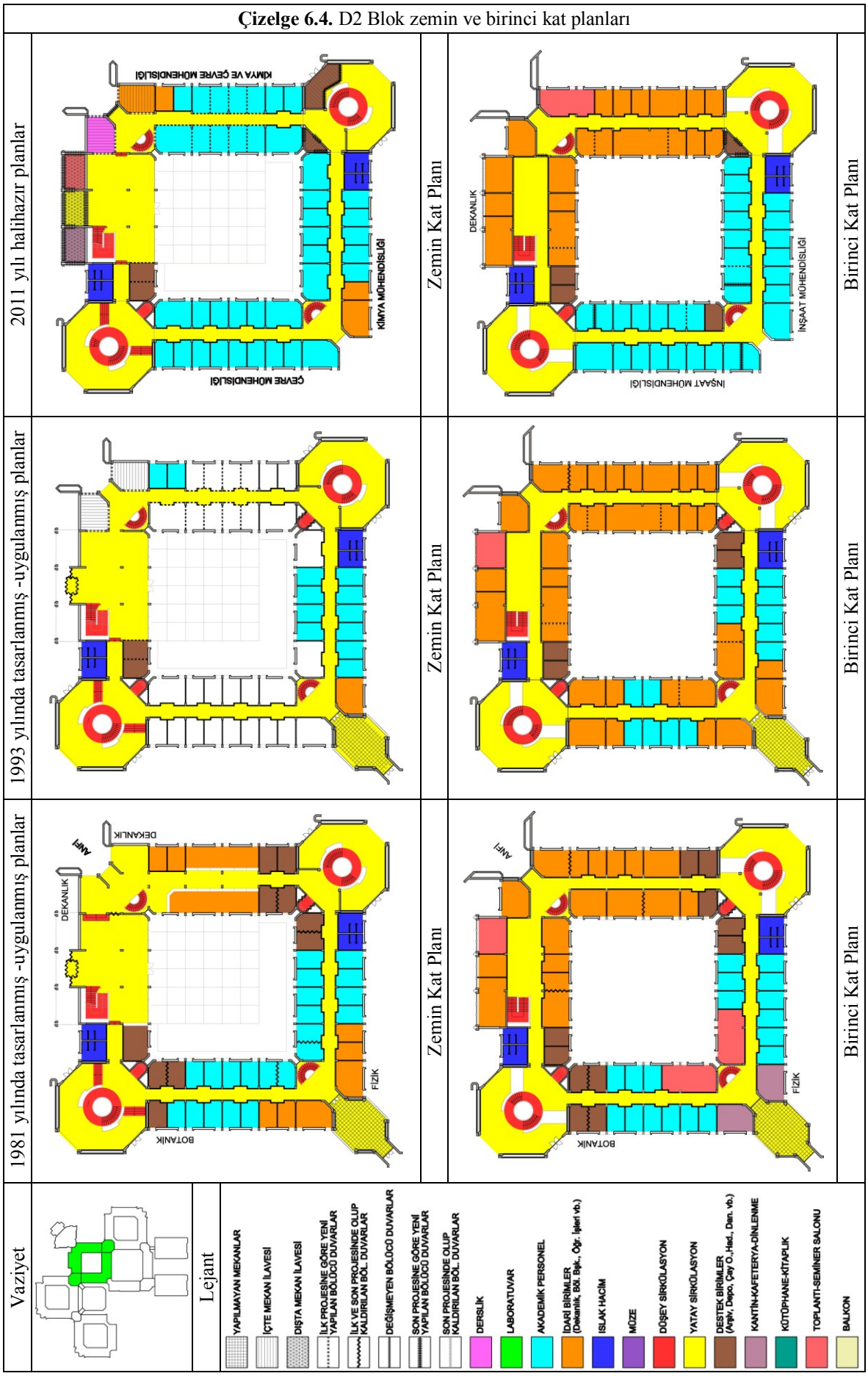
- **D2 BLOK**

D2 bloğu 1996 yılında tamamlanmış olup 1993 yılında revize edilmiştir. Diğer yapılan bloklara göre tasarımı farklıdır. İlk tasarımında Fizik, Botanik ve Zooloji bölümlerine ait asistan, öğretim üyesi ofisi, seminer ve toplantı salonu, bölüm başkanı odası gibi mekanlar ile kütüphane, kitaplık, öğrenci işleri ve dekanlığa ait mekanlar bulunmaktadır. Orta avlunun güneybatı ve kuzeydoğu ucunda merdiven, güneydoğu ve kuzeybatı ucunda ise asansör düzenlenmiştir (Çizelge 6.4 ve 6.5.).

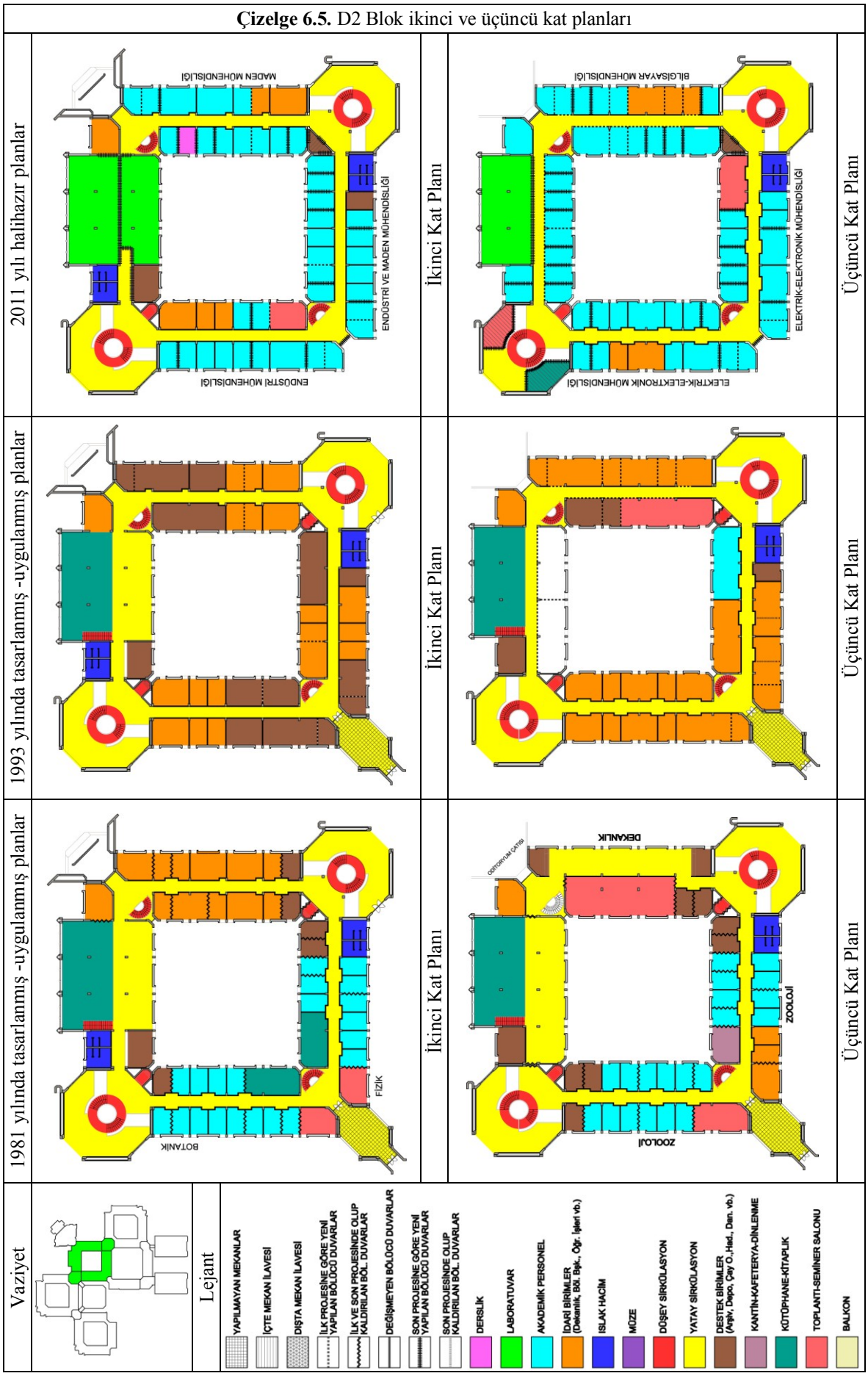
1993 yılı revize planlarında; 1981 yılı planlarından farklı olarak Mühendislik-Mimarlık Fakültesi bölümlerine ait bölüm başkanı, sekreter, asistan mekanları düzenlenmiştir. Dekanlığa ait mekanlar hariç diğer mekanların yerleri değiştirilmiştir.

Günümüzde bloğun C1, E3 ve E1 anfi bloğu ile bağlantısı vardır. C3 blok yapılmadığından ve 2007 yılında tamamlanan bloklar projeye aykırı olduğundan C3 blok ile bağlantıyı sağlayan geçiş holü, yapılmayan mekan olarak gösterilmiştir. 2011 yılı halihazırında zemin kat Dekanlık giriş bölümüne dışta ve içte mekan ilaveleri yapılmıştır. Avlunun kuzeybatı ucunda tasarlanan asansör hariç diğer düşey sirkülasyon elemanları ve bloğun güney ve kuzey yönünde bulunan ıslak hacim mekanları günümüzde aynen korunmuştur. Dekanlık mekanları aynı katta bulunmakta fakat mekan büyüklükleri ve sayıları değişmiştir. Çevre, Kimya, İnşaat, Elektrik-Elektronik, Endüstri, Maden ve Bilgisayar Mühendisliği'ne ait mekanlarda bulunmaktadır.

Çizelge 6.4. D2 Blok zemin ve birinci kat planları

Çizelge 6.5. D2 Blok ikinci ve üçüncü kat planları

- **C1 BLOK**

C1 bloğu 1997 yılında tamamlanmış olup 1993 yılında revize edilmiştir. İlk tasarımında Botanik-Zooloji bölümlerine ait mekanlar bulunmaktadır (Çizelge 6.6. ve 6.7.). Diğer bloklar gibi bütün katların doğu, batı ve güney yönlere bakan mekanları laboratuvar, kuzey yöne bakan mekanları derslik olarak tasarlanmıştır. Sadece zemin kat giriş (kuzey) bölümünün batısında yer alan mekan kantin, doğusunda yer alan mekan kitap satış olarak düzenlenmiştir. B2 ve D2 blokları yapıldığından bu bloklarla bağlantıyı sağlayan geçiş holleri de yapılmıştır. Bu blokta yapılmayan mekan bulunmamaktadır.

1993 yılı revize planlarında ikinci ve üçüncü katta; ilk tasarlanan planlara benzer bir durum olarak doğu, batı ve güney yönlere bakan mekanlar laboratuvar, kuzey yöne bakan mekanlar derslik olarak çizilmiştir. Zemin katta kantin olan mekan yerine okuma salonu ve kitap satış, kitap satış olan mekanın yerine ise danışma mekanı çizilmiştir. Bu blokta Kimya, Fizik ve Biyoloji bölümlerinin eğitim-öğretim vermesi planlanmıştır.

2011 yılı halihazırında; 1981 ve 1993 yılı planlarında düzenlenen ıslak hacim ve düşey sirkülasyon mekanları aynen korunmuştur. Günümüzde bloğun C1 ve D2 blokla bağlantısı vardır. C1 blokla bağlantıyı sağlayan geçiş holü, birinci ve ikinci katlarda kapatılarak derslik mekanlarına dönüştürülmüştür. Zemin katın kuzey (giriş) tarafına içte mekan ilaveleri yapılmıştır. Danışma, kitap satış ve danışma mekanı kaldırılmıştır. Bu blokta Jeoloji, Kimya, Çevre ve Endüstri Mühendisliği bölümlerine ait mekanlar bulunmaktadır.

Çizelge 6.6. C1 Blok zemin ve birinci kat planları

Çizelge 6.7. C1 Blok ikinci ve üçüncü kat planları

- **B2 BLOK**

B2 bloğu 1998 yılında tamamlanmış olup 1993 yılında revize edilmiştir. İlk tasarlandığında Jeofizik Mühendisliği bölümüne ait mekanlar bulunmaktadır (Çizelge 6.8. ve 6.9.). E3 blok gibi bütün katların doğu, batı ve güney yönlere bakan mekanları laboratuvar, kuzey yöne bakan mekanları derslik olarak tasarlanmıştır. Sadece zemin kat giriş (kuzey) bölümünün her iki yanına müze mekanları yerleştirilmiştir. A3 ve C3 blokları yapılmadığından bu bloklarla bağlantıyı sağlayan geçiş blokları yapılmayan mekanlar olarak gösterilmiştir.

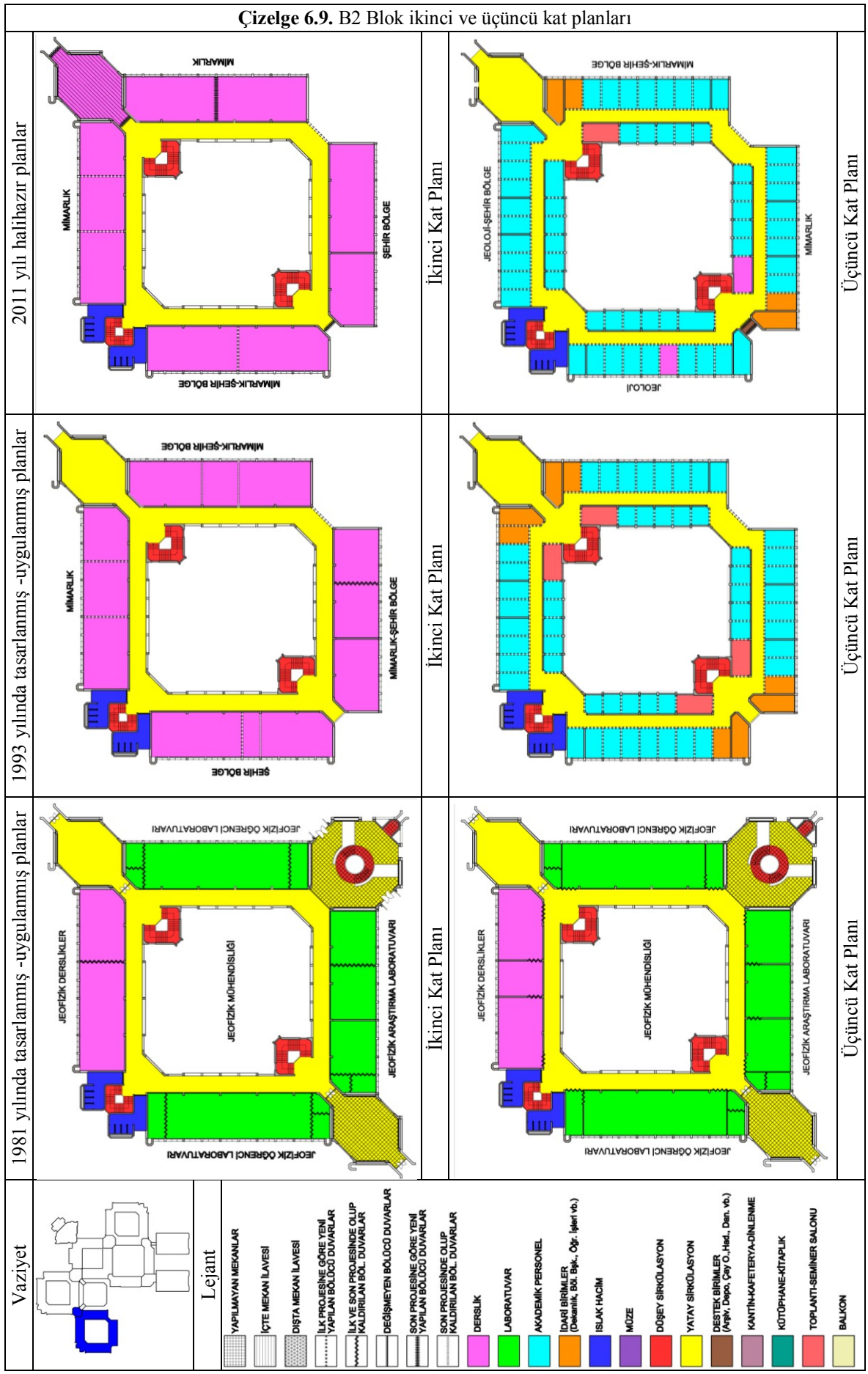
1993 yılı revize planlarında ağırlıklı olarak derslik mekanları, üçüncü kat planında ise akademik personel odaları düzenlenmiştir. Laboratuvar mekanları sadece zemin katta yer almaktadır. Zemin katın kuzey (giriş) tarafına içte mekan ilaveleri yapılmıştır. 1981 yılında düzenlenen müze mekanları 1993 yılı revize planında düzenlenmemiştir.

2011 yılı halihazırında; 1981 ve 1993 yılı planlarında düzenlenen ıslak hacim ve düşey sirkülasyon mekanları aynen korunmuştur. Günümüzde bloğun sadece C1 blokla bağlantısı vardır. C1 blokla bağlantıyı sağlayan geçiş holü ise birinci ve ikinci katlarda kapatılarak derslik mekanlarına dönüştürülerek içte mekan ilaveleri yapılmıştır. Bu blokta Elektrik-Elektronik, Jeoloji, Bilgisayar Mühendisliği, Şehir Bölge Planlama ve Mimarlık bölümlerine ait mekanlar bulunmaktadır.

Çizelge 6.8. B2 Blok zemin ve birinci kat planları

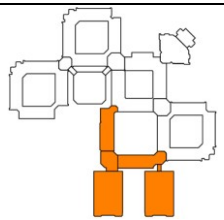
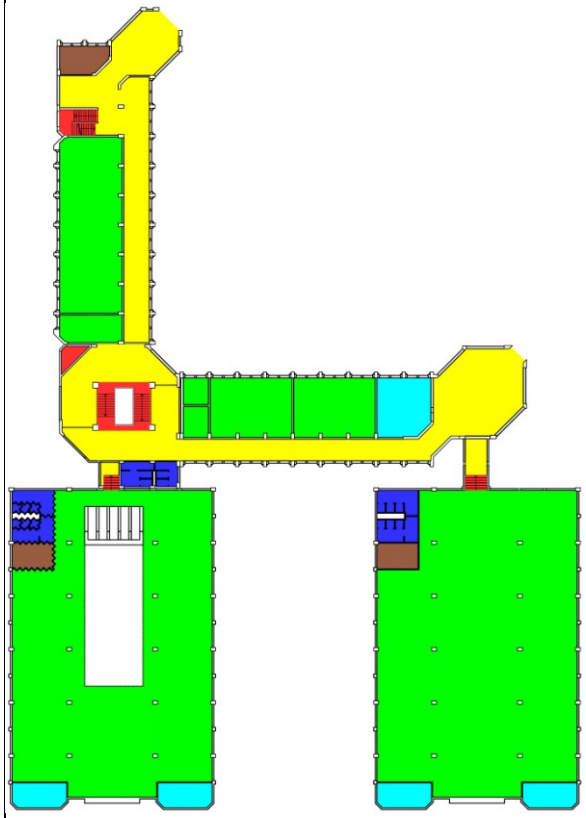
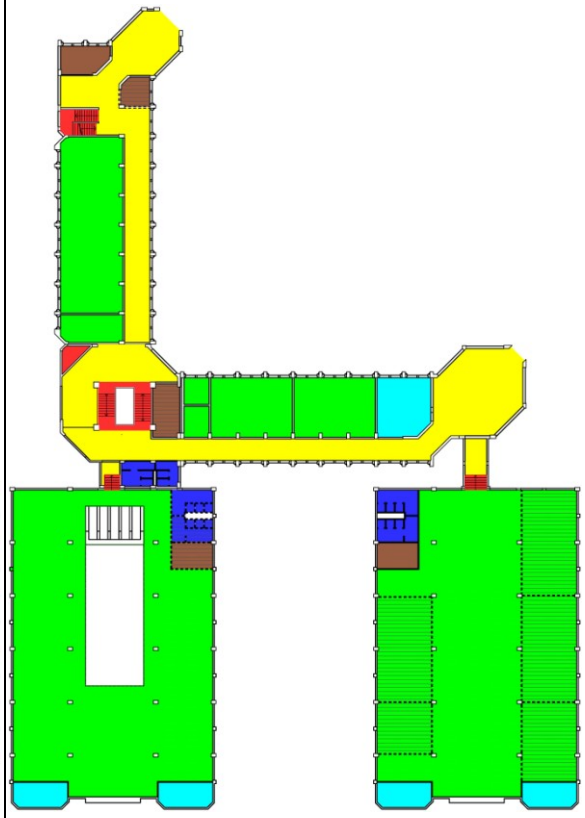
Çizelge 6.9. B2 Blok ikinci ve üçüncü kat planları

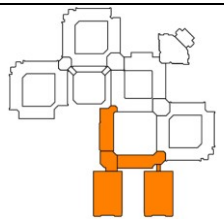
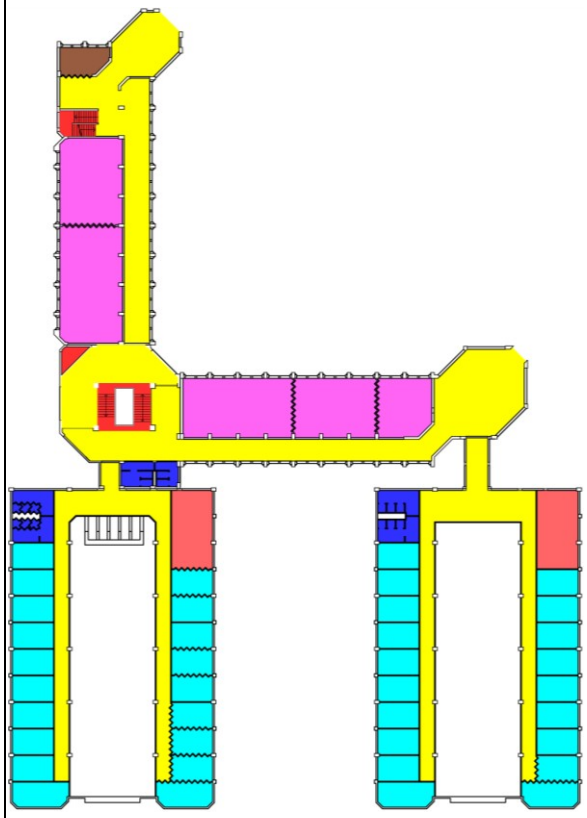
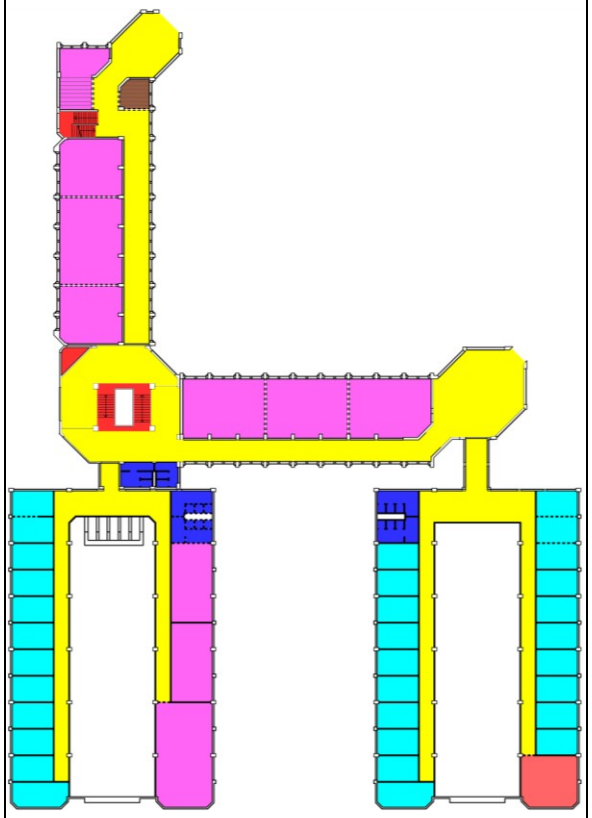

- **1981 Yılı Projesine Aykırı Yapılan Bloklar**

1981 yılı projesinde olmayan, 2005 yılında yapımına başlanan ve 2007 yılında tamamlanan bloktur. İnşaat ve Makine Mühendisliği bölümlerine ait mekanlar bulunmaktadır. 2007 yılında tamamlanmasına rağmen fiziksel olarak değişime uğramıştır. İçte mekan ilaveleri, mekanların işlev değişimi, bölücü eleman eklenmesi-çıkarılması gibi değişimler görülebilmektedir. Kendi içinde de 3 bloğa ayrılmaktadır. Simetrik iki blok iki katlı olup zemin katları laboratuvar, birinci katları akademik personel odaları olarak tasarlanmıştır. Diğer blok ise dört katlı olup D2 ve E3 blokla bağlantılıdır. Bu bloğun zemin katında laboratuvar, birinci ve ikinci katında derslik ve üçüncü katında ise akademik personel odaları bulunmaktadır (Çizelge 6.10., 6.11. ve 6.12.).

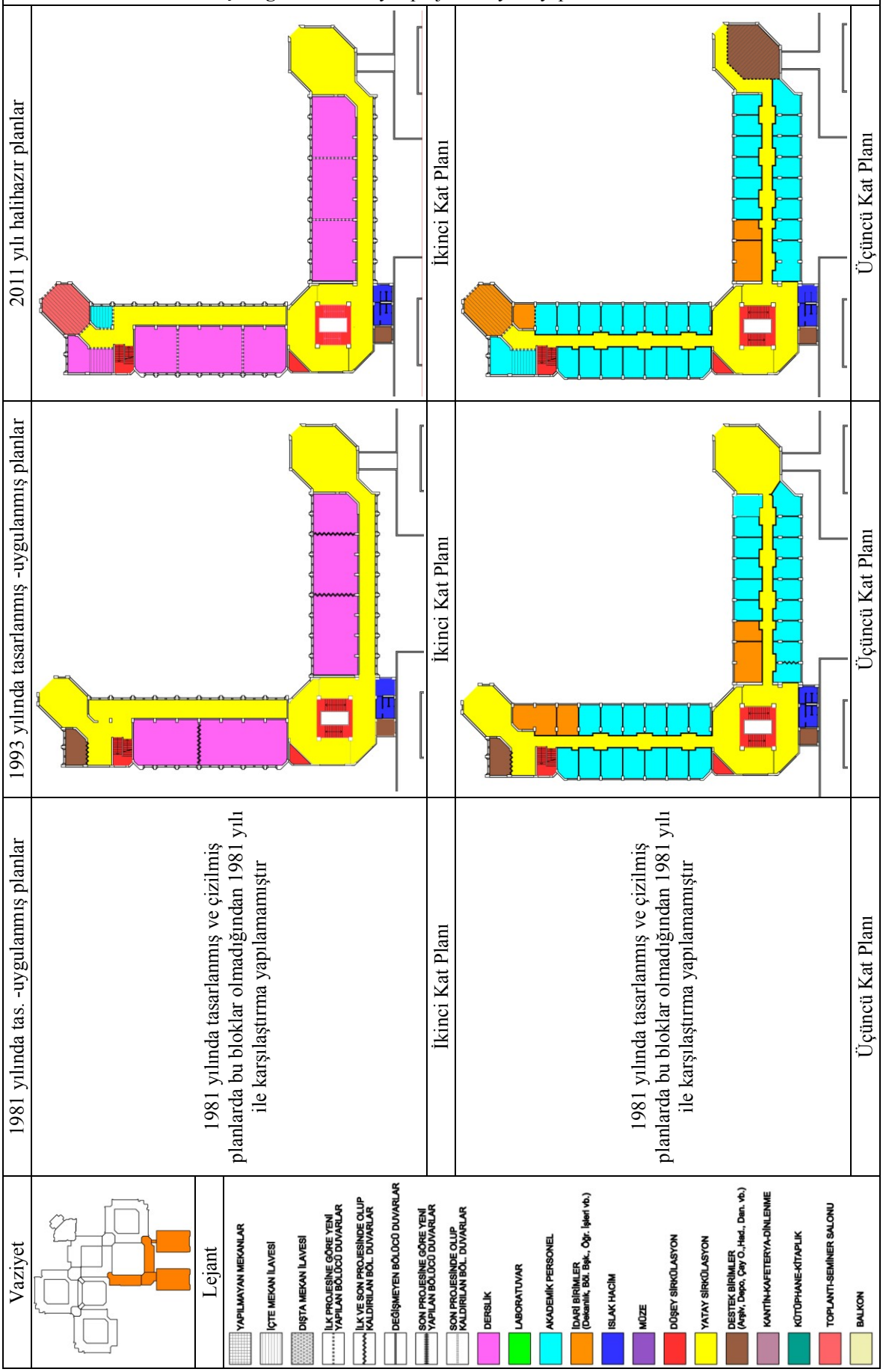
Simetrik iki bloğun zemin ve birinci katında dış cepheye bakan lavabo-wc mekanı iç avluya bakacak şekilde diğer cepheye kaydırılmıştır. Sağdaki bloğun zemin katında laboratuvar olarak kullanılan mekana bölücü elemanlar eklenmesi sonucu mekan sayısı artırılmıştır. Birinci katta soldaki bloğun iç avluya bakan bölümünde akademik personel odaları olarak tasarlanan mekanların işlevi değiştirilmiş ve derslik olarak düzenlenmiştir. D2 ve E3 blokla bağlantılı olan bloğun birinci ve ikinci katlarında derslik mekanları fonksiyon olarak korunmasına rağmen sayı ve büyüklük olarak değişime uğramıştır. Bu bloğun son katında ise içte mekan ilaveleri yapılmış, İnşaat Mühendisliği bölüm başkanlığı odası değiştirilmiş ve E3 blokla bağlantıyı sağlayan geçiş holüne arşiv mekanı yapılmıştır.

Vaziyet	1981 yılında tas.-uygulanmış planlar	2005 yılında tasarlanmış -uygulanmış planlar	2011 yılı halihazır planlar	
	1981 yılında tasarlanmış ve uygulanmış planlarda bu bloklar olmadığından 1981 yılı ile karşılaştırma yapılamamıştır.			
Lejant YAPILMAYAN MEKANLAR İÇTE MEKAN İLAVESİ DIŞTA MEKAN İLAVESİ İLK PROJESİNE GÖRE YENİ YAPILAN BÖLÜCÜ DUVARLAR İLK VE SON PROJESİNDE OLUP KALDIRILAN BÖL. DUVARLAR DEĞİŞMEYEN BÖLÜCÜ DUVARLAR SON PROJESİNE GÖRE YENİ YAPILAN BÖLÜCÜ DUVARLAR SON PROJESİNDE OLUP KALDIRILAN BÖL. DUVARLAR DERSLİK LABORATUVAR AKADEMİK PERSONEL İDARİ BİRİMLER (Dekanlık, Böl. Bşk., Öğr. İşleri vb.) ISLAK HACİM MÜZE DÜŞEY SİRKÜLASYON YATAY SİRKÜLASYON DESTEK BİRİMLER (Arşiv, Depo, Çay O.,Had., Dan. vb.) KANTİN-KAFETERYA-DİNLENME KÜTÜPHANE-KİTAPLIK TOPLANTI-SEMİNER SALONU BALKON	Zemin Kat Planı	Zemin Kat Planı	Zemin Kat Planı	**Çizelge 6.10**. 1981 yılı projesine aykırı yapılan bloklar

Vaziyet	1981 yılında tas.-uygulanmış planlar	2005 yılında tasarlanmış -uygulanmış planlar	2011 yılı halihazır planlar
	1981 yılında tasarlanmış ve çizilmiş planlarda bu bloklar olmadığından 1981 yılı ile karşılaştırma yapılamamıştır.		
Lejant YAPILMAYAN MEKANLAR İÇTE MEKAN İLAVESİ DIŞTA MEKAN İLAVESİ İLK PROJESİNE GÖRE YENİ YAPILAN BÖLÜCÜ DUVARLAR İLK VE SON PROJESİNDE OLUP KALDIRILAN BÖL. DUVARLAR DEĞİŞMEYEN BÖLÜCÜ DUVARLAR SON PROJESİNE GÖRE YENİ YAPILAN BÖLÜCÜ DUVARLAR SON PROJESİNDE OLUP KALDIRILAN BÖL. DUVARLAR DERSLİK LABORATUVAR AKADEMİK PERSONEL İDARİ BİRİMLER (Dekanlık, Böl. Bşk., Öğr. İşleri vb.) ISLAK HACİM MÜZE DÜŞEY SİRKÜLASYON YATAY SİRKÜLASYON DESTEK BİRİMLER (Arşiv, Depo, Çay O.,Had., Dan. vb.) KANTİN-KAFETERYA-DİNLENME KÜTÜPHANE-KİTAPLIK TOPLANTI-SEMİNER SALONU BALKON			
	Birinci Kat Planı	Birinci Kat Planı	Birinci Kat Planı

Çizelge 6.11. 1981 yılı projesine aykırı yapılan bloklar

Çizelge 6.12. 1981 yılı projesine aykırı yapılan bloklar

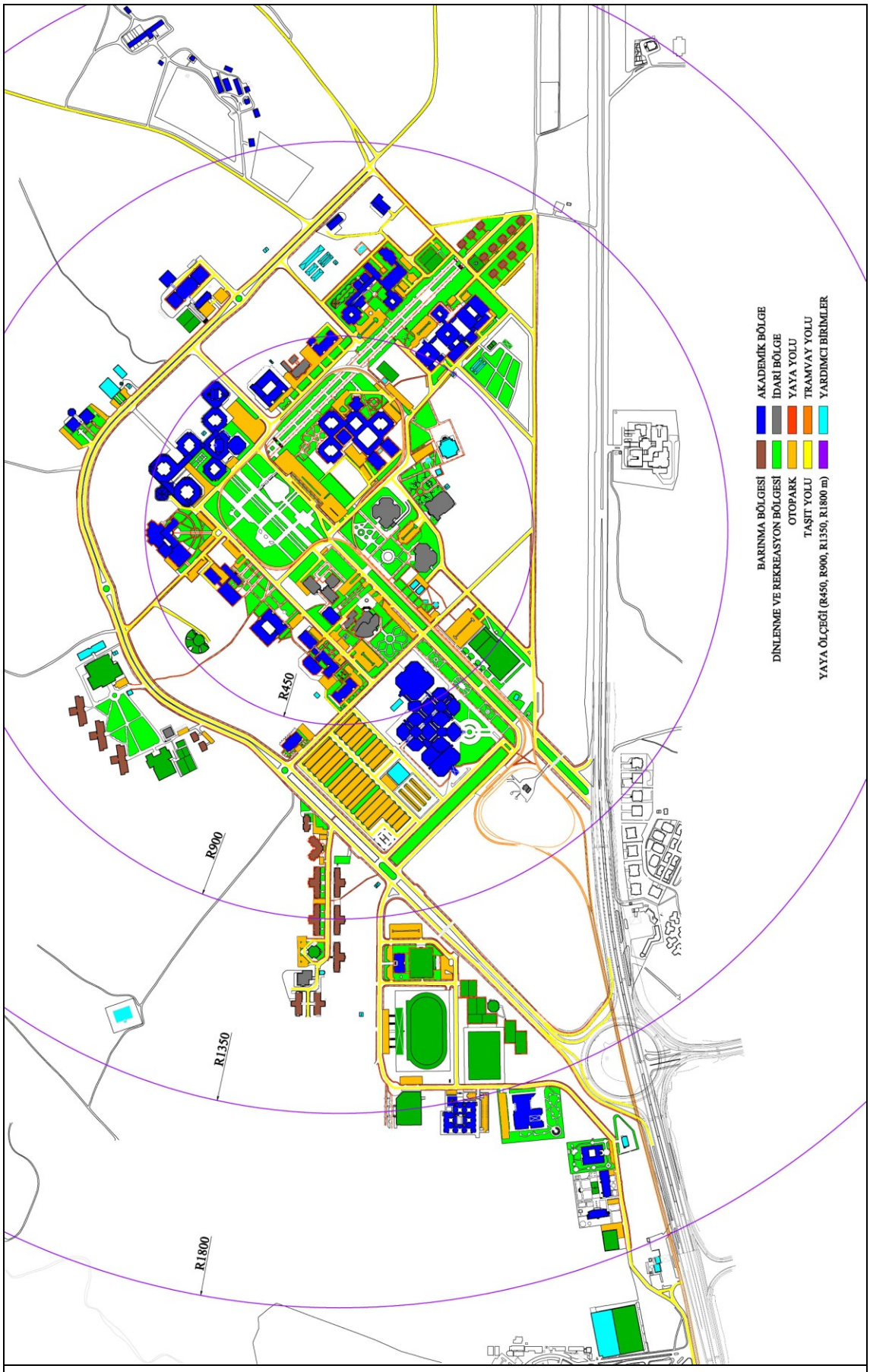
6.4. Bulgular ve Değerlendirme

6.4.1. Alaeddin Keykubat Kampüsü'nün fiziksel değişiminin değerlendirilmesi

Üniversitenin eğitim-öğretim, araştırma, uygulama gibi temel fonksiyonlarını yerine getirdiği *akademik alanı*; kampüs bünyesinde yer alan öğrenci ve öğretim elemanlarına ait yurt ve lojmanları barındıran *barınma bölgesini*; genellikle üniversitenin simgesi olan ve ana arterler üzerinde planlanan *idari alanı*; kampüs halkının çalışma saatleri dışında yararlanmalarını ve değişik ihtiyaçlarını karşılamalarını sağlayan *dinlenme ve rekreasyon bölgesini*; Isı merkezi, camii, banka, trafo, su deposu gibi birimleri içeren *yardımcı birimleri*; kampüste yaşayanların fonksiyonel alanlar içinde olduğu gibi farklı fonksiyonel alanlar arasında da gerçekleştirdikleri hareketliliğin *taşıt-tramvay ve yaya* olarak sağlanabilmesini ve *yaya ölçeği* konusunda bir değerlendirme ve karşılaştırma yapabilmek için 5, 10 ve 15 dakikalık yürüme mesafesi olarak Zengel'in (2002) belirlediği 450, 900 ve 1350 metre ölçütlerine göre analizler yapılmıştır.

Çizelge 6.2. Alaeddin Keykubat Kampüsü'ne ilişkin veriler

ALAEDDİN KEYKUBAT KAMPÜSÜ	
Toplam kampüs alanı	15.400.000 m²
Toplam kullanılan kampüs alanı	4.900.000 m²
Toplam kapalı alan	590.000 m²
Toplam öğrenci sayısı	50.000
Toplam rekreasyon alanı	225.000 m²
Toplam otopark alanı	120.000 m²
Toplam akademik personel sayısı	2.120
Toplam idari personel sayısı	780

Şekil 6.13. Vaziyet

Çizelge 6.3. Alaeddin Keykubat Kampüsü'nün Türkiye ve diğer ülkelerle karşılaştırılması

	İNGİLTERE	KUZEY AMERİKA	AVRUPA	TÜRKİYE	**S.Ü. ALAEDDİN KEYKUBAT KAMPÜSÜ**
Öğrenci başına düşen toplam kampüs alanı	256 m²	4196 m²	80 m²	-	**308 m²**
Öğrenci başına kullanılan kampüs alanı	83 m²	51 m²	23 m²	-	**98 m²**
Kişi başına otopark alanı	3.29 m²	9.22 m²	2.75 m²	-	**2.25 m²**
Öğrenci başına rekreasyon alanı	25.40 m²	19.80 m²	3.30 m²	1.39 m²	**4.50 m²**
Akademik personel başına kapalı alan	420 m²	121 m²	159 m²	-	**279 m²**
Öğrenci başına kapalı alan	42.90 m²	20.60 m²	17.10 m²	8.80 m²	**11.80 m²**
Kapalı alanların toplam kampüs içindeki payı	%49	%39	%67	-	**%4**
Rekreasyon alanının toplam kampüs alanı içindeki payı	%44	%32	%18	-	**%1.5**
Otopark alanının toplam kampüs içindeki payı	%7	%29	%15	-	**%1**

Alaeddin Keykubat Kampüsü Çizelge 6.3. de yer alan ölçütlere göre değerlendirilmiştir. Buna göre;

- Öğrenci başına düşen toplam kampüs alanının İngiltere ve Avrupa ortalamasının üzerinde olduğu fakat Kuzey Amerika ortalamasının altında kaldığı,
- Öğrenci başına kullanılan kampüs alanının diğer ülke ortalamalarının üzerinde olduğu,
- Kişi başına otopark alanının diğer ülke ortalamalarının altında kaldığı,
- Öğrenci başına rekreasyon alanının Avrupa ve Türkiye ortalamasının üzerinde olduğu fakat İngiltere ve Kuzey Amerika ortalamalarının altında kaldığı,
- Akademik personel başına kapalı alanın Kuzey Amerika ve Avrupa ortalamasının üzerinde olduğu ama İngiltere ortalamasının altında aldığı,
- Öğrenci başına kapalı alanın sadece Türkiye ortalamasının üzerinde olduğu diğer ülke ortalamalarının ise altında kaldığı,

Kapalı alanların, rekreasyon alanının ve otopark alanının toplam kampüs içindeki payının çok düşük olduğu sonuçlarına varılmıştır.

Alâeddin Keykubat Kampüsü'nde başlangıçta akademik ögelerin bir grup halinde toplandığı, buna bağlı olarak Kampüs girişine yakın olarak Tıp Fakültesi Eğitim ve Araştırma Hastanesinin konumlandırıldığı görülmektedir. Üniversitenin büyümesine bağlı olarak yeni fakülteler (Konservatuvar, Güzel Sanatlar Fakültesi), bu yapıyı bozmuştur (Şekil 6.15a.).

Alâeddin Keykubat Kampüsü'nde birkaç fakülte dışında tüm fakülteler kendi binalarında hizmet vermektedir. Fen, Edebiyat ve İktisadi-İdari Bilimler Fakültesi aynı binayı kullanmakta, Fen Fakültesi için ayrılmış binada ise Mühendislik-Mimarlık Fakültesi yer almaktadır. Mühendislik-Mimarlık Fakültesi olarak planlanan alana ise Yabancı Diller Yüksekokulu, Teknokent ve Teknik Eğitim Fakültesi yapılmıştır. Diş Hekimliği, İletişim ve Sağlık Bilimleri Fakültesi ise Hukuk ve İktisat Fakültesi için planlanan alanda yapılmıştır. İlahiyat Fakültesi yerine Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu; Eğitim Fakültesi - Kız Öğrenci Yüksekokulu yerine ise Mesleki Eğitim ve Hukuk Fakültesi yapılmıştır. Başlangıçta geçici binalarda hizmet vermeye başlayan fakülteler (Diş hekimliği, Hukuk- İletişim Fakültesi, Sosyal Bilimler MYO, Konservatuvar) zaman içinde inşaatları tamamlanan kendi binalarına taşınmışlardır. Son olarak Güzel Sanatlar Fakültesi, 2011 yılı itibariyle kendi binasına taşınmıştır. Kampüs bünyesinde birçok fakülte binasının (BESYO) inşası da halen devam etmektedir. Akademik bölgede toplam 372.000 m² kapalı alan bulunmaktadır.

Yerleşme içerisinde kullanıma geçmiş fakülte binalarından bazıları, kendi içinde yapısal oluşumunu tamamlamamıştır. Asal formların tekrar edilerek, modüler tasarım anlayışıyla gerçekleştirilen fakültelerde, gerektiğinde büyüme modül ilavesiyle yapılmaktadır. Selçuk Üniversitesi'nin fakülte binaları incelendiğinde, bu binaların TEKSİS grubunun önerdiği 750 m (7,5-8 dakika yürüme mesafesi) yarıçapındaki bir daire içinde gelişme gösterdiği görülmektedir. Yaygın yerleşim sistemlerinin bir özelliği olarak fakülte inşaatlarının devam ediyor olması yerleşim düzensizliklerini meydana getirmektedir. Bu büyüme ve değişim sürdükçe 750 metrelik yarıçap aşılmaktadır.

Merkezde konumlandırılmış olan idari bölge etrafında, akademik bölgenin ve barınma bölgesinin geliştiği görülmektedir. Rektörlük ve onun alt sistemleri Bilgi İşlem Merkezi, Mediko-Sosyal Merkezi, Merkezi Oditoryum, Kütüphane, Kafeterya, Bilgisayar Merkezi gibi binalar kampüsün merkezinde bulunmaktadır (Şekil 6.15b.). Bu yapıyı 2003 yılında tamamlanan Ar-ge Merkezi (Teknokent) binası bozmaktadır. İdari bölge; Mediko-Sosyal binasında Sağlık Hizmetleri M.Y.O. eğitim-öğretim ve bilgi işlem binasında ise Sağlık-Kültür ve Spor Daire Başkanlığı hizmet vermesi haricinde bu

bölgedeki yapıların her biri kendi işlevlerine göre tasarlanmış yapılardır. Rektörlük ve onun alt sistemlerinde bazı fakülteler de kendi binalarına taşınana kadar eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdürmüşlerdir. Ayrıca inşa edilmesi planlanan müze binasının inşaat çalışmalarına başlanmıştır. Sergi ve teşhir salonları, konferans salonu, derslikler, öğretim görevlisi odaları, idari birimler, kütüphane, laboratuvar ve sosyal yaşam alanlarından oluşacak müze binası, 10.000 metrekarelik bir alana kurulmaktadır. Bilgisayar Merkezinin yanında inşa edilen müze binası 3 kattan oluşacaktır. İdari bölgede 45.500 m² kapalı alan bulunmaktadır.

Kampüs alanı içinde yer alan barınma bölgelerini;

- Öğrenci yurtları
- Personel konutları

olmak üzere iki grup altında toplamak mümkündür.

Yurt ve konut bölgesinin planlanmasında dikkat edilecek önemli husus yaya ölçeğine uygun ve akademik bölge ile birbirine çok yakın fakat ayrı bir şekilde planlanması gerekliliğidir (Kortan, 1981)

- *Öğrenci Yurtları*

Kampüs alanı içinde öğrenci yurtları iki farklı alanda yer almaktadır. Bunlardan yerleşim bölgesinin güneyinde bulunan Kredi ve Yurtlar Kurumu'na bağlı Alâeddin Öğrenci Yurdu, akademik bölgeden uzak ancak merkeze (750 m) 7.5-8 dakikalık yürüyüş zamanı içinde yer almaktadır. Alaeddin öğrenci yurdu içerisinde yemekhane, ısı merkezi ve spor salonu bulunmaktadır. Diğer yapılardan ayrı olarak çevresi sınırlandırılmış olup öğrencilerin dinlenebilecekleri yeşil alanlar da tesis edilmiştir. Toplam 2300 öğrenci bu yurtta barınmaktadır.

Diğer alan ise kampüs ana girişine daha yakında bulunan yurtlar bölgesidir. Bu bölgede Kredi Yurtlar Kurumu'na bağlı Cumhuriyet Öğrenci Yurdu, Atatürk Öğrenci Yurdu, Üniversite Misafirhanesi ve Erasmus Öğrenci Yurdu bulunmaktadır (Şekil 6.15c.). Bu yapılar yerleşim sisteminin öngördüğü 750 m yarıçapın dışında tasarlanarak akademik bölgeden koparılmıştır. Ayrıca öğrencilerin günlük ihtiyaçlarını giderebilecekleri bir tesis barınma bölgesi çevresinde bulunmamaktadır. Yakın çevrede sadece yapımı 2005 yılında tamamlanan bir kafeterya yer almaktadır. 850 öğrenci Cumhuriyet Öğrenci Yurdu'nda, 1780 öğrenci Atatürk Öğrenci Yurdu'nda ve 50 öğrenci ise Erasmus Öğrenci Yurdu'nda kalmaktadır.

Toplamda 5.000 kişi kapasiteli öğrenci yurtları Alaeddin Keykubat Kampüsü'nde okuyan öğrencilerin %10'nuna hizmet verebilmektedir. Bu yurtların

dışında öğrencilerin konaklama problemine çözüm olarak Afyonkarahisar yolunun diğer tarafında Bosna-Hersek Mahallesi gelişme göstermiştir. Ev kiralamak isteyen öğrenciler için bir barınma bölgesidir.

Ayrıca Cumhuriyet Öğrenci Yurdu'nun bitişiğine, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından 1000 kişilik bir öğrenci yurdu yapılmakta ve Üniversite Vakfı tarafından Atatürk Öğrenci Yurdu'na ek bir blok yurt inşaatı da devam etmektedir.

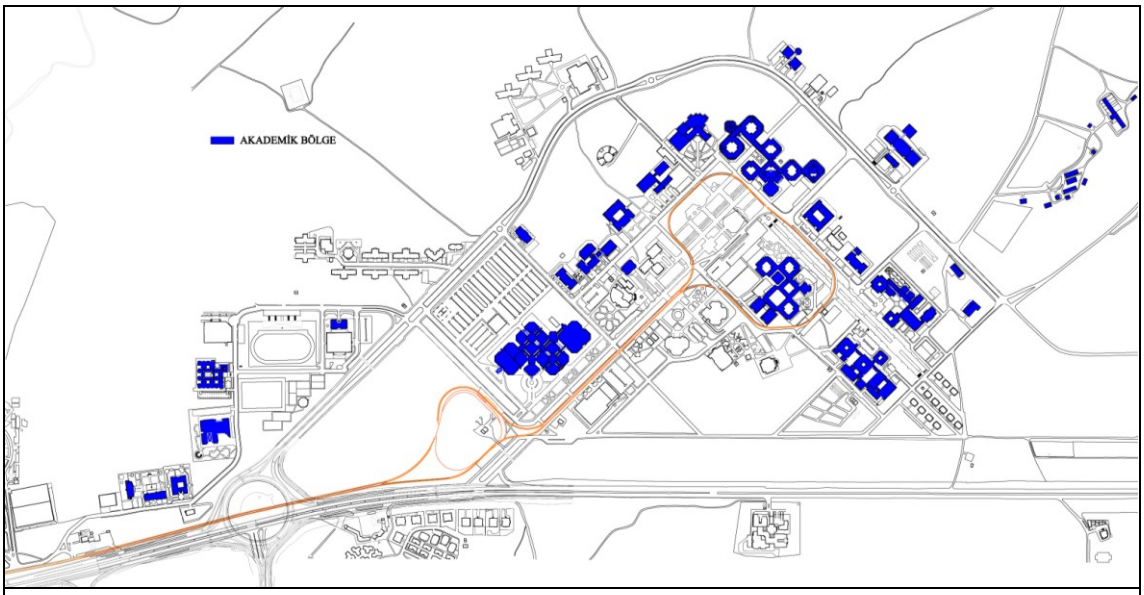
- *Personel Konutları*

Kampüs yerleşim planında kuzeyde ve Konya-Afyonkarahisar karayoluna yakın planlanmış konutlar, ayrı bir çevre oluşturacak şekilde kampüs ana yerleşiminden koparılmıştır. İdari ve akademik bölgeden ayrı tasarlanan bu bölge, kampüs merkezine yürüme mesafesi olarak uzak kalmıştır. Bu bölgede market, kafeterya, çarşı gibi birimler tasarlanmasına rağmen yapılmamıştır. Spor tesisleri yürüme mesafesi (2.000 m) olarak uzak kalmıştır. Bu bölgede 12 bloktan toplam 97 adet lojman bulunmaktadır. Barınma bölgesinde toplam 78.500 m² kapalı alan yapılmıştır.

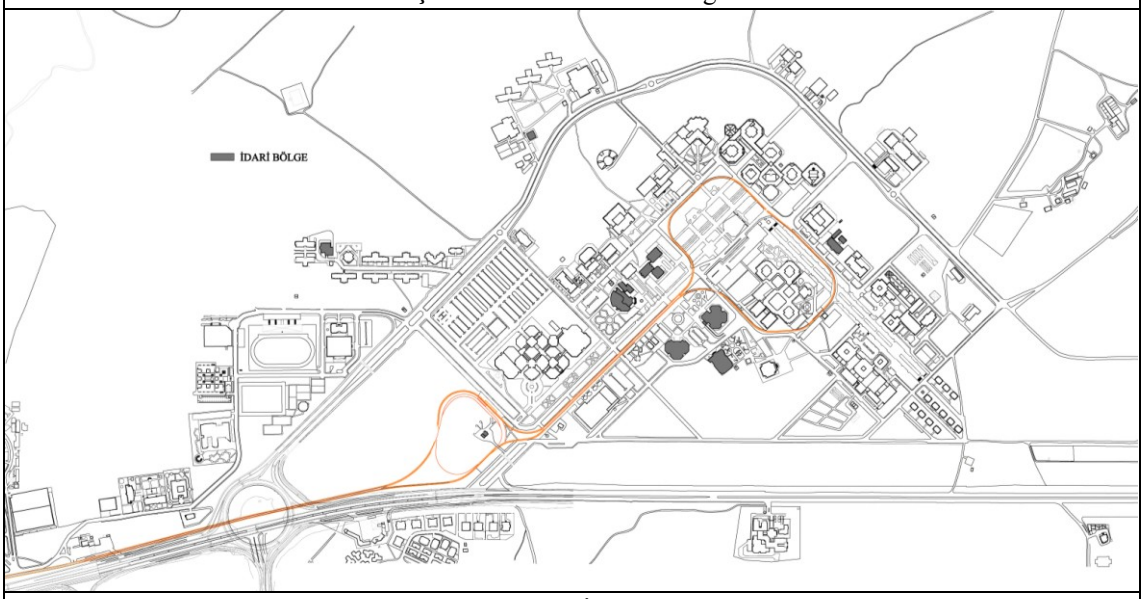
Ayrıca Rixos Hotel bitişiğinde 90.000 m²'lik alanda Üniversite-TOKİ işbirliği ile akademik personele yönelik 2007 yılında bir konut bölgesi yapılmıştır (Şekil 6.14.). Kampüs merkeze 3000 m uzaklıktadır. Bu bölgede 22 blokta 528 daire bulunmakta olup bu konut sayısı akademik personelin % 25'ini karşılamaktadır.

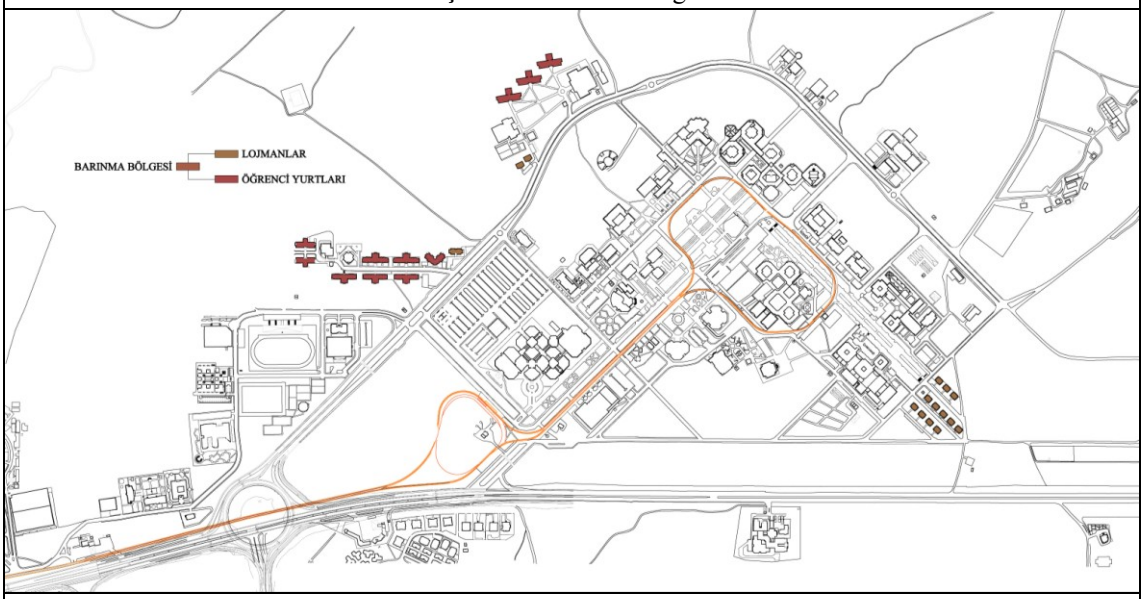
Şekil 6.14. Üniversite-TOKİ evleri (Anonim, 2012d)

Şekil 6.15a. Akademik bölge

Şekil 6.15b. İdari bölge

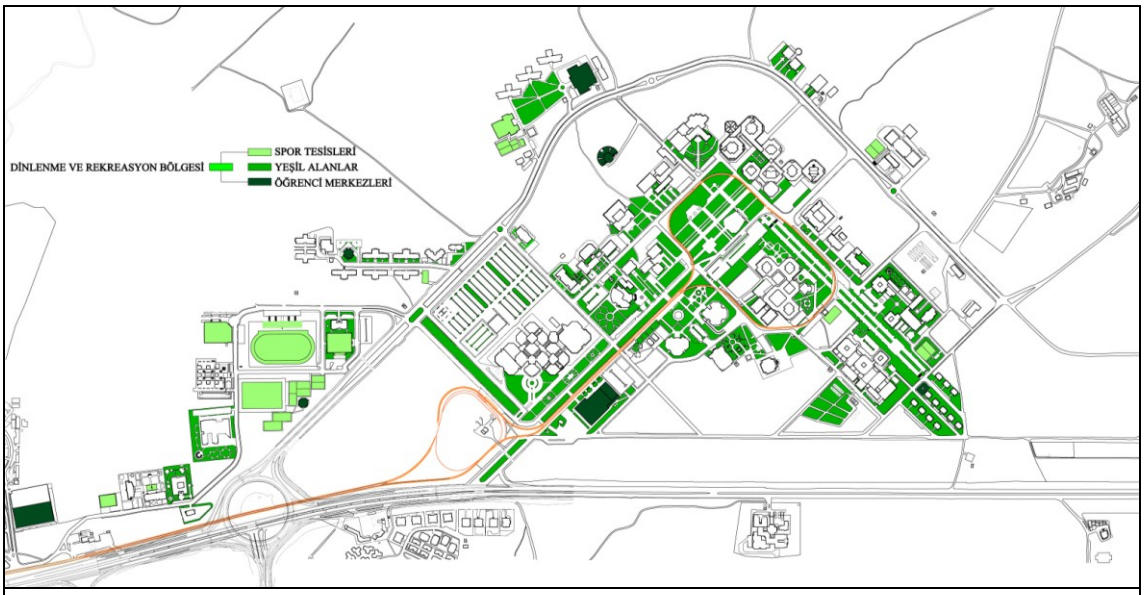
Şekil 6.15c. Barınma bölgesi

Kampüs alanı içinde spor alanları ve yapıları, kafeterya, öğrenci lokali, tiyatro, konser vb. eylemlerin yer aldığı binalar, bedensel ve ruhsal gelişmeyi sağlama bölgesi olarak tanımlanmaktadır. Ancak bu bölgenin üniversitenin bünyesinde yer alan farklı sosyal ve gelir gruplarına ait öğrencilere iyi hizmet verebilmesi aynı zamanda kent ile üniversitenin yakınlaşmasını sağlaması gereklidir (Anonim, 1980).

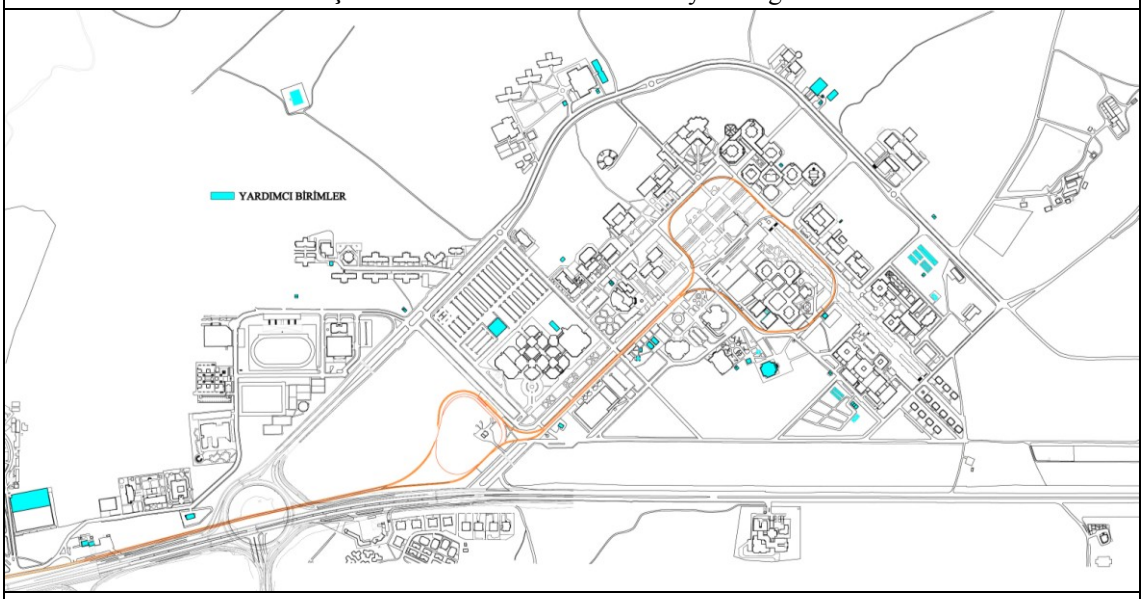
19 Mayıs Spor Salonu, Kapalı Yüzme Havuzu, Stadyum, Açık Spor ve Binicilik Tesisleri akademik bölge dışında, 750 m'den daha fazla uzaklıkta konumlandırıldıkları için öğrenci ve personel tarafından gün içinde kullanımları sınırlı kalmaktadırlar. Yurtlardan gelecek öğrenciler haricinde bu alana ulaşım, yürüme mesafesi olarak uzak kalmaktadır. Bu alanda açık spor tesisleri anlamında 2 adet futbol sahası, 2 adet basketbol sahası ve 4 adet tenis kortu bulunmaktadır (Şekil 6.16a.). Akademik bölge içinde hizmet veren spor alanları ise Mühendislik-Mimarlık ve Ziraat Fakülteleri arkasında kalan halı sahalar ile Teknik Bilimler M.Y.O. önünde bulunan halı sahadır. Öğrenci ve personele hizmet veren Gökkuşağı Alışveriş Merkezi, ana ulaşım aksı üzerinde ancak bir çok fakülte için uzak denilebilecek bir konumda yer almıştır. Kampüs alanında yer alan diğer bir öğrenci merkezi olan anfi tiyatro, tören alanı ile Alaeddin Öğrenci Yurdu arasında kalmaktadır. Konumu itibariyle merkezden kopuktur. Herhangi bir ağaçlandırma ve koruma uygulaması yapılmadığından yıl içinde kullanımı çok azdır. Diğer spor tesisleri ise Alaeddin Öğrenci Yurdu içerisinde bulunan 3000 m² alana sahip spor salonu ile ilköğretim ve anaokulu yanında bulunan 75. Yıl Kapalı Spor Salonu'dur. Ayrıca personel lojmanları içerisinde bir çocuk bahçesi de bulunmaktadır. Dinlenme ve rekreasyon bölgesinde toplam 57.000 m² kapalı alan bulunmaktadır.

Yeşil doku merkez alanda ve belirli yerlerde yoğunlaşmıştır. Yeşil alan çalışmalarının devam etmesi olumlu bir gelişmedir. Ancak geniş arazi yapısı, toprak yapısı, sert rüzgarlar ve yeterli suyun olmayışı yeşil dokunun artırılmasını engellemektedir. Rektörlük, Müh.- Mim., Fen-Edebiyat ve Mesleki Eğitim Fakültesi arasında bir tören alanı yer almaktadır. Ağaçlarla ve yeşil doku kullanımıyla zenginleştirilen bu alan; yarışmalarda, festivallerde, sosyal etkinliklerde kullanılmaktadır. Ayrıca bu tören alanı içerisinde Atatürk, Türk büyükleri ve Kültigin anıtları bulunmaktadır. Kampüs alanında 225.000 m² rekreasyon alanı bulunmaktadır.

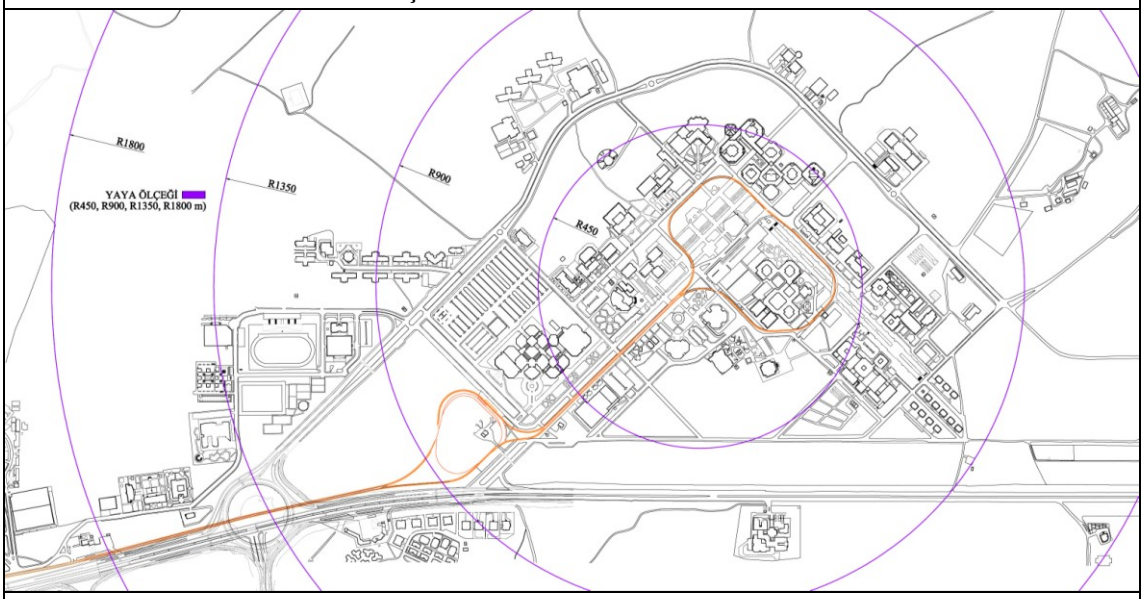
Alaeddin Keykubat Kampüsü'nde yardımcı birimler olarak cami, ısı merkezi, su deposu, bankalar, seralar ve trafolar bulunmaktadır (Şekil 6.16b.). Bunlar 17.000 m² kapalı alana denk gelmektedir.

Şekil 6.16a. Dinlenme ve rekreasyon bölgesi

Şekil 6.16b. Yardımcı birimler

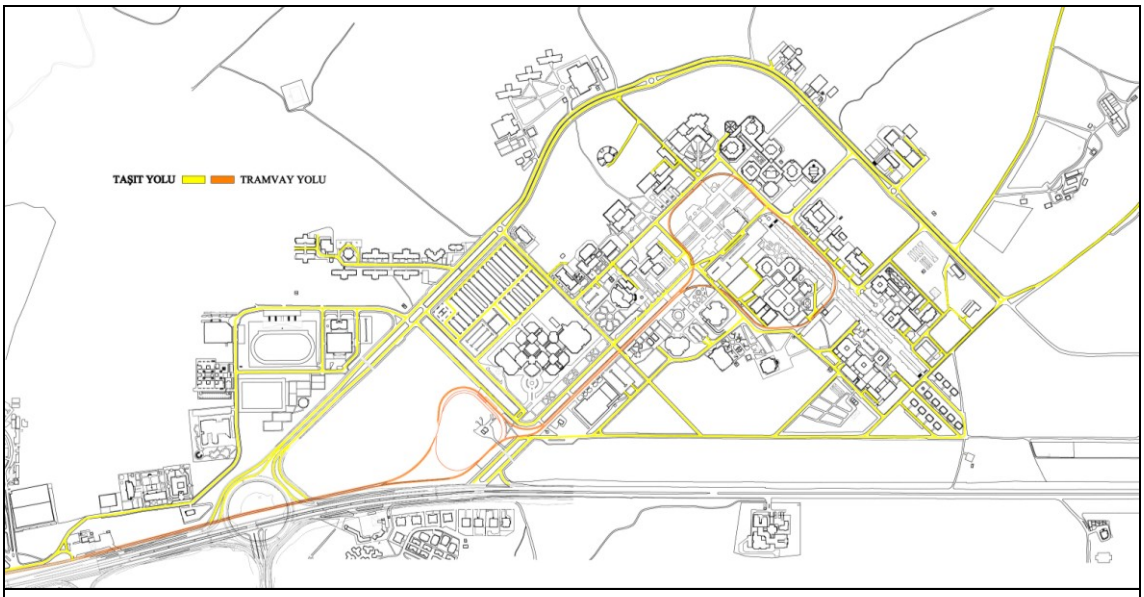
Şekil 6.16c. Yaya ölçeği

Genel yerleşimde öğrenci yurtlarının, alışveriş merkezine (1000 m) ve kütüphaneye olan mesafesi (900 m); lojmanların, spor tesislerine (2000 m) ve alışveriş merkezine (900 m) olan mesafesi yürüme mesafesini aşmaktadır. Bu sebeple kampüs içi oto trafiği, kullanıcılar tarafından zorunlu bir tercih olmuştur.

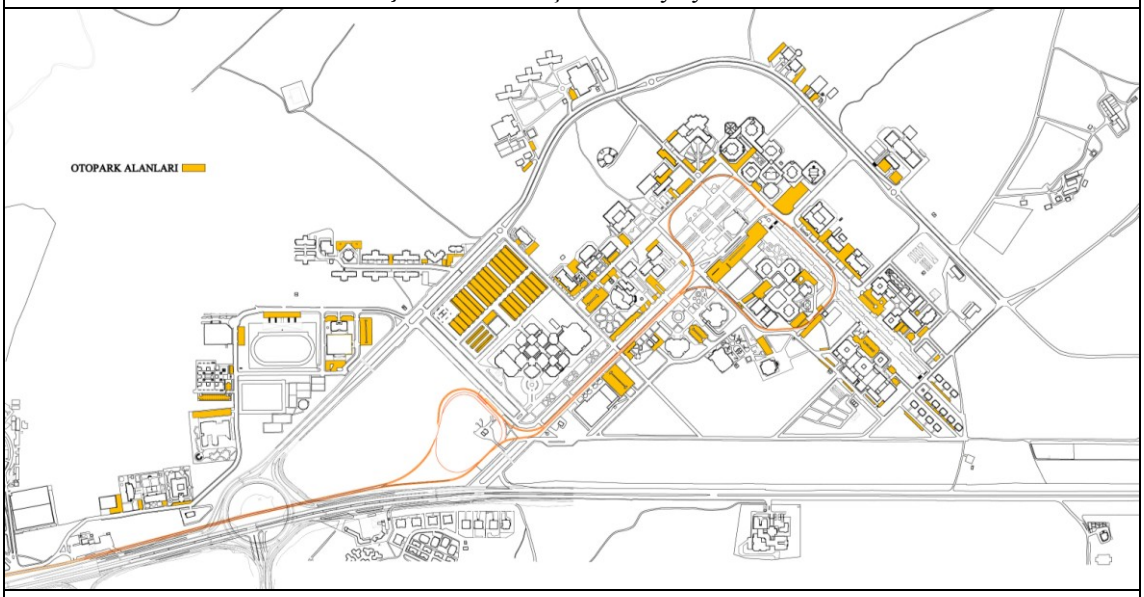
Alâeddin Keykubat Kampüsü'nde ortak tesislerin merkezde konumlandırılmasına rağmen, arazinin genişliği ve yapıların birbirine uzak yerleştirilmiş olması, iç ulaşım ağının çözümünü güçleştirmiştir. 2008 yılından itibaren tramvayın kampüs içinde dolaştırılması bu problemi kısmen çözmüş, ayrıca şehirdeki öğrencinin kampüs içine ulaşımını kolaylaştırmasına rağmen yaya-taşıt ve tramvay trafiğinin kesiştiği görülmüştür (Şekil 6.17a.). Karayolları Bölge Müdürlüğü, Konya Büyükşehir Belediyesi ve Selçuk Üniversitesi Rektörlüğü arasında yapılan protokol ve etütler sonucunda kampüs girişini Bosna Hersek Mahallesi girişi ile besleyecek olan Afyonkarahisar karayolu üzerinde bir katlı kavşak düzenlemesi yapılmış olup kampüs ana girişi öğrenci yurtlarının olduğu karayoluna alınmıştır. Diğer kampüs girişindeki karayolunun tek yönü araç trafiğine kapatılmış ve raylı sisteme dahil edilmiştir. Bu yüzden kampüs bağlantı yollarında yaya ve taşıt yolları yeniden düzenlenmiştir.

Kampüs alanı içindeki diğer bir konu otopark alanlarıdır. Hemen hemen her binanın ön tarafında otoların park etmeleri için belirlenmiş bir alan bulunmaktadır. Fakat Gökkuşağı A.V.M. ve Tıp Fakültesi arasındaki çift yönlü araç trafiği olan yolun kenarlarına park yapılmakta ve bu durum yaya ve araç trafiğini engellemektedir. 2010 yılında Selçuklu Tıp Fakültesi binasının faaliyete geçmesine istinaden bina çevresine 40.000 m² açık otopark ve 1 adet helikopter pisti düzenlemesi yapılmıştır. Yerleşkede yaklaşık 120.000 m² otopark alanı ayrılmış olup bu alan ise 10.000 aracın park yapabileceği anlamına gelmektedir (Şekil 6.17b.).

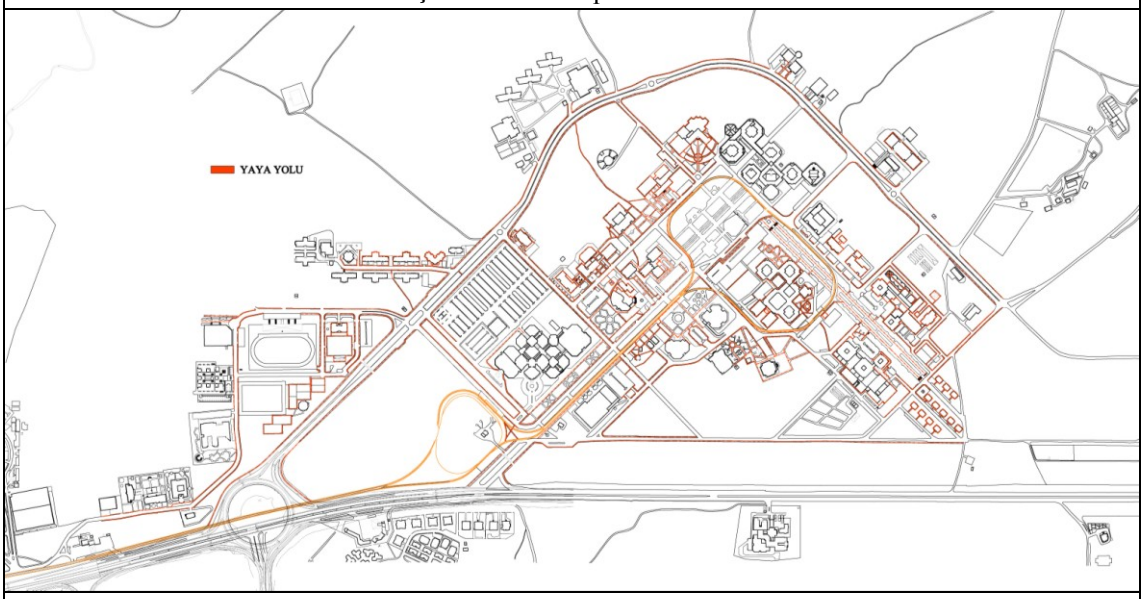
Kampüs içerisinde tariflenmiş yaya aksı oluşumundan söz etmek mümkün değildir. Bunun nedeni otoyol ağırlıklı bir çözümün yapılması ve tramvayın kampüs içerisinde dolaştırılmasıdır. Genelde yayalar, taşıt yolunun kenarlarını yaya yolu olarak kullanmaktadırlar. Tören alanı ile lojmanlar arasında tariflenmiş bir yaya aksı olmasına rağmen tramvayın kampüs içerisinde dolaştırılması bu yaya aksını kesmiştir. Ayrıca kampüs alanı içinde patika yollar oluştuğu ve yaya kaldırımlarının bazı yollarda olmadığı da görülmektedir (Şekil 6.17c.).

Şekil 6.17a. Taşıt-tramvay ayırımı

Şekil 6.17b. Otopark alanları

Şekil 6.17c. Yaya yolları

6.4.2. Mühendislik-Mimarlık Fakültesi'nin fiziksel değişiminin değerlendirilmesi

Çalışma kapsamında Selçuk Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi binasında 1981'den 2011'e kadar olan bütün değişimler son haliyle saptanmıştır. Değişimler bina fiziksel yapısında genel olarak altı biçimde görülmüştür.

6.4.2.1. Yapıya içeriden birim eklenmesi

Yapı içindeki birimlerin, artan ihtiyaçlara cevap verememesinden dolayı, genel olarak sirkülasyon alanlarının kapatılarak yeni mekanlar oluşturulması bu başlık altında toplanabilir. Örneğin; B2 bloğun 2.ve 3. katlarında C1 blok bağlantı geçiş bloğunun kapatılarak dersliğe dönüştürülmesi ile yeni mekanlar elde edilmesi.

6.4.2.2. Yapıya dışarıdan birim eklenmesi

Bu, binanın yatayda büyümesi olarak tanımlanabilir. Zaman içinde çeşitlenen ihtiyaçları mevcut yapı karşılayamıyorsa; binalar, dışarıdan birim eklemesi yapılarak bir büyüme sürecine girerler. D2 bloğunun giriş cephesine yapılan mekanlar küçük çapta, 2005-2007 yılları arasından tamamlanan projeye aykırı bloklar ise büyük çapta yapıya dışarıdan birim eklenmesine örnektir.

6.4.2.3. Birimlerde değişim (bölücü eleman eklenmesi ile)

Birimlerde değişim, mevcut mekanlardaki esneklik olanakları ile sağlanabilecek bir çözümdür. Selçuk Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi, birimlerin gerektiğinde bölücü duvarlarla ayrılmasına olanak verebilecek esneklikte planlanmıştır ve çoğu bölümde bu şekilde bir değişim mevcuttur.

6.3.3.4. Birimlerde değişim (bölücü eleman yıkılması ile)

Birimlerin gerektiğinde bölücü elemanların ortadan kaldırılması ile sağlanacak durumdur. Örneğin, iki derslik arasındaki bölücü duvarlar yıkılarak bir büyük derslik elde edilmesi.

6.4.2.5. Fonksiyon değişimi

Mühendislik-Mimarlık Fakültesi'nde değişen ihtiyaçları karşılayabilmek amacı ile bazı birimlerin işlevlerini yeni işlevlere bırakması birimlerde fonksiyonel değişimlere neden olmaktadır. Örneğin; E3 bloğun son katında laboratuvar olan mekanlar, akademik personel odalarına dönüşmüştür.

6.4.2.6. Sirkülasyon alanlarında değişim

Yapıya içeriden, dışarıdan birim eklenmesine veya bazı birimlerin işlevlerini yeni işlevlere bırakmasına bağlı olarak mevcut sirkülasyon alanlarında da değişim kaçınılmazdır. Bu durum daha çok içeride mekan ilavesi ile doğru orantılı olarak azalma biçiminde karşımıza çıkmaktadır.

6 tip değişim saptandıktan sonra bu değişimlerin hangilerinin hangi katlarda yoğunlaştığını toplu göstermek amacıyla çizelgeler oluşturulmuştur (Bkz. Çizelge 6.4.-8.).

Çizelge 6.4. E3 blokta katlara göre değişimin belirlenmesi

E3 Blok	Zemin Kat	Birinci Kat	İkinci Kat	Üçüncü Kat
Yapıya Dışarıdan Birim Eklenmesi	●			●
Yapıya İçeriden Birim Eklenmesi	●			
Birimlerde Değişim (Bölücü Eleman İlavesi İle)	●	●	●	●
Birimlerde Değişim (Bölücü Eleman Yıkılması İle)	●	●	●	●
Fonksiyon Değişimi	●	●	●	●
Sirkülasyon Alanlarında Değişim	●			

Çizelge 6.5. B2 blokta katlara göre değişimin belirlenmesi

B2 Blok	Zemin Kat	Birinci Kat	İkinci Kat	Üçüncü Kat
Yapıya Dışarıdan Birim Eklenmesi	●			
Yapıya İçeriden Birim Eklenmesi		●	●	●
Birimlerde Değişim (Bölücü Eleman İlavesi İle)	●	●	●	●
Birimlerde Değişim (Bölücü Eleman Yıkılması İle)	●	●	●	●
Fonksiyon Değişimi	●	●	●	●
Sirkülasyon Alanlarında Değişim	●	●	●	●

Çizelge 6.6. C1 blokta katlara göre değişimin belirlenmesi

C1 Blok	Zemin Kat	Birinci Kat	İkinci Kat	Üçüncü Kat
Yapıya Dışarıdan Birim Eklenmesi	●			
Yapıya İçeriden Birim Eklenmesi		●	●	●
Birimlerde Değişim (Bölücü Eleman İlavesi İle)	●	●	●	●
Birimlerde Değişim (Bölücü Eleman Yıkılması İle)	●	●	●	●
Fonksiyon Değişimi	●	●		●
Sirkülasyon Alanlarında Değişim	●	●	●	●

Çizelge 6.7. D2 blokta katlara göre değişimin belirlenmesi

D2 Blok	Zemin Kat	Birinci Kat	İkinci Kat	Üçüncü Kat
Yapıya Dışarıdan Birim Eklenmesi	●			
Yapıya İçeriden Birim Eklenmesi	●		●	●
Birimlerde Değişim (Bölücü Eleman İlavesi İle)	●	●	●	●
Birimlerde Değişim (Bölücü Eleman Yıkılması İle)	●	●	●	●
Fonksiyon Değişimi	●	●	●	●
Sirkülasyon Alanlarında Değişim	●		●	●

Çizelge 6.8. Projesine aykırı blokta katlara göre değişimin belirlenmesi

Projesine aykırı Blok	Zemin Kat	Birinci Kat	İkinci Kat	Üçüncü Kat
Yapıya Dışarıdan Birim Eklenmesi				
Yapıya İçeriden Birim Eklenmesi	●	●	●	●
Birimlerde Değişim (Bölücü Eleman İlavesi İle)	●	●	●	●
Birimlerde Değişim (Bölücü Eleman Yıkılması İle)	●	●	●	●
Fonksiyon Değişimi	●	●	●	●
Sirkülasyon Alanlarında Değişim	●	●	●	●

Selçuk Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi'nde 1981-2011 yılları arasında olan genel değişimlerin ve büyümelerin son durumu saptanmıştır. Yapılan bu çalışma sonucu tüm değişimler 3 ayrı plan ile gösterilmiştir. Ayrıca 6 değişim tipi mevcut bütün değişimleri anlatabilecek şekilde seçilmiştir. Çizelgeler, mevcut değişimlerin, olduğu katlarda işaretlenmesi sonucu oluşturulmuş ve hangi tür değişimlerin hangi blokların hangi katları üzerinde yoğunlaştığı çizelgelerde belirlenmiştir. Bu sonuçlara göre;

Yapının sonradan Mühendislik-Mimarlık Fakültesi'ne (orijini Fen Fakültesi) dönüştürülmesi birimlerde fonksiyon değişimini, bölücü eleman yıkılması ve bölücü eleman eklenmesi değişimleri kaçınılmaz olmuştur. Bu 3 değişim tipi blokların tüm katlarında görülmektedir. Çizelgelerde açıklanan 6 değişim tipi gözönünde bulundurulursa dışarıdan birim eklenmesine imkan verebilecek bir kotta bulunduğu için zemin katlar en çok değişimin olduğu kat düzeyidir. Ayrıca yapıya dışarıdan ve içeriden birim eklenmesi de sirkülasyon alanlardaki değişimi yapıda gözle görülür bir biçimde hissettirmektedir. Sirkülasyon alanındaki değişim ise en çok B2 bloğun zemin katında görülmektedir. Zaman içinde değişen ve artan ihtiyaçların karşılanabilmesi için mevcut mekanlarda oluşan fonksiyon değişimi E3, D2 ve B2 bloğun üçüncü katlarında yoğun bir biçimde kendini göstermiştir.

Fakülteyi yaya ölçeğinde değerlendirdiğimizde; Atatürk ve Cumhuriyet öğrenci yurdu ile bu bölgede bulunan spor tesisleri yürüme mesafesi olarak (> 900 m) uzak kalmıştır. Alaeddin öğrenci yurdu 750 m uzaklıktadır. Gökkuşağı A.V. M., lojmanlar, Tıp, Diş Hekimliği, Sağlık Bilimleri, İletişim ve Eski Güzel Sanatlar Fakültesi ile Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu 450 m yarıçapın dışında bulunmaktadır. Araç trafiği bulunan kampüste yürüme mesafesi 1350 m'yi aşmaması gerekmekte olup Olimpik Yüzme Havuzu, Güzel Sanatlar Fakültesi ve Devlet Konservatuvarı, Mühendislik-Mimarlık Fakültesi'ne göre bu mesafenin dışında kalmıştır.

Ayrıca Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Çizelge 6.9. de yer alan ölçütlere göre de değerlendirilmiştir. Buna göre;

- Kişi başına düşen otopark alanının yeterli olmadığı ve diğer ülke ortalamalarının gerisinde kaldığı,
- Akademik personel başına kapalı alanın Kuzey Amerika ortalaması ile hemen hemen aynı olduğu ama diğer ülke ortalamalarının gerisinde kaldığı,
- Öğrenci başına kapalı alanın Türkiye ortalamasının bile gerisinde kaldığı,

- Öğrenci başına laboratuvar alanının çok düşük olduğu,
- Öğrenci başına sınıf alanının İngiltere ortalamasına yaklaştığı ama diğer ülke ortalamalarının gerisinde kaldığı,
- Akademik personel başına büro alanının ve idari personel başına büro alanının İngiltere ve Kuzey Amerika ortalamasının üzerinde olduğu ama Avrupa ortalamasının gerisinde kaldığı sonucuna varılmıştır.

Çizelge 6.9. Mühendislik-Mimarlık Fakültesi'nin Türkiye ve diğer ülkelerle karşılaştırılması

	İNGİLTERE	KUZEY AMERİKA	AVRUPA	TÜRKİYE	**MÜHENDİSLİK-MİMARLIK FAKÜLTESİ**
Kişi başına otopark alanı	3.29 m²	9.22 m²	2.75 m²	-	**1.84 m²**
Akademik personel başına kapalı alan	420 m²	121 m²	159 m²	-	**122.80 m²**
Öğrenci başına kapalı alan	42.90 m²	20.60 m²	17.10 m²	8.80 m²	**5.18 m²**
Öğrenci başına laboratuvar alanı	3.90 m²	6.70 m²	4.20 m²	-	**0.80 m²**
Öğrenci başına sınıf alanı	1.40 m²	2 m²	2.90 m²	-	**0.96 m²**
Akademik personel başına büro alanı	18.40 m²	18.10 m²	22.10 m²	-	**19.65 m²**
İdari personel başına büro alanı	16.70 m²	10.10 m²	34.60 m²	-	**21 m²**

7. SONUÇLAR

Bu çalışma Selçuk Üniversitesi Alaeddin Keykubat Kampüsü ve Mühendislik-Mimarlık Fakültesi örnek alınarak eğitim süreci içinde olabilecek değişim ve büyümeleri incelemeye yönelik olarak yapılmıştır. 1981-2011 yılları arasında Alaeddin Keykubat Kampüsü ve Mühendislik-Mimarlık Fakültesi'nin fiziksel değişimlerin saptaması yapılmış ve ölçütler ışığında değerlendirilmiştir.

Karmaşık bir organizasyona sahip üniversite kampüsleri planlanırken sonuçta bir kent planlaması yapıldığının unutulmaması gerekir. Bir kent gibi, bir üniversite kampüsünün de çok uzun yıllar hizmet vermesi beklenir. Ayrıca üniversitelerin çok hızlı değişen ve gelişen bir yapısının olduğu, statik bir yapıya sahip olmadıkları bilinmektedir. Bu nedenlerden dolayı, planlama aşamasında gelecekteki değişim ve gelişmeleri düşünülmeyen üniversite kampüsleri uzun süre görevlerini eksiksiz yapamadıkları gibi, kuruluşları çok büyük mali kaynaklar gerektiren bu kurumlar, ülke ekonomisine de büyük zararlar verebilir.

Üniversiteler sürekli değişme ve gelişmelerine rağmen çok uzun yıllar yaşayan kuruluşlardır. Yaşayabilirliğini sürdürebilmesi, üniversitelerin zaman içindeki bu değişim ve gelişimlere uyum sağlamasıyla mümkündür. Bu da üniversite kampüs planlamasında büyüme ve esneklik kavramlarının tartışmasız önemini ortaya koymaktadır. Ayrıca büyüme ve esneklik yeteneğinin doğru işleyebilmesi ancak kampüs yerleşim sisteminin doğru seçilmesiyle mümkündür. Yerleşim sistemi kararı gibi önemli bir konuda, arsaya uyum, yoğunluk, büyüme ve gelişme imkanları, kapasite, organizasyonel yapıyla ilişki, ulaşım ve ekonomi gibi kriterlerin dikkatle irdelenmesi de gerekmektedir.

- S.Ü. Alaeddin Keykubat Kampüsü Konya şehir merkezine 20 km mesafede, Afyonkarahisar karayolu üzerinde kurulmuştur.
- Kent ile bütünleşebilecek bir konumda olmamakla beraber yerleşke tümüyle kentten kopuk değildir. Yakınındaki ikamet bölgesi Bosna-Hersek Mahallesi'dir.
- İklimin sert özelliklerine rağmen seyrek, yoğun olmayan ve dağınık bir yerleşme modeli öngörülmüştür.
- S.Ü. Alaeddin Keykubat kampüsü'nde bina grupları rastlantısal bir dağılım göstermiştir. Ortak tesisler bir merkez oluşturacak şekilde yerleşmişlerdir. Arazi

topoğrafyasından fazla etkilenilmemiştir. Yoğunluk düşüktür. Binalar arasında kalan boş alanlar mikro ve makro gelişmelere imkan vermektedir.

- Arsanın değişik yönlerinde aynı anda yapım sürdürülebilmektedir. Mekansal bütünlüğe uzun bir süreç (30 yıl) sonunda varılmıştır.
- Dağınık yerleşme modeli uygulanmasından dolayı altyapı maliyeti artmıştır.
- Fonksiyonların yaygınlığı nedeniyle birimler arası iletişim güçleşmektedir.
- İç ulaşım ağının çözümünde taşıt ve tramvay kullanımı zorunlu hale gelmiştir.
- Yapıların farklı dönemlerde yapılması ve dağınık yerleşiminden dolayı kampüs için gerekli dokusal karakter ve kampüs imajı oluşmamıştır.
- Eğitim alanları ile konaklama alanları temelde birbirinden ayrılmıştır. Spor alanları öğrenci yurtlarına yakın yerlerde konumlanmıştır.
- Üniversitelerimizin pek çoğunda görülen öğrenci yurtlarının öğrenci nüfusuna oranla yetersizliği S.Ü. Alaeddin Keykubat Kampüsü'nde de yaşanmaktadır. Kampüste 5.000 öğrencinin barınacağı yurt yapılmış olup yeterli değildir. Yurt inşaatlarının devam ediyor olması ise sevindiricidir.
- Planlamada kampüs içi araç yolları akademik ve idari bölgeyi çevreleyerek dışarıdan besleyecek şekilde tasarlanmasına rağmen yaygın yerleşim sisteminin dezavantajı sebebiyle araç trafiği kampüs içerisine zamanla entegre olmuştur. Taşıt yollarının zemin kotu altına indirilmemesi ya da bazı belli noktalarda üst geçitlerin inşa edilmemesi araç trafiğinin yaya trafiği ile kesişmesine neden olmuştur.
- Yayalar, araç yollarının kenarlarındaki tretuvarları kullanmaktadırlar.
- Kampüs alanı içerisinde çözümlenmesi gereken diğer bir konu otopark alanlarıdır. Birçok bina çevresinde araçlar için park yeri yetersiz gelmekte, yol kenarlarına park yapılmakta ve bu durum araç ile yaya trafiğini engellemektedir. 120.000 m² olan otopark alanının artırılması gerekmektedir.
- Bir üniversite kampüsünde öğrenci sayısının 5.000-15.000 arasında olmasının eğitim kalitesi, maliyet ve yönetim etkinliği açılarından ideal olduğu kabul edilmektedir. Ayrıca 1980 yılında "Kampüs Planlama ve Programlama Araştırması" adıyla hazırlanan raporda 2000 yılında öğrenci sayısının 10.000 olması öngörülmüşken Alaeddin Keykubat Kampüsü'nde öğrenci sayısı 50.000'e ulaşmıştır. Kampüste maliyet düşmesine rağmen eğitim kalitesi ve yönetim etkinliği azalmıştır.

- Kampüsün bir uçtan bir uca, makul süre içerisinde, rahat, kolay ve yorulmadan yürünebilmesi özelliği ile saptanan yaya ulaşımı, Alaeddin Keykubat Kampüsü'nde 2000 metreyi aşmaktadır. Bir kent gibi düşünülen üniversite kampüsünün yarıçapı 800-1000 m olması gerekirken Alaeddin Keykubat Kampüsü'nde bu yarıçap 1350 m'yi bulmaktadır.
- Düşük bina yoğunluğu büyük bir arazi ihtiyacı gerektirse de toplam kampüs alanının 15.400.000 m² olmasından dolayı birimler arasındaki ilişkiler zayıflamış hem de güvenlik zafiyeti ortaya çıkmıştır.
- Mühendislik-Mimarlık Fakültesi genelde kendi içinde esnek mekanlardan oluşmuştur. Yani iki mekanın birleştirilmesi, mekanın ikiye üçe bölünmesi vb. sonucu bir takım ek fonksiyonlar bina esneklik limitleri içinde karşılanabilmiştir.
- Süreç içinde olan fiziksel değişimler, binanın genellikle zemin katında yoğunlaşmıştır. Bu değişimler bina içinde sirkülasyon alanlarının daralmasına bina dışında ise projeye aykırı blokların yapımına neden olmuştur.
- Fakültelerde fiziksel yapıdaki büyümeyi en büyük ölçüde etkileyen etkenin öğrenci başına düşen kullanma alanındaki artışlar olduğunu kabul edersek Mühendislik-Mimarlık Fakültesi'nde 1999-2000 yılında eğitim-öğretim gören 4500 öğrenci varken 2010-2011 yılında eğitim-öğretim gören öğrenci sayısının 6750'ye yükselmesi fiziksel olarak bina kabuğuna yansımış ve projeye aykırı blokların eklenmesine neden olmuştur. Artan bu öğrenci sayısı yakın tarihte Mühendislik-Mimarlık Fakültesi için hem yeni bina yapımına sebep olacağı gibi hem de kampüsün organizasyonel yapısında da değişime neden olacaktır.

Bütün bu büyüme ve değişimlerin zaman içinde mevcut yapılarda oluşabileceği göz önünde bulundurularak tasarım aşamasında binalar esneklik ve gelişebilirliğe imkân verebilecek özellikte tasarlanmalıdır. Böylece önceden tasarlanmış bir bütünün belirli bir parçalarının, belirli zamanlarda yapımı sonucu, düzenli ve sistemli bir büyüme ve değişim sağlanabilecektir. Bu, geleceğin baştan planlaması demektir ve sonuçta bina ne kadar büyürse büyüsün, bütünlüğünü kaybetmeyecektir.

KAYNAKLAR

Ak, S., 2007, Üniversite kampüslerinde tasarım kriterlerinin ve yerleşim sistemlerinin büyüme ve gelişme olanakları bağlamında değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, *YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü,* İstanbul.

Akurgal, E., 1978, "Ancient Civilizations and Ruins of Turkey", *Türk Tarih Kurumu Basımevi*, Ankara

Anonim 1966, Alman üniversiteleri hakkında bilim kurulunun tavsiyeleri, Çev.: Göksu E., *İTÜ-TTHM Yayını*

Anonim, 1970, *Architectural Design*, 7

Anonim, 1980, Konya Selçuk Üniversitesi kampüs planlama ve programlama araştırması, *TEKSİS Mimarlar ve Mühendislik Hizmetler Grubu*

Anonim, 1987, 1986-1987 eğitim-öğretim yılı faaliyet raporu, *S.Ü.*, Konya

Anonim, 1988, 1987-1988 eğitim-öğretim yılı faaliyet raporu, *S.Ü.*, Konya

Anonim, 1989, 1988-1989 eğitim-öğretim yılı faaliyet raporu, *S.Ü.*, Konya

Anonim, 1990, 1989-1990 eğitim-öğretim yılı faaliyet raporu, *S.Ü.*, Konya

Anonim, 1991, 1990-1991 eğitim-öğretim yılı faaliyet raporu, *S.Ü.*, Konya

Anonim, 1992, 1991-1992 eğitim-öğretim yılı faaliyet raporu, *S.Ü.*, Konya

Anonim, 1994, 1993-1994 eğitim-öğretim yılı faaliyet raporu, *S.Ü.*, Konya

Anonim, 1995, 1994-1995 eğitim-öğretim yılı faaliyet raporu, *S.Ü.*, Konya

Anonim, 1996, 1995-1996 eğitim-öğretim yılı faaliyet raporu, *S.Ü.*, Konya

Anonim, 1997, 1996-1997 eğitim-öğretim yılı faaliyet raporu, *S.Ü.*, Konya

Anonim, 2002, 2001-2002 eğitim-öğretim yılı faaliyet raporu, *S.Ü.*, Konya

Anonim, 2011a, Türk Dil Kurumu, http://tdkterim.gov.tr/?kelime=%FCniversite&kategori=terim&hng=md [Ziyaret Tarihi: 28 Nisan 2011].

Anonim, 2011b, Selçuk Üniversitesi, http://selcuk.edu.tr/ [Ziyaret Tarihi: 5 Mayıs 2011].

Anonim, 2011c, Selçuk Üniversitesi, http://www.yapi.selcuk.edu.tr/ [Ziyaret Tarihi: 10 Mayıs 2011].

Anonim, 2011d, Wowturkey, http://wowturkey.com/forum/viewtopic.php?t=13229 [Ziyaret Tarihi: 3 Mayıs 2011]

Anonim, 2012a, Selçuk Üniversitesi, http://selcuk.edu.tr/ [Ziyaret Tarihi: 17 Ağustos 2012].

Anonim, 2012b, Türk Anadolu Vakfı, http://www.turav.org/yenisite/viewpage.php?page_id=23 [Ziyaret Tarihi: 09 Eylül 2012].

Anonim, 2012c, Selçuk Üniversitesi, http://www.kutuphane.selcuk.edu.tr/tarihce.htm [Ziyaret Tarihi: 12 Eylül 2012].

Anonim, 2012d, Panoramio, http://www.panoramio.com/photo_explorer#view=photo&position=673&with_photo_id=17388545&order=date_desc&user=756360 [Ziyaret Tarihi: 18 Eylül 2012].

Anonim, 2012e, Google Earth, [Ziyaret Tarihi: 19 Eylül 2012].

Anonim, 2012f, Selçuk Üniversitesi Tanıtım Kataloğu

Anonim, 2012g, http://www.atauni.edu.tr/#sayfa=rektorluk-yerleske-haritasi [Ziyaret Tarihi: 14 Ekim 2012]

Anonim, 2012h, http://www.metu.edu.tr/sites/default/files/metu-map2009-tr.gifharitasi [Ziyaret Tarihi: 15 Ekim 2012]

Araz, A., 1990, K.T.Ü. kampüsü, eğitim binaları fiziksel değişimi üzerine bir inceleme (1976-1990), Yüksek Lisans Tezi, *KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü,* Trabzon

Arslan, M., 2005, Cumhuriyet dönemi üniversite reformları bağlamında üniversitelerimizde demokratiklik tartışmaları, *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 18, 2005/1

Arşiv, 2011, *Selçuk Üniversitesi Yapı İşleri ve Teknik Daire Başkanlığı*

Aydemir, I., 1975, Üniversite planlaması ve mimarisi, Yeterlilik Çalışması, *Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Bölümü,* İstanbul

Ayvacı, G., 2009, Üniversite kampüslerindeki dış mekan tasarımında kullanıcı gereksinimlerinin belirlenmesine yönelik bir araştırma, Yüksek Lisans Tezi, *İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü,* İstanbul

Begeç, H., 2002, Üniversitelerde kampüs yerleşme biçimleri, *Yapı Dergisi*, 252, 57-63.

Berkem, A. R., 2003, Yeni İstanbul Üniversitesi 70 Yaşında-Reformdan Bugüne Üniversitelerimiz, *İstanbul Üniversitesi Yayınları,* İstanbul

Bilgin, A., 2006, Doğu Akdeniz bölgesi ve çevresinde üniversite kampüs planlaması üzerine bir inceleme, Yüksek Lisans Tezi, *Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü,* Adana.

Çınar, E., 1998, Üniversite kampüs planlaması ve tasarımı üzerine bir araştırma, Yüksek Lisans Tezi, *İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul

Derman, U., 1990, Akademik standartlara saygılı bir üniversite yaratmanın koşulları, yüksek öğretimdeki sorunlar ve çözümler, *Cem yayınları,* İstanbul

Dober, R. P., 1963, Campus planning, United States of America

Dober, R., 2000, Campus Landscape:Functions, Forms, Features.John Wiley & Sons, Inc. Printed in United States of America, ISBN: 0–471–35356–6, 259 p., U.S.A.

Doğan, H., 2005, Evrenkent Yerleşkeleri ve Kent Yaşamındaki Önemi Örnek olay: İnönü Üniversitesi, *II. Ulusal Üniversite Yerleşke Planlaması ve Çevre Düzenlemesi Çalıştayı,* 9–10 Haziran 2005, Kahramanmaraş.

Erçevik, B., 2008, Üniversitelerde sosyal mekan kullanımlarının incelenmesi: kent üniversitesi, kent içi ve kent dışı kampüsler, Yüksek Lisans Tezi, *YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü,* İstanbul

Ergin, O. N., 1977, *Türk maarif tarihi*, Cilt 3-4

Erkman, U., 1990, Büyüme ve gelişme sorunları açısından üniversite kampüslerinde planlama ve tasarım sorunları, *İTÜ Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi,* İstanbul

Ersoy, Y., 1981, Yükseköğretim Yapıları Üretim süreci, *Tübitak Yapı Araştırma Enstitüsü*, Ankara

Günay, D. ve Günay, A., 2011, 1933' den günümüze yükseköğretimde niceliksel gelişmeler, *Bilim ve Yükseköğretim dergisi,* 4-23, Zonguldak

Gürüz, K., 1992, Batı üniversitelerinin tarihsel gelişimi, çağdaş eğitim çağdaş üniversite, *T.C. Başbakanlık Basımevi*, Ankara

Gürüz, K., Şuhubi, A.M., Şengör, C., Türker, K. ve Yurtsever, E., 1994, Türkiye'de ve Dünya'da yüksek öğretim, bilim ve teknoloji, *TÜSİAD yayınları,* İstanbul

Irgatoğlu, A. N., 2011, Üniversite kampusları fiziksel gelişim planlaması ve tasarımı: Yozgat Bozok Üniversitesi Erdoğan Akdağ Kampusu örneği, Yüksek Lisans Tezi, *Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Ankara

İnceoğlu, N., 1982, Mimarlıkta bina programlama olgusu, *İTÜ Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi*, İstanbul

Karaaslan, M., 1979, Üniversite kampüs planlaması, *Edirne Müh.-Mim. Akademisi*, Edirne

Karaaslan, M., 1993, Üniversite kampüs planlaması, Doktora Tezi, *Trakya Üniversitesi Yayınları*, Edirne

Karakaş, B., 1999, Üniversite kampüslerinin fiziksel gelişim planı hazırlama süreci ve Bartın Orman Fakültesinin bu bağlamda değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, *Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü,* Bartın.

Kaya, A., 2005, Selçuk Üniversitesi Alaaddin Keykubat Kampüsü hafif raylı ulaşım sistemi uygulama projesi ve değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, *Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Konya

Koçer, H. A. , 1979, Türk Üniversitelerinde Örgütsel Gelişme, Üniversite Yönetiminin Uluslararası Sorunları, *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları*, 13, Ankara

Kortan, E., 1981, Çağdaş Üniversite Kampüsleri Tasarımı, *ODTÜ Yayınları*, Ankara

Kuban, D., 1981, 100 soruda Türkiye sanat tarihi, *Gerçek Yayınevi,* İstanbul

Nitschke, A., 1970, Universitaten im wandel, H. Linde, Hochshulplannung, Band 1 (Werner Verlag Gmbh, Stuttgart)

Oktay, D., 2007, Üniversite-kent ilişkisi, *Yapı Dergisi,* 302, 42-47

Önder, S. ve Kara, Z., 1998, Selçuk Üniversitesi Alaeddin Keykubat Kampüs alanı alan kullanımı ve planlaması üzerinde bir araştırma, *Selçuk Üniversitesi Araştırma Fonu,* Konya

ÖSYM (Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi), 2011, *Yükseköğretim İstatistikleri*, Ankara

Ötken, İ., 2003, Bir yüksekliş'in öyküsü, *Selçuk Üniversitesi Rektörlüğü Basın Müşavirliği*, Konya

Özer, M., 2008, Üniversite kampüs alanlarının kentsel tasarım bağlamında değerlendirilmesi Süleyman Demirel Üniversitesi (Isparta) örneklemesi, Yüksek Lisans Tezi, *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü,* Isparta.

Öztürk, N., 2009, Üniversite kampüs yapıları ve üniversite-kent ilişkisi, Yüksek Lisans Tezi, *İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü,* İstanbul

Semiz, Y., 1999, Selçuk Üniversitesi'nin Tarihi, dünden bugüne Konya'nın kültür birikimi, *Selçuk Üniversitesi Basımevi,* 321-400, Konya

Sönmezler, K., 1995, Üniversiteler, Yüksek Lisans Tezi, *M.S.Ü. Fen Bilimleri Enstütüsü,* İstanbul

Sönmezler, K., 2003, Modern mimarinin kentsel deney alanı: üniversite tasarımı, Doktora Tezi, *M.S.Ü. Fen Bilimleri Enstütüsü (yayınlanmamış),* İstanbul

Şen, İ., 1987, Üniversite kampüs planlamasında aktiviteler cins ve organizasyonu, Yüksek Lisans Tezi, *Y.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü,* İstanbul

Şuben, R., 1980, Türkiye'de yüksek öğrenim kurumlarının dağılımı ve planlarının karşılaştırılması, Diploma Tezi, *Y.T.Ü. Mimarlık Fakültesi,* İstanbul

Tekeli, İ., 1972, Büyük kent dışı üniversitelerin kuruluş yeri sorunları üzerine, *Mimarlık Dergisi,* 12, 36-40

Turcan, Y., 1996, Tarihsel süreç içinde yükseköğretim yapılarının mekansal analizi, Doktora Tezi, *Karadeniz Teknik Üniversitesi,* Trabzon

Turner, P. V., 1995, "Campus" an American planning tradition, *the MIT pres Cambridge,* Massachusets and London

Türeyen, M., 1999, Üniversite yapıları, *Dokuz Eylül Yayınları*, İzmir

Türeyen, M., 2002, Yükseköğretim kurumları - kampuslar, *TasarımYayınGrubu*, İstanbul

Yekrek, T., 1999, Üniversite kampüsleri yerleşim sistemlerinin fiziksel planlamayla olan ilişkisi ve önemi, Yüksek Lisans Tezi, *YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul

Yürekli, F., 1983, Mimari tasarımda belirsizlik: esneklik/uyabilirlik ihtiyacının kaynakları ve çözümü üzerine bir araştırma, , *İTÜ Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi,* İstanbul

Zengel, R., 2002, Kampüs planlamasında ulaşılabilirlik ölçütü açısından bir yaklaşım, *Yapı Dergisi*, 252, 64-67.

EKLER

EK-1 S.Ü. Alaeddin Keykubat Kampüsü, 2010 yılına ait uçaktan çekilmiş fotoğraflar

13/04/2010

13/04/2010

13/04/2010

13/04/2010

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı	**:**	Zafer KUYRUKÇU
Uyruğu	**:**	T.C.
Doğum Yeri ve Tarihi	**:**	Gölbaşı, 15.12.1985
Telefon	**:**	0 534 247 29 00
Faks	**:**	
e-mail	**:**	zaferkuy@gmail.com

EĞİTİM

Derece		**Adı, İlçe, İl**	**Bitirme Yılı**
Lise	:	Dr. Şerafettin Tombuloğlu Lisesi, Gölbaşı, Ankara	2002
Üniversite	:	Selçuk Üniversitesi, Konya	2008
Yüksek Lisans	:	Selçuk Üniversitesi, Konya	
Doktora	:		

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	**Kurum**	**Görevi**
2008-2009	ÖZ-DE İnşaat	Mimar
2009-2011	Ankara-Gölbaşı Belediyesi	Yapı Kontrol
2011-	Konya-Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü	Mimar

UZMANLIK ALANI Bina Bilgisi/Mimarlık Anabilim Dalı

YABANCI DİLLER İngilizce

BELİRTMEK İSTEĞİNİZ DİĞER ÖZELLİKLER

YAYINLAR